

Täysistunto

Tiistai 15.11.2016 klo 13.59—20.15

Täysistunto alkoi klo 13.59. Täysistunto päättyi klo 20.15.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen (13.59—15.58), toinen varapuhemies Arto Satonen (15.58—18.01) ja puhemies Maria Lohela (18.01—20.15).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Hallituksen esitykset

Valtioneuvosto on 11.11.2016 antanut hallituksen esityksen HE 243/2016 vp, joka otetaan lähetekeskusteluun tässä istunnossa.

2.2. U-asiat

Valtioneuvosto on 10.11.2016 toimittanut eduskunnalle Euroopan unionin asiat U 58-60/2016 vp, ja puhemies on lähettänyt ne käsiteltäviksi suureen valiokuntaan, jolle asioista U 58 ja U 60 valtiovarainvaliokunnan sekä asiasta U 59 ulkoasiainvaliokunnan ja puolustusvaliokunnan on annettava lausunto.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä, laiksi rahanpesun selvittelykeskuksesta sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 228/2016 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, lakivaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto. (Hälinää — Puhemies koputtaa)

Ennen kuin, arvoisat edustajat, keskustelu alkaa ja ministeri saa puheenvuoron, pyydän, että sali hiljenee ja muut keskustelut siirretään salista ulkopuolelle. — Ministeri Risikko.

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

Keskustelu

14.01 Sisäministeri Paula Risikko (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskevan lakiehdotuksen tavoitteena on tehostaa näiden rikosten ennalta estämistä ja paljastamista. Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjuntajärjestelmän kehittämisellä ja omistajatietojen läpinäkyvyyden lisäämisellä vastataan tarpeisiin torjua tehokkaasti harmaata taloutta ja talousrikoksia, jotka ovat Suomessa huumausainerikosten lisäksi suurin rahanpesun esirikosryhmä. Tehokas rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen, paljastaminen ja selvittäminen edellyttävät myös muuttuvan rikollisuuden torjunnan tarpeisiin vastaavia toimintavaltuuksia operatiivisille yksiköille. Esitykseen sisältyy erillinen lakiehdotus Rahanpesun selvittelykeskuksesta.

Hallituksen esityksellä pantaisiin täytäntöön niin sanottu neljäs rahanpesudirektiivi. Ehdotettu lainsäädäntö korvaisi voimassa olevan rahanpesulain vuodelta 2008. Ensimmäinen rahanpesudirektiivi koski pelkästään finanssisektoria mutta on jo vuonna 2001 laajennettu koskemaan eräitä muita elinkeinoelämän toimijoita. Direktiivi asettaa minimitason sääntelylle, ja sen tavoitteena on erityisesti suojata EU:n alueen rahoitusjärjestelmää. Rahanpesu ja terrorismin rahoittaminen eivät ole pelkästään rahoitusjärjestelmään liittyvä ongelma. Taustalla voi olla mitä tahansa rikollisuutta, ja rahanpesu ja terrorismin rahoittaminen ovat usein... (Hälinää)

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisa ministeri, juuri teidän suoriutuksenne vuoksi pyydän, että sali hiljenee. Ministeri, voitte jatkaa.

Kiitoksia. — Siis taustalla voi olla mitä tahansa rikollisuutta, ja rahanpesu ja terrorismin rahoittaminen ovat usein rajat ylittävää toimintaa. Direktiivissä on huomioitu OECD:n alaisen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjuntaa koskevat suositukset.

Arvoisa puhemies! Vaikka kyseessä on lainsäädännön kokonaisuudistus, erityisesti soveltamisalaan kuuluvien ilmoitusvelvollisten yritysten osalta lakiehdotus vastaa pitkälti voimassa olevaa lainsäädäntöä. Jo voimassa olevassa rahanpesulaissa säädetään asiakkaan tuntemisvelvollisuudesta, velvollisuudesta tehdä epäilyttäviä liiketoimia koskevia ilmoituksia, Rahanpesun selvittelykeskuksesta ja lainsäädännön noudattamista koskevasta valvonnasta. Täysin uusi sääntely perustuu direktiiviin. Uutta sääntelyä ovat erityisesti nimenomaiset riskiarvioiden laadintaan liittyvät velvoitteet, hallinnollisia seuraamuksia koskevat säännökset, tosiasiallisten edunsaajien rekisteröimiseen liittyvät velvoitteet sekä kotimaisten poliittisesti vaikutusvaltaisten henkilöiden tunnistamisvelvollisuus.

Voimassa olevaan lakiin verrattuna rahanpesulaissa tarkoitettujen valvojien ja ilmoitusvelvollisten toiminta perustuisi aiempaa selvemmin riskien arvioimiseen. Valtioneuvostolla, valvontaviranomaisilla, asianajajayhdistyksellä ja ilmoitusvelvollisilla yhteisöillä ja elinkeinonharjoittajilla olisi velvollisuus laatia rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvio. Voimassa olevan lainsäädännön perusteella ainoastaan Finanssivalvonnalla on oikeus määrätä hallinnollisia seuraamuksia. Valvontaviranomaisten ja Suomen Asianajajaliiton toimivaltuuksiin ehdotetaan parannuksia ja kaikille valvontaviranomaisille ehdotetaan valtuuksia määrätä hallinnollisia seuraamuksia.

Suomen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjuntajärjestelmän yhtenä suurimpana puutteena on pidetty omistajia ja tosiasiallisia edunsaajia koskevien tietojen heikkoa

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

saatavuutta. Ilmoitusvelvollisten edellytyksiä tunnistaa asiakkaansa ehdotetaan parannettavaksi säätämällä yhteisöjen velvollisuudesta rekisteröidä henkilöt, joilla on merkittäviä omistussuosuuksia tai joita muuten pidetään näiden tosiasiallisina edunsaajina. Samalla tiedot olisivat nopeammin viranomaisten saatavilla.

Rahanpesun selvittelykeskus on poliisin yksikkö, johon sovellettaisiin uuden lakiehdotuksen lisäksi osittain poliisilainsäädäntöä. Sen tehtävät vastaisivat nykytilannetta. Tavoitteena on kuitenkin parantaa Rahanpesun selvittelykeskuksen toimintaedellytyksiä tarkistamalla eräitä sitä koskevia säännöksiä. Näitä ovat erityisesti tiedonvaihtoa koskevat säännökset sekä ehdotettu säännös, jonka mukaan Rahanpesun selvittelykeskuksella olisi oikeus määrätä epäilyttävä liiketoimi keskeytettäväksi 10 arkipäivän ajaksi.

Arvoisa puhemies! Direktiivin lähtökohtana on riskiperusteinen lähestymistapa. Koska kyseessä on minimiharmonisaatio, EU:n laajuisia rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskejä ei ole kaikilta osin huomioitu vielä direktiivissä. Jatkossa Euroopan komissiolla on tarkoitus arvioida näitä riskejä säännöllisin väliajoin. Ensimmäinen Euroopan komission riskiarvio on odotettavissa kesään 2017 mennessä. Rikolliset voivat pyrkiä hyödyntämään rajat ylittäviä palveluita, ja komission riskiarvion tarkoituksena onkin keskittyä ylikansallisiin riskeihin. Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskit kuitenkin vaihtelevat EU:n jäsenvaltioissa, ja jäsenvaltioilla on erilaisia sääntelytarpeita. Suomessa on jo voimassa olevassa lainsäädännössä huomioitu kansalliset tarpeet. Nyt annetussa hallituksen esityksessä on lisäksi pyritty huomioimaan saatavilla olevat rajat ylittävän rikollisuuden uhka- ja riskiarviot sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskejä koskevat selvitykset ja arviot.

Arvoisa puhemies! Ehdotetusta sääntelystä on esitetty kriittisiäkin näkemyksiä. Osa lausunnonantajista on katsonut, että ehdotus on liian pitkälle menevää kansallista sääntelyä suhteessa direktiiviin. Pitää paikkansa, että soveltamisala on Suomessa direktiiviä laajempi. Tällä kuitenkin pyritään huomioimaan kokonaisvaltaisemmin erilaiset rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen mahdollisuudet, erityisesti taustalla oleva monimuotoinen talousrikollisuus. Esimerkiksi vahinkovakuuttamista Suomessa on pidetty jo 20 vuotta sellaisena vakuutustoimintana, johon voi liittyä jopa merkittäviä rahanpesun mahdollisuuksia ja riskejä. Sen lisäksi, että yritysten ja viranomaisten tulisi toimia riskiperusteisesti direktiivin mukaisesti, jäsenvaltioiden tulee riskiarvionsa valossa muun muassa reagoida tarvittaessa sääntelyssään korkeiden tai alhaisten riskien tilanteisiin.

Riskien muuttuvan luonteen vuoksi näistä tilanteista säätämistä lain tasolla on pyritty välttämään. Sen sijaan riskiperusteisen toiminnan helpottamiseksi on pidetty tarkoituksenmukaisena sisällyttää 1. lakiehdotukseen valtioneuvostolle asetuksenantovaltuus, jolla voidaan asetuksen tasolla säätää alhaisen riskin tilanteista. Näihin tilanteisiin voitaisiin soveltaa yksinkertaistettua asiakkaan tuntemismenettelyä.

Sitten, arvoisa puhemies, vielä tähän lopuksi:

Elinkeinoelämän sidosryhmät ovat esittäneet huolensa uuden, kotimaisten poliittisesti vaikutusvaltaisten henkilöiden tunnistamisvelvoitteen osalta. Kyseessä on direktiiviin perustuva merkittävän vaikutusvallan havaitsemiseen liittyvä velvoite, jolla kieltämättä voi olla myös kustannusvaikutuksia ja hallinnollista taakkaa. Yritykset voisivat kuitenkin itse arvioida, minkälaiset menettelyt ovat riittävät näiden henkilöiden asiakassuhteiden seurantaan. Lakiehdotus sinänsä ei edellytä tietynlaista menettelyä. Yksittäisen asiakkaan osalta uusi yritysten velvoite tarkoittaisi yksinkertaisimmillaan sitä, että tältä kysyttäisiin poliittista vaikutusvaltaa koskeva tieto muiden henkilötietojen ohella. Olisi kyseenalaista aset-

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

taa yksittäisiä ilmoitusvelvollisten yritysten ryhmiä muita parempaan asemaan lakiehdotuksessa ottaen huomioon, että rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskitilanne voi muuttua. On huomattava, että merkittävän vaikutusvallan havaitsemisen tarkoitus on ennalta estävä vaikutus.

Säännösten tarkoituksena ei ole pelkästään rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen vaan myös esimerkiksi korruption ennalta estäminen. Lakiehdotuksessa on kuitenkin tehty lievennys asiakkaan tuntemismenettelyyn liittyen eräiden oleellisesti sosiaaliturvaan kuuluvien vakuutusten osalta. Näissä tilanteissa voitaisiin soveltaa aina yksinkertaistettua asiakkaan tuntemismenettelyä riippumatta siitä, onko kyseessä poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö. Lievennystä pidettiin perusteltuna erityisesti perusoikeussäätelyn näkökulmasta, eikä näiden vakuutusten osalta ole noussut esiin merkittäviä rahanpesun riskejä.

Arvoisa puhemies! Voimassa olevalla rahanpesulainsäädännöllä on ollut myönteisiä vaikutuksia rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen paljastamiseen. Keinot peitellä uudentyyppisen rikollisuuden tuottamaa hyötyä ja rahoittaa terrori-iskuja ovat kuitenkin muuttuneet aiempaa monimuotoisemmiksi, ja epäilyttävien varainsiirtojen tunnistaminen voi siten olla vaikeampaa, eikä lainsäädäntömme ole kaikilta osin ajan tasalla. Rahanpesu ja terrorismin rahoitus muodostavat huomattavan ongelman rahoitusjärjestelmälle. On myös huomattava, että yksittäisen terrori-iskun rahoitukseen käytettävät varat voivat olla pienet suhteessa sen yhteiskunnalle aiheuttamiin vahinkoihin. Näiden vahinkojen ennalta estäminen edellyttää järeitäkin lainsäädäntötoimia. — Kiitos.

14.11 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille perusteellisesta esittelystä.

Tämän hallituksen esityksen tavoitteet rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi ovat todellakin kannatettavia ja ajankohtaisia. Painopisteen harmaan talouden, rahanpesun ja terrorismin torjunnassa tulee olla ennaltaehkäisyssä, ja kuten ministeri tässä esiteli, suurimmat muutokset tämän lakiesityksen myötä ovat aiempaa voimakkaampi riskiperusteinen lähestymistapa, valvojen toimivaltuuksien tarkastaminen, seuraamusjärjestelmän uudistaminen, kotimaisten poliittisesti vaikutusvaltaisten henkilöiden tunnistamisvelvollisuus ja tosiasiallisten edunsaajien rekisteröintivelvollisuus sekä sitten vielä yksityiskohtaisemmat säännökset rahanpesun selvittelykeskusten tiedonvaihdesta.

Ministeri nostikin tässä jo esiin näitä kriittisiä huomioita ja kriittisiä lausuntoja, joita tähän esitykseen on kohdistunut.

Ehkä näkyvimmin tätä on arvostellut Finanssialan Keskusliitto, joka on nostonut esiin sen, että tämä uudistusesitys johtaisi toteutuessaan siihen, että koti-, kasko- ja matkavakuutusten ottajalta kysyttäisiin jatkossa, onko hän poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö tai onko hänen lähipiirissään sellaisia, ja tämä koettaisiin asiakkaiden taholta simputuksena.

Toinen kritiikki, mikä tähän on liittynyt, on se, että kun pohjana on tämä neljäs rahanpesudirektiivi, niin nämä lisävelvoitteet vapaaehtoiisiin vakuutuksiin eivät suoranaisesti sisälly tähän direktiiviin, vaan ne olisivat tällaista täysin kansallista lisäsäätelyä, mikä taas sitten olisi ihan hallitusohjelman linjausten vastaista.

Eräs kysymys, mikä tässä jää myös auki tämän esityksen osalta, on se, mitä esimerkiksi vakuutusyhtiön tulee tehdä, jos asiakkaat eivät sitten syystä tai toisesta vastaa näihin kyselyihin. On huomioitava se, että tämä "poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö", joka toimii siis merkittävässä julkisessa tehtävässä joko Suomessa tai ulkomailla, on käsitteenä tietysti aika veteen piirretty viiva, että mihin se raja vedetään. No, sisäministeriön selvityksen

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

mukaan näitä olisivat esimerkiksi tasavallan presidentti, ministerit, kansanedustajat, korkeimman oikeuden tuomarit, keskuspankin johtokunnan jäsenet, valtio-omisteisen yrityksen johtoelimen jäsenet ja suurlähettiläät. On huomioitava, että tämä ilmoitusvelvollisuus selvittää ei koskisi pelkästään näitä poliittisesti vaikutusvaltaisia henkilöitä itseään vaan myös heidän lähipiiriään. Eli laki edellyttäisi, että ilmoitusvelvollinen selvittää, kuuluuko asiakkaan perhepiiriin tai yhtiökumppaneihin näitä poliittisesti vaikutusvaltaisia henkilöitä. Eli ilmoitusvelvollisen olisi selvitettävä, onko sen asiakas mahdollisesti merkittävässä julkisessa tehtävässä olevan henkilön puoliso, lapsi tai vanhempi tai onko sitten joku läheinen liikesuhde tällaisen henkilön kanssa. Nämä ovat varmasti asioita, joita kannattaa ihan tuossa valiokuntatyöskentelyssäkin selvittää. Toivon, että ministerikin kommentoisi vähän tarkemmin, mihin se raja oikeasti vedetään ja voidaanko esimerkiksi käyttää kevennettyä tunnistamisen menettelyä esimerkiksi sosiaaliturvaan liittyvien pakollisten vakuutusten osalta, vaikkapa työeläkevakuutusten osalta, koska on tilanteita, myös vakuutustoiminnassa, joihin nyt ei tosiasiallisesti liity juurikaan rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen riskejä, ja silloin ei tule sitten sellaiseen turhaan kyselyyn mennä.

No, palaan tähän esitykseen tätä yksityiskohtaa lukuun ottamatta. Todellakin, kuten esityksessä hyvin tulee esiin, rahanpesussa ja terrorismin rahoittamisessa voidaan hyödyntää lähes mitä tahansa taloudellista toimintaa, ja sen takia on hyvä, että tätä tarkastelua nyt laajennetaan. Päällepäin hyvinkin viattomalta näyttävät yritykset voivat olla mukana rikollisessa toiminnassa. Ehkä tästä nyt tulee yksi julkisuuden esimerkki mieleen, tämä Aleppon lelusalakuljettaja, jolla nyt epäiltiin olevan yhteyksiä jopa terroristijärjestöihin ja mahdollisesti rahankeruuseen ilmeneviä väärinkäytöksiä.

Vaikka Suomi on säästynyt terrori-iskuilta, on selvää, että Suomessakin harjoitetaan värväystoimintaa, kerätään varoja terrorismin tukemiseen ulkomailla. Viime vaalikaudella tehtiin monta merkittävää ratkaisua, kun esimerkiksi terrorismin vastaista lainsäädäntöä tehostettiin: poliisi sai mahdollisuuden tarkistaa matkustajarekisterit, ja terrorismin kriminalisointia on tiukennettu.

Rikollisuuden uhka-arviot osoittavat, että rikollisuus siirtyy yhä enemmän tietoverkkoihin ja myös rahanpesua esiintyy aiempaa enemmän, ihan ammattimaisena toimintana, jolloin sen havaitseminen on myös vaikeampaa. Myös rahoituspalvelut ovat nykyisin pitkälti tietoverkkoa hyödyntäviä palveluita, joita on käytettävissä myös valtion rajojen yli. Tämä tarkoittaa sitä, että rikoksen tuottama hyöty tai terrorismin rahoittamiseen suunnatut varat on mahdollista siirtää aiempaa nopeammin toiseen valtioon. Lainsäädännöllä nyt tässä tilanteessa pyritään vastaamaan aiempaa paremmin toimintaympäristössä jo tosiasiallisesti tapahtuneisiin muutoksiin.

Nyt haluan tässä yhteydessä muistuttaa siitä, että meillä Suomessa ei edelleenkään ole tällä hetkellä riittävää lainsäädäntöä, joka mahdollistaisi kansallisen turvallisuuden takaamiseksi tapahtuvan rajat ylittävän tiedonhankinnan terrorismista. Tämä on poikkeuksellista. Esimerkiksi Ruotsissa on arvioitu, että tietoliikennetiedustelun avulla on pystytty estämään terroritekoja. Sen takia toivon, että parlamentaarisen työryhmänkin, edustaja Töllin johtaman ryhmänkin, käsittelyssä oleva verkkotiedustelun mahdollistava lainsäädäntö saataisiin ripeästi käyttöön ja ymmärrettäisiin sen ajankohtainen ja kiireellinenkin tarve.

Arvoisa puhemies! Ihan lopuksi vielä totean, että viime viikolla hallituksen piiristä vahvistettiin, että sisäministeriön hallinnonalalle tullaan suuntaamaan lisäresursseja, jotka ovat todellakin kipeästi tarpeen, jotta muun muassa tätä harmaan talouden torjuntaa voitaisiin jatkaa eikä siihen tulisi notkahduksia eikä katkoja. Poliisitoiminnan jatkuminen hyväl-

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

lä tasolla kuitenkin myös pidemmällä aikavälillä eikä pelkästään tällaisena tilapäisratkaisuna vaatii pitkäjänteisempiä ratkaisuja. On myös poliisihallinnon näkökulmasta tärkeää, että voidaan pitkäjänteisesti myös tätä harmaan talouden ehkäisyä ja torjuntaa jatkaa ja tiedetään, että resursseja on luvassa sitten myös tuleville vuosille. Toivon, että ministeri myös selvittää sitä, miten hallitus aikoo turvata poliisin resurssit erityisesti harmaan talouden torjunnan osalta myös pitkällä aikavälillä.

14.19 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Tämä uusi laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi pitää sisällään lähes 300 sivua ja merkittäviä toimia rahanpesun estämiseksi ja osoittaa osaltaan sitä, että hallitus puuttuu aktiivisesti harmaaseen talouteen. Tässä on tullut esille kriittisiä huomioita, joita myös Finanssialan Keskusliitto on esille nostanut, muun muassa ilmoitusvelvollisuuden laajentumisesta ja byrokratiasta. On totta, että tietysti silloin, kun epäkohtia halutaan korjata, se tarkoittaa niille rehellisillekin toimijoille aina myös lisätoimenpiteitä. Toivotaan, että näitä huomioita valiokunnan käsittelyssä läpikäydään.

Me olemme tehneet toimenpiteitä myös eduskunnassa, ja hallitus on tietysti niitä esityksiä tuonut terrorismin torjumiseksi, ja tässä yksi lisä. Kouluttautuminen on kriminalisoitu, ja nyt sitten myös rahoittamisen estämiseksi tehdään toimenpiteitä lisää, niin kuin tässä esityksessä tuodaan laajasti esille.

Tämän yksi ulottuvuus ulottuu myös meillä vuodenvaihteessa aloittavaan uuteen peliyhtiöön: uusi Veikkaus aloittaa silloin. Veikkaus, RAY ja Fintoto fuusioituvat uudeksi Veikkaukseksi, joka vuoden jälkeen on sitten nimeltään enää pelkkä Veikkaus. Mutta Paf on jäämässä ulos tästä fuusiosta, ja tässä esityksessä tuodaan aika selkeästi esille, että jopa näillä isoilla Manner-Suomen toimijoilla olisi ollut haasteita vastata näihin toimenpiteisiin itsenäisinä toimijoina, se olisi vienyt merkittävästi niiltä voimavaroja. Olisi mielenkiintoista kuulla ministeriltä arvio siitä, pystyykö Paf itsenäisenä toimijana täyttämään nämä varsin tiukat vaatimukset, jotka tunnistautumiseen ja siihen, että pelaamisessa ei tapahtuisi (Puhemies koputtaa) rahanpesua jatkossa, liittyvät.

14.22 Eero Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Rahanpesuun tarttuminen terrorismin toiminnan vaikeuttamiseksi ja terrorismin estämiseksi on tärkeä asia myös meille suomalaisille. Paitsi että terrorismi on aatteellista toimintaa, siihen myös liittyy laajamittainen varojen käyttö, varojen kerääminen, niiden edelleen toimittaminen terrorismin mahdollistamiseksi ja myös monissa tapauksissa näiden terroristiorganisaatioiden johtohenkilöiden varsin leveä elämä näillä kerätyillä rahoilla. Siksi pitää puuttua myös varojen kulkuun ja pyrkiä estämään laitton terrorismia tukeva, ihmishenkiä vaarantava toiminta. On selvää, että meidän suomalaisten kannalta tämä ongelma on tietysti eri mittaluokassa kuin monessa muussa maassa, myös eri mittaluokassa kuin monessa muussa eurooppalaisessa maassa. Yhtä kaikki on tärkeitä, että olemme tässä omalta osaltamme mukana. Tässä voi tulla myös ylilyöntimahdollisuuksia. Siksi on toivottavaa, että valiokunta käy esityksen yksityiskohdat huolella lävitse. Tämänkin jälkeen on kuitenkin sanottava, että itse pääasiassa meidän on syytä olla yksiselitteisesti sillä puolella, joka vie terrorismia vaikeuttavia ja esimerkiksi rahanpesua estäviä toimintoja eteenpäin.

Yhdysvaltain tuore presidentinvaalitulos näyttää ilmeisesti siltä, että uusi presidentti Trump tulee nostamaan terrorismin torjunnan aivan erityiseen keskiöön omassa ulko- ja turvallisuuspolitiikassaan. Eduskunnan ulkoasiainvaliokunnalla oli viime viikolla mahdol-

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

lisuus tutustua niin ennen vaaleja kuin vaalien jälkeenkin tuoreisiin amerikkalaisiin arvioihin, ja tältä pohjalta voi nähdä, että Yhdysvaltain politiikassa kaiken kaikkiaan, myös ulkopoliitikassa ja turvallisuuspolitiikassa, on tapahtumassa merkittäviä muutoksia. Monet näistä muutoksista ovat sellaisia, että meidän suomalaisten kannalta ei ole syytä erityisesti lipun heiluttamiseen tai iloitsemiseen. On syytä pitää kiinni omista arvoistamme ja eurooppalaisista arvoista. Ajattelen nyt vaikkapa riskiä ilmastopimuksen irtisanomisesta tai käytännössä toimimisesta niin, että Yhdysvallat irrottautuu ilmastopimuksen velvoitteista. Kivihiilen käytön lisääminen tai öljyn käytön lisääminen, siitä huolimatta, mitä saasteita ne aiheuttavat ja miten ne vaikuttavat ilmastomuutokseen, ei ole politiikkaa, jossa voimme olla amerikkalaisille mieliksi sen takia, että uusi presidentti on vaihtunut. On myös muita kauppapolitiikkaan liittyviä asioita, joista on syytä tuntea huolta. Myös suhde ihmisoikeuksiin on tämän tyyppinen, jossa Euroopan täytyy seistä omilla jaloillaan. Mutta terrorismin torjunnassa on mielestäni hyvät lähtökohdat sille, että Suomi voi tällä alueella toimia omalta osaltaan selkeänä linjanvetäjänä ja olla valmis niihin toimiin, joilla vastataan suureen huoleen terrorismista sekä Euroopassa että Yhdysvalloissa ja muuallakin maailmassa.

Olin vuosi sitten Yhdysvaltain kongressissa tilaisuudessa, jossa näitä terrorismiongelmia käytiin amerikkalaisten näkökulmasta lävitse, myös heidän erittäin korkeaa aktiivisuuttaan tiedustelurintamalla, joka suuntautuu paitsi Yhdysvaltoihin myös Eurooppaan ja tietysti Euroopasta ulos Lähi-itään ja muualle maailmaan. On päivänselvää, että amerikkalaiset ovat sitoutuneet näihin tiedustelutoimiin ja myös näihin rahanpesutoimiin katkaistakseen terrorismin juuret mahdollisimman tehokkaasti. On hyvä, että meillä Suomessa on tässä selkeä linja niissä asioissa, jotka voivat tapahtua ilman kansalaisoikeuksien perustavaa laatua olevaa vaarantamista. Me olemme myös Yhdysvalloille luotettava kumppani ja olemme kuulleet ja noteeraamme sen huolen, joka heillä on.

Mutta haluan sanoa tässäkin yhteydessä, että samalla kun näitä toimia tehdään — enkä näe tässä suuria ongelmia perusoikeuksien kannalta — tärkeätä on, että tästä perusoikeusnäkökulmasta Suomi ja Eurooppa pitävät kiinni. Kun Saksan tasavallan liittokansleri Merkel esitteli onnittelut Yhdysvaltain uudelle presidentille Trumpille, hän korosti eurooppalaisia arvoja ja muun muassa sitoutumista ihmisoikeuksiin, ja tämä antaa kestävä pohjan myös meidän suomalaisten omalle poliittiselle orientaatiolle myös Yhdysvaltain vaalien jälkeisessä ajassa.

14.27 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Tämä on tärkeä asia ja tärkeä laki. On silti vaikea ymmärtää, miksi vahinkovakuutuksia otettaessa täytyisi selvittää asiakkaan yhteydet vaikka meihin kansanedustajiin ja jopa jälkikäteen. Kyllä myös terrorismin torjunnassa täytyy olla järki kädessä. Koska en useinkaan ole samalla kannalla kuin Finanssialan Keskusliitto, käytän mielelläni tilaisuuden evästääkseni valiokuntaa siihen, että ei mennä liiallisuuksiin.

Arvoisa puhemies! Isossa kuvassa tämä lainsäädäntö edustaa Euroopan unionissa tapahtunutta ratkaisevaa käännettä, jossa kansainväliseen veronkiertoon, hämärään rahaliikenteeseen ja omaisuuden piilotteluun puututaan päättäväisesti. OECD:n hanke veropohjan rapautumisen ja voittojen siirtojen estämiseksi eli BEPS osoittaa maailmanlaajuisesta tahtoa huolehtia siitä, että verot maksetaan ja verot maksetaan sinne, minne kuuluu. Euroopan komissio on nopeassa tahdissa valmistellut kunnianhimoista lainsäädäntöä, joka on jäsenmaiden yhteisen tahdon ansiosta edennyt nopeasti. Viranomaisten tiedonsaantioikeudet ovat

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

parantuneet, maakohtainen raportointi tulee entistä velvoittavammaksi, vaikka parantamisen varaa yhä on, ja ennen kaikkea kesällä hyväksyttiin merkittävä veronkierron vastainen säädäntö.

Suomi on ollut tässä taistelussa etulinjassa. Viime hallituskaudella valtiovarainministeri Urpilainen kutsui koolle EU:n valtiovarainministerien kokouksen tänne Helsinkiin keskustelemaan kansainvälisen veronkierron estämisestä. Edellinen hallitus käynnisti myös merkittävän harmaan talouden ohjelman. Edellinen hallitus sai myös opposition tuen, tai vielä enemmän: oppositio vaati hallitukselta voimakkaampia toimia. Silloinen oppositiojohtaja Juha Sipilä esitti, että veroparatiisit tulisi kieltää. Omassa varjobudjetissaan keskusta tarjosi ainoana tulonlähteenään 600 miljoonan euron tulot harmaan talouden ohjelmasta. Keskusta myös vaati tiukempia korkovähennysrajoituksia ennen kaikkea kiinteistörahoitukseen. Kaikki hyviä asioita.

Mutta sitä suurempi oli hämmästys, kun pääministerinä Juha Sipilä ei lainkaan jatkanut samalla linjalla vaan päinvastoin osoitti suurta ymmärrystä verosuunnittelua kohtaan. Puuttumatta yksittäisten ministereiden omiin verojärjestelyihin hallitus ajoi veronkiertäjien armahduslakia, hallintarekisteriä sekä pyrki heikentämään harmaan talouden vastaista ohjelmaa. Tunnelmahan muuttui kuitenkin Panama-paperien ansiosta huhtikuussa. Jo sitä ennen hallitus oli joutunut taipumaan opposition painostuksen alla ja palauttamaan voimavaroja harmaan talouden vastaiseen työhön. Panaman jälkeen perustettiin parlamentaarinen harmaan talouden seurantaryhmä, joka on ehtinyt puolessa vuodessa kokoontua yhden ainoan kerran. Näin ryhmän jäsenenä jännitän, ehditäänkö vielä ennen joulua kokoontua toisenkin kerran.

Kuten niin monessa hallituksen hankkeessa, valittaen on todettava, että teot eivät vastaa suuria sanoja. Suomen into pimeään talouden ja veronkierron torjuntaan on lepsahtanut. Edelläkävijästä on tullut perässähiihtäjä. Hallintarekisteröintiä ei kuitenkaan haudattu, kuten silloinen valtiovarainministeri viime joulukuussa lupasi. Hallintarekisterin mahdollistaminen on edelleen talousvaliokunnan käsittelyssä, ja toivon valiokunnalta viisautta pysyä Suomen avoimella linjalla.

Eurooppalainen valtavirta on kääntynyt siihen suuntaan, että Suomen avoin omistajajärjestelmä on nyt esimerkki muulle Euroopalle. Suomen malli on nyt se, mihin koko EU pyrkii. Jos koulutus on alue, jossa mielellämme olemme esimerkkinä muille, niin avoin ja läpinäkyvä omistaminen voi olla Suomen toinen esikuvallinen asia maailmalle.

Viranomaiset ovat vastustaneet ja vastustavat hallintarekisteriä juuri siksi, että rahanpesulle ja rikolliselle toiminnalle on entistä paremmat mahdollisuudet, kun omistamisen piilottaminen olisi edelleen mahdollista. Hallintarekisteröinti siis vesittäisi tämän erinomaisen rahanpesulain tavoitteet, joista tärkeimpiin kuuluu omistamisen julkisuuden lisääminen. Nyt ei siis pidä vasemmalla kädellä läpsäistä oikeaa kättä. Rahanpesulaki tarvitaan, hallintarekistereitä ei.

14.31 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Harakka puhuu paljon ja mielellään harmaasta taloudesta ja sen torjumisen merkityksestä. Minun mielestäni se on ihan oikein. Harmaa talous on sellainen syöpäläinen, joka nakertaa taloutta Suomessa ja valitettavasti monissa monissa monissa muissa maissa vielä paljon enemmän. Harmaa talous aiheuttaa vahinkoa, jonka joutuvat sitten kärsimään nahoissaan tavalliset veronmaksajat, tavalliset yrittäjät. Mutta sitä on vaikea hyväksyä, että edustaja Harakka on hallituksen kimpussa näissä harmaan talouden asioissa silloinkin, kun hallitus

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

tekee tärkeitä ja hyviä esityksiä harmaan talouden torjumiseksi, kuten nyt on tehnyt. Päävastoin pitää yhtyä edustaja Harakan näkemykseen siitä, että toivottavasti nyt ei liioitella vaan valiokunta katsoo ne aiheelliset huomautukset, joita (Puhemies koputtaa) edustaja Harakkakin esitti tältä osin.

14.32 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikka nyt kuinka yritin ymmärtää edustaja Zyskowiczin tuoretta kannanottoa, niin en oikein näe siihen perusteita, koska jotenkin tuntuu siltä, että kuunneltuani teidät ja sitä ennen edustaja Harakan tähän olette aika lailla samalla linjalla, eli totta ihmeessä me tarvitsemme terrorismin torjuntaan, rahanpesuun uusia aseita. Sitten kaikki ovat täällä sitä mieltä, että täytyy katsoa, ettei tule sellaisia ylilyöntejä, jotka haittaavat tavallisen kansalaisen elämää liiaksi. Ymmärsin, että tekin olette sitä mieltä, ja siitä kantoi myös edustaja Harakka huolta. Sitten hänen puheenvuoronsahan suhteessa harmaaseen talouteen ja viime vaalikauteen oli lähinnä vain historiankirjoitusta siitä, mitä viime vaalikaudella tapahtui ja mitkä olivat keskustan ehdotukset silloin. Sitten historiankirjoitusta on myös sekin, mitä tämän nykyisen hallituksen ohjelmaan on tehty. Vihdoinkin voin olla tyytyväinen, että täällä on tilanne, jossa edustaja Harakka ja edustaja Zyskowicz ovat mielestäni samaa mieltä jostakin asiasta.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Zyskowicz ilmeisesti haluaa vielä vastata ja sitten edustaja Harakka.

14.34 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olen mielelläni samaa mieltä edustaja Harakan ja myös kaikkien muiden kansanedustajien kanssa, koska uskon ja luotan vakaasti siihen, että teemme täällä kaikki tärkeätä työtä isänmaamme parhaaksi. Minun pointtini edellisessä puheenvuorossani oli se, että tämä hallitus on tehnyt merkittäviä esityksiä harmaan talouden torjumiseksi. Tämä nyt esillä oleva rahanpesun vaikeuttamista koskeva esitys on yksi niistä. Ei ole monta kuukautta siitä, kun säädimme talousrikollisuuteen eräissä tilanteissa käänteisen todistustaakan niin, että tämän talousrikoskonnan pitää näyttää, mistä se varallisuus on tullut sellaisissa olosuhteissa, joissa hänet on talousrikoksista jo tuomittu. Sen lisäksi tämä hallitus on esimerkiksi pitämässä poliisien määrästä parempaa huolta kuin edellinen hallitus hyväksyessään kehykset tälle vaalikaudelle. Halusin vain näihin asioihin kiinnittää huomiota, että tämä jatkuva (Puhemies koputtaa) vänkääminen hallituksen huonosta rekordista tässä suhteessa on perustetonta.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vielä tähän erityiseen debattiin edustaja Harakka, vastauspuheenvuoro.

14.35 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Olen, arvoisa puhemies, itsekkin erittäin mielelläni samaa mieltä arvostamani edustaja Zyskowiczin kanssa. Korostin sitä, että tämäkin aloite on tullut EU:n aloitteesta. Eurooppalainen lainsäädäntö on tässä viime aikoina terävöitynyt huomattavasti juuri niillä alueilla, jotka Suomessa on viime vuosina koettu tärkeiksi: harmaan talouden, veronkierron ja omaisuuden piilottamisen vastainen työ. Mutta omasta aloitteestaan edustajan mainitsemia poikkeuksia lukuun ottamatta hallitus on pikemminkin tarjoillut lainsäädäntöä, joka helpottaa veronkiertoa tai armahtaa veronkiertäjiä. Toivon, että tämä lainsäädäntö nyt loppuu ja Suomi pysyy eurooppalaisella linjalla.

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Puhujalistaan.

14.36 Anne Kalmari kesk: Arvoisa herra puhemies! Veronkiertoon ja verosuunnitteluun vaikutetaan nimenomaan kansainvälisillä päätöksillä. Siksi tämä hallitus vaikuttaa siellä, missä siitä eniten on hyötyä, ja niinpä monet EU-velvoitteet, esimerkiksi tietojenvaihtosopimus, ovat menneet pitkälle eteenpäin. Nyt valmistellaan ja on valoa näkyvissä jopa sille, että saadaan tietäntyyppistä veroharmonisointia, niin että ei tarvitse jokaisen maan loppujen lopuksi lähestyä nollaa yhtiöverotuksessa, koska voitot siirtyvät aina niihin maihin, missä se verotus on edullisinta.

Mutta ylipäätään tuo edustaja Zyskowiezin esiin nostama asia: Toivoisin, että kiitosta annetaan silloin, kun on kiitoksen paikka. (Eero Heinäluoma: Euroopan unionille!) Me täällä eduskunnassa olemme moneen otteeseen yhteisesti puhuneet siitä, mitä voisimme tehdä veronkierron ja harmaan talouden torjumiseksi.

On totta, että aina kun tullaan tämäntyyppisiin esityksiin niin kuin tämä on, siinä tulee vastaan sekä yksilönsuoja että byrokratia, mutta jos haluamme edetä harmaan talouden torjunnassa ja haluamme edetä siinä, että rahanpesua ei synny, olipa se tausta siellä sitten terrorismia, ihmiskauppaa, huumeita, valtioissa esiintyvää korruptiota tai vaikkapa väärälaista arpajaispelilakien rikkomista, joka tapauksessa se on laitonta toimintaa ja on tärkeää, että nämä rahat eivät vääristä markkinoita ja kanavoidu sitä kautta tavallisille markkinoille.

On totta, että tätä pitää katsoa myöskin siitä näkökulmasta, onko se kohtuullista toteuttaa, mutta mielestäni on erittäin tärkeätä, että näitä toimia tehdään. (Puhemies koputtaa) Sen lisäksi, että tämä laki etenee, siellä on monia muita lainsäädäntöhankkeita valmistelussa, (Puhemies koputtaa) ja nimenomaan näin tulee toimia, että se on kansainvälistä toimintaa.

14.38 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Ote terrorismin torjunnassa kiristyy. On hyvä, että aktiivinen ote, joka Suomella on, jatkuu terrorismin torjunnassa, ja olemme tässä yhteisessä rintamassa Euroopan kanssa.

Tämä laki keskittyy rahanpesuun tavalla, joka tulee lähelle kaikkia Suomen kansalaisia. Tästä ei ole juurikaan puhuttu julkisuudessa, ja jos on puhuttu, niin en ainakaan sitä näkökulmaa ole kuullut, millä tavalla jälleen kerran lainsäädännöllä erilaisten pelkojen edessä kavennetaan ihmisten yksityisyyttä. Kansalaisten monitorointi ja valvonta kiristyy tavalla, johon emme ole tottuneet. Tässä laissa lähdetään siitä, että kaikkia voidaan epäillä rahanpesusta, kunnes toisin todistetaan. Tämä onkin siinä mielessä mielenkiintoista, että tämä ihmiskunnan tulevaisuus näyttää siltä, että yksityisyytemme kapenee, kunnes sitä ei enää ole ollenkaan, ja tähän löydetään aina joku pelosta ja uhasta käsin nouseva syy.

Nyt kun valiokunnat tätä käsittelevät, olisi erittäin tärkeää ottaa tämä yksityisyydensuojan näkökulma erityisellä tavalla huomioon, ettei käy niin, että lopulta teemme sellaisen lain, jossa meiltä viedään kaikki oma elämä.

14.40 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille selkeästä ja punnitusta esittelypuheenvuorosta.

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjunta on tärkeä osa terrorismin torjunnan kokonaisuutta, ja siksi tämä kokonaisuudistus on hyvä ja nimenomaan korruptiota ennalta ehkäisevä hanke. Se toki tiukentaa valvontaa mutta luo samalla viranomaisille puutumisen mahdollisuuksia. Myös tämä laajennettu politiikkojen ja meidän lähipiirien arvi-

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

oiminen on paikallaan. Uudistus lisänee, varmaankin, hallinnollista työtä, mutta samalla se kuitenkin lisää suomalaisen finanssialan läpinäkyvyyttä, ja ennalta ehkäisevien mekanismien säätäminen on tarpeen, jotta voimme ehkäistä myös korruptiota.

Rahanpesulakien uudistaminen ei ole saanut joka puolelta varauksetonta kannatusta, vaan kiristämistä on myös kritisoitu. Näihin kohtiin varmasti paneudumme vielä tarkemmin valiokuntakäsittelyssä, mutta kiitos siitä, että ministeri Risikko on ollut johdonmukainen vaatiessaan sääntelyn yhdenmukaistamista ja myös keskeisten poliittisten päättäjien tunnistamisvelvoitteen sisällyttämistä lakiin tästä kritiikistä huolimatta, koska näissä asioissa on hyvä, että säännöt ovat samat kaikille. Ja kun nyt voimassa olevan rahanpesulain mukaan finanssialan yrityksillä on velvoite arvioida tehostetusti ulkomaalaisia poliittisesti vaikutusvaltaisia asiakkaita, niin tämän direktiivin myötä sitten velvoite laajenisi myös kansanedustajiin ja ministereihin ja ylimpien tuomioistuimien tuomareihin, siis myös suomalaisten osalta.

Tiedämme, että EU-tasolla järjestäytynyt rikollisuus on kohdistunut viime aikoina ja yhä enenevässä määrin nimenomaan (Puhemies koputtaa) talousrikollisuuteen.

14.42 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä hallituksen esitys, jolla pannaan täytäntöön Euroopan unionin parlamentin ja neuvoston direktiivi, on erittäin ajankohtainen ja tärkeä asia. On nimittäin niin, että kansainvälinen rikollisuus tänä päivänä käyttää kaikkia mahdollisia kanavia, soluttautuu lähes joka paikkaan, ja sen takia lainsäädännön ja ennen kaikkea viranomaisten tulee olla niin sanotusti herkällä korvalla koko ajan ja tällaiset lainsäädäntötoimet, joita tässä ehdotetaan, ovat erittäin hyviä ja kannatettavia.

Totuus on kuitenkin se, että tämän päivän maailmassa tuolla bittimaailmassa liikkuu valtava määrä rahaa eivätkä kaikki osoitteet varmaan ole ihan päivänvalon kestäviä. Näin ollen lainsäädäntö pitää panna ajan tasalle, ja toivoisin, että nimenomaan niin — nyt kun tässä direktiivissä puhutaan tällaisen keskuksen perustamisesta tämän asian tiimoilta, niin varmaan sekin ehkä tarvitaan, mutta mieluummin näkisin sen näin — että poliisille, ja nimenomaan kansainvälistä yhteistyötä tekeville poliiseille, annettaisiin sitä määrärahaa isojen byrokraattisten virastojen rakentamisen sijaan, koska ainoa tapa saada tämä rikollisuus kuriin on se, että poliiseilla on riittävän hyvä valmius toimia laitonta rahanpesua ja laitonta rahojensiirtoa vastaan. Ilman riittävää henkilöstöä ja riittävän nykyaikaisia välineitä kansainvälisen rikollisuuden estäminen on äärimmäisen vaikeaa. Me kaikki tiedämme sen, että esimerkiksi internetistä löytyy varmasti miljardeja mahdollisuuksia siirtää rahaa paikasta toiseen niin, että sitä on äärimmäisen vaikeaa selvittää.

On selvää, että Suomenkin tulee tähän työhön osallistua yhtenä Euroopan unionin jäsenenä ja laittaa oma lainsäädäntö kuntoon — niin kuin tässä hallituksen esityksessä sanotaan, 25 lakiin ollaan tekemässä muutoksia. Muutokset on tehtävä ja nimenomaan niin, että Suomi laittaa omat asiat kuntoon, vaatii Euroopan unionissa sitä, että siellä toimitaan jämäkästi ja ennen kaikkea tehdään yhteistyötä myös Euroopan ulkopuolelle, koska tämän ei ole vain pelkkä Euroopan ongelma.

14.44 Lauri Ihalainen sd: Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri! 12.3.2014 oli sillä tavalla tärkeä päivä, että silloinen hallitus hyväksyi Suomeen ensimmäisen kansainvälisen veronkierron vastaisen toimintaohjelman ministeri Urpilaisen valmistelun kautta. Siinä asetettiin kunnianhimoisia tavoitteita: maakohtaisia tavoitteita ja valtionyhtiöille erityisiä tavoitteita, jotka ovat tärkeitä. Meidän on kiittäminen tietysti EU:ta siitä, että me käsittelem-

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

me tänään tätä asiaa, ja kiittäminen ministeriä siitä, että hän on tuonut tämän asian asialliseen käsittelyyn tänään tänne saliin. Uskottavuus näissä asioissa edellyttää sitä, että me myös tämän kotipesämme pidämme hyvässä kunnossa suhteessa harmaaseen talouteen, ja sen takia haluan muutaman sanan sanoa siitä.

Viime hallituskaudella teimme paljon töitä harmaan talouden torjumiseksi. Siihen panostettiin 20 miljoonaa vuositasona ja tulostavoitteita asetettiin semmoisen 200 miljoonan euron edestä. Tähän työhön palkattiin 335 asiantuntijaa lisää tekemään tätä arkista harmaan talouden vastaista työtä, sitä kautta myös näitä tuloksia saatiin aikaan. Mutta tätä työtä pitäisi jatkaa monella tapaa, ja siinä mielessä minä kaipaen hyvin konkreettisia esityksiä, jotka liittyvät tänne Suomeen. Otan nyt muutaman esimerkin, joissa toivoisin, että hallituksen puolelta alkaisi tulla esityksiä.

Tilaajavastuulaki koskee rakennusalaa sillä tavalla, että siellä on aliurakoitsijoitten ja muiden osalta velvoitteita, että ne huolehtivat verovelvoitteistaan ja työehtovelvoitteistaan. Tämän tilaajavastuulain laajentaminen myös muille aloille kuin rakennusalalle olisi perusteltua.

Veronumero, joka koskee rakennusalaa, on tuottanut erittäin paljon, ja se on ennakolta ehkäissyt erittäin paljon, tuonut valoisan talouden piiriin asioita. Veronumeron laajentaminen muillekin aloille kuin rakennusalalle — kuljetusala, hotelli- ja ravintola-ala esimerkeinä — on tärkeä uudistus.

Julkisissa hankinnoissa, joita me käsittelemme nyt täällä eduskunnassa parasta aikaa, olisi tärkeätä, että hankinnoista poissulkemisperiaatteisiin liittyy myös se, että nekin yritykset, jotka eivät noudata työehtoja ja sosiaalisia normeja ja perusasioita, suljettaisiin pois näitten hankintojen piiristä. Nyt tämä ei ole pakollista, ja se ei ole tässä hallituksen esityksessä riittävän topakasti sanottu.

Kanneoikeus olisi hyvin tärkeä asia sen vuoksi, että kun monet maahanmuuttajat tulevat tänne töihin, he pelkäävät itse asettua, ilmoittaa oikeuksistaan. Tämä kanneoikeus mahdollistaisi sen, että näittenkin ihmisten asioita voitaisiin hyväksyä.

Pienempiä mutta tärkeitä ovat tyyppihyväksytyt kassakone ravintoloihin, ja puhun liikennekaaren yhteydessä taksimittareista tai niihin rinnastettavista laitteista, joilla varmistetaan, että myös ne verotulot ovat kaikkien tiedossa.

Nämä ovat niitä esimerkkejä, joissa me toivoisimme, että hallitus toimisi ja toisi tänne eduskuntaan konkreettisia esityksiä, joilla uskottavasti voidaan harmaata taloutta torjua. Keskustahan viime kaudella esitti 600 miljoonan euron tulolähteen harmaan talouden torjumiseksi. Kuinka tömäkkä se ohjelma on — minä en ole vielä nähnyt sitä, mutta sekin olisi tietysti kiva nähdä, millä ohjelmalla tämä tavoite heidän mielestään on saavutettu. Sielähän saattaisi olla sellaisia esityksiä, joita kannattaisi vielä tänäkin päivänä tuoda esille, mutta jääköön sitten heidän esitettäväkseen.

Arvoisa puhemies! Näitä ajatuksia esittäisin ja toivon, että ministeri, joka oli myös tekemässä viime hallituskaudella kovasti töitä tässä aihepiirissä, voisi näihin kysymyksiin vastata.

14.48 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Tämä esitys on erittäin tärkeä ja tarpeellinen ja pääosin oikean suuntainen. Tosiasiallisesti omistaja- ja edunsaajatietojen läpinäkyvyys ja julkisuus on aivan olennaista niin rahanpesun ja terrorismin torjunnassa kuin veronkierron estämisessäkin. Asettamalla riittäviä läpinäkyvyysvelvoitteita kaikenlaisille omistustiedoille sekä edunsaajatiedoille voidaan ehkäistä ja paljastaa erilaista rikollisuutta.

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

ta, markkinoita vääristäviä sisäpiirikauppoja, korruptiota ja veronkiertoa. Olennaista olisi myös se, että nämä edunsaajatiedot olisivat yleisöjulkisia eli eivät ainoastaan viranomaisjulkisia, vaan on olennaista, että myös laaja yleisö ja media saavat tiedot näistä asioista ja sitä kautta myös väärinkäytökset voivat nousta esiin.

Arvoisa puhemies! Suomessa on ollut hyvä käytäntö eli omistusten hallintarekisteröinnin kieltö, joka edistää omistusten avoimuutta. Eduskunnan pöydällä on kuitenkin nyt esitys, joka mahdollistaisi suomalaisten omistusten hallintarekisteröinnin ja niiden salaamisen ulkomaisten arvopaperikeskusten kautta. Tämä olisi ristiriitaista tämän tavoitteen, omistaja- ja edunsaajatietojen avoimuuspyrkimysten, kanssa, sillä hallintarekisteröinnin mahdollistaminen loisi mahdollisuuksia kiertää veroja, harjoittaa talousrikollisuutta ja korruptiota. Lain käsittely eduskunnassa on kesken. Se on nyt vähän hidastunut, mutta toivoin, että siihen tehtäisiin ne muutokset, joiden kautta me voisimme varmistaa, että meidän lainsäädäntö on yhdenmukaista ja kaikki meidän lainsäädäntö velvoittaisi omistusten mahdollisimman laajaan julkisuuteen.

EU:ssa suunta on kääntynyt avoimuuden puoleen, mistä myös tämä direktiivi on osoitus, ja on tärkeätä, että Suomi ei ainakaan mene toiseen suuntaan ja mahdollista omistusten salaamista ja piilottamista, vaan kaikki lainsäädäntö pyrkisi omistusten ja (Puhemies koputtaa) edunsaajatietojen laajaan avoimuuteen.

14.50 Outi Mäkelä kok: Arvoisa puhemies! Suomessa on ollut rahanpesulainsäädäntö erittäin korkealla tasolla, ja siitä meidän on syytä pitää kiinni myös jatkossa. Ja nyt kun tämän direktiivin myötä lainsäädäntöön on tulossa useita tarkistuksia, niin on tarkoituksenmukaista, että samalla tämä koko rahanpesulaki uudistetaan, mutta niin, että tämä korkea taso säilytetään.

Täällä on tullut esiin se, että on huoli myös näistä ylilyönneistä. Varmasti on aiheellista pohtia tätä vakuutustuotteiden tulevaisuutta, mutta kuten perustuslain tulkinta on, perusoikeuksia rajoittavan lainsäädännön tulee olla täsmällistä ja tarkkarajaista, mistä syystä tätä lakia ei voida kirjoittaa yhtä väljästi kuin mitä direktiivi on kirjoitettu, niin että sikäli moni näistä säädöksistä on kyllä perusteltu.

Uutena tässä lainsäädännössä tulee tämä käteismaksulla maksavan asiakkaan tunnistamisen kynnysarvon lasku, joka siis laskee 15 000:sta 10 000 euroon, mikä on hyvä asia. Käytännössä siis tämä käteiskaupan tulkinta tarkoittaa vain tätä käteistä rahaa. Siitäkin on ollut kysymyksiä, että tarkoittaako tämä myös korttikauppaa, mutta käytännössä tämä ei koske siis maksukortteja vaan ihan käteistä rahaa.

Ja sitten tulee tämä velvoite tunnistaa poliittisesti vaikutusvaltaiset henkilöt. Se siis on ollut ulkomaisten henkilöitten osalta aikaisemmin, mutta nyt se tulee kotimaisiin henkilöihin. Tässäkin on hyvä, että tämä tieto tulee täsmällisesti ihmisille, mistä on kyse, jotta se ei aiheuta suurempaa huolta. Siis tässä ovat tasavallan presidentti, ministerit, kansanedustajat, korkeimman oikeuden tuomarit, keskuspankin johtokunnan jäsenet, valtio-omisteisen yrityksen johtoelimen jäsenet, suurlähettiläät ja heidän lähipiirinsä: puoliso, lapsi, vanhempi tai (Puhemies koputtaa) läheisessä liikesuhteessa oleva vaikutusvaltainen henkilö. (Puhemies koputtaa)

Vielä tästä harmaasta taloudesta haluaisin todeta, mutta ehkä pyydän toisen...

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Josko minä saan pyytää edustajaa puhujapöytäntöön, kun on noin 15 sekuntia mennyt jo yli tuon aikarajan. Olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

Eli todellakin täällä on keskusteltu tästä harmaan talouden torjunnasta, mikä on todella tärkeä aihe, ja täällä on käytetty useitakin puheenvuoroja siitä, miten tämä laki on osa harmaan talouden torjuntatoimia, joita tällä hallituskaudella tehdään useampiakin.

Edustaja Ihalainen totesi, että hänen aikanaan tehtiin useita toimia. Mainitsitte veronumeroiden käyttöönoton ja sen, että palkattiin lisää henkilöitä ja saatiin myös tuloksia aikaiseksi, ja herätitte kysymyksen tästä keskustan esittämästä 600 miljoonan euron hyödystä. Teidän varjobudjetissanne, nyt viimeisimmässä, toitte esiin, että 20 miljoonan euron panostuksella saataisiin 200 miljoonan euron verohyödyt tästä harmaan talouden torjunnasta. Tästä olisin halunnut vielä vähän tarkempaa tietoa. Kun itse kysyitte tätä 600 miljoonan euron hyötyä, niin onko tämä teidän laskelmanne nyt sitten sellainen, johon voi luottaa, ja realistisella pohjalla, kun ilmeisesti joidenkin muiden laskelmissa tämä hyöty jää 20 miljoonalla eurolla puoleen siitä, mitä sosialidemokraatit ovat ajatelleet? Tähän ei saatu vastausta silloin, kun tästä keskusteltiin salissa edellisen kerran. Ehkä tässä yhteydessä demareilta tulee sitten vastaus siihen, ovatko nämä laskelmat paikkansapitäviä.

14.55 Lauri Ihalainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin totesin, viime hallituskaudella asetettiin se sama tavoite: 20 miljoonaa rahoitusta ja 200—300 miljoonaa tuloja. Kokoomus oli tässä hallituksessa muistaakseni mukana ja oli aktiivisesti vaikuttamassa siihen, että näitä tavoitteita saavutetaan, eikä silloin sitä tavoitetta kyseenalaistettu. Ja sama on nyt: meillä vain on nyt 21 kohdan erityinen ohjelma, joka lisää vauhtia harmaan talouden torjuntaan liittyvissä asioissa. Siihen liittyen me olemme vaatimattomia tämän tavoitteen kanssa, koska olen aivan varma siitä, että näitten lisätoimien myötä näihin tavoitteisiin voidaan päästä. Sitä paitsi sitten pitää aina nähdä, että harmaan talouden torjunnassa tehdään paljon semmoista ennakolta ehkäisevää työtä: toimenpiteet, jotka johtavat siihen, että siihen ei ryhdytä, ovat hyvin tärkeitä. Niitä ei koskaan pystytä mittaamaan. Meidän tavoitteemme tässä mielessä on minusta realistinen, ottaen huomioon se, jos viedään ne tavoitteet, joita minä äsken kävin tuolla pöntössä esittelemässä — ei ilman niitä tietenkään.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vielä myönnän vastauspuheenvuorot edustaja Laukkaselle ja sitten keskustelun avanneelle edustaja Mäkelälle.

14.56 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puheenjohtaja! Euroopan petosyksikön panostukset ovat noin 50 miljoonaa vuodessa, ja siitä saadaan noin 350—400 miljoonaa hyötyä, siis koko euroalueelta. Suomessa nämä arviot siitä, kuinka paljon panostus harmaan talouden tutkimukseen tuottaa, ovat voimakkaasti ylimitoitettut. Olisi ihan hyvä, että joku oikeasti sitä tutkisi, mitä sillä saadaan. Mutta täällä esitetyt monet luvut eivät kyllä vastaa todellisuutta.

14.56 Outi Mäkelä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Ihalaiselle esittäisin kysymyksen: ajatteletteko niin, että tässä on jatkuvasti samantyyppisellä panostuksella saatavissa yhtä suuret hyödyt? Nyt kuitenkin varmasti ne toimenpiteet, joita itsekin luettelitte, ovat jo vaikuttaneet. Kuten edustaja Zyskowiec täältä kuiskasi, omenat on ikään kuin poimittu jo, (Ben Zyskowiec: Matalammalla olevat!) — matalammalla olevat omenat on jo poimittu — ja käytännössä varmaankaan samantyyppistä hyötyä samantyyppisellä panostuksella ei voida enää ajatella saavutettavan.

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja vielä edustaja Ihalainen, vastauspuheenvuoro, ja sitten menemme puhujalistaan.

14.57 Lauri Ihalainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se on selvää, että näillä nykyisillä toimenpiteillähän se ei ole mahdollista. Minä luetteloin tuossa kuusi sellaista uutta toimenpidettä, jotka vaikuttavat. Otan nyt pari esimerkkiä. Jos veronumero lainataan muillekin aloille kuin rakennusosalalle, se tuo erittäin merkittäviä tuloja. Jos tilaajavastuulakia ulotetaan siihen, että nämä alihankkijat ja muut toimijat joutuvat noudattamaan verovelvoitteita ja muita velvoitteita muuallakin kuin rakennusosalalla, se tuo erittäin paljon tuloja. Siinä on uusia toimenpiteitä, jotka vaikuttavat siihen, että näitä tuloja voidaan saada enempi. Ne eivät ole vanhojen toistamisia. Näitä ei ole tehty, ja sen takia me ehdotamme, että tehdään, jotta tämä tavoite saavutetaan.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Puhujalistaan, edustaja Parviainen Olli-Poika, ja sitten hänen jälkeensä ministeri voinee käyttää puheenvuoron, koska nyt näkyy siirryttävän puheenvuoroissa jo toiselle kierrokselle.

14.58 Olli-Poika Parviainen vihr: Arvoisa herra puhemies! Kiitos hyvästä käydyistä keskustelusta ja ministerille alustuksesta. Tämä laki on tarpeellinen, ja meidän täytyy käyttää kaikki keinot, joilla voimme estää terrorismin ja rahanpesun kaikenlaisen toiminnan yhteiskunnassamme. Meidän on puututtava näihin tiukasti ja yhdessä.

Laajennan keskustelua edelleen harmaaseen talouteen ja aggressiiviseen verovältteilyyn, joista täällä on käyty ansiokasta keskustelua. Toisin esiin myös sen huolen, että kun viime keväänä keskustelimme Panama-paperien seurauksena tässäkin salissa aggressiivisen verovälttelyn ongelmista yhteiskunnassamme — nythän Finnwatchin tuoreen raportin mukaan 400—1 400 miljoonaa euroa Suomi menettää vuosittain pelkästään aggressiivisen verovälttelyn seurauksena — niin tällöin kyselytunnilla pääministeri Sipilä tarjosi eräänlaisen ratkaisun kysymykseen: perustettiin tällainen parlamentaarinen työryhmä, johon edustaja Harakkakin viittasi, selvittämään aggressiivisen verovälttelyn ja harmaan talouden tilannetta Suomessa ja myös estämään sitä. No, tämä työryhmä muuttui matkan varrella seurantaryhmäksi, eli siltä vietiin käytännössä toimintavaltuudet. Tämän jälkeen tämä seurantaryhmä on kokoontunut yhden kerran: se joi kahvit, ja se sai tilannekatsauksen. Ihan hyvä juttu sinänsä, mutta minä katsoisin, että tämän salin arvovalta ja tämän asian vakavuus edellyttävät tältä työltä vähän suurempaa draivia. Minä toivon, että tällainen tapa perustaa työryhmiä, tai siis ohjausryhmiä, ei ole keino ohjata keskustelua pois vaikeista aiheista, sillä meidän tarvitsee löytää näihin kysymyksiin ratkaisut yhdessä.

Olen toiveikas sen suhteen, että tämänkin viestin joku kuulee ja ehkä me pääsemme näiden kysymysten pariin vielä uudestaan. Sitä ennen tehdään kaikki mahdollinen, myös muun lainsäädännön puolella, jotta voimme näihin monimutkaisiin ongelmiin puuttua.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä vastauspuheenvuoron edustaja Raatikaiselle, ja sitten ministeri puhuu.

15.00 Mika Raatikainen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä on nyt pariin otteeseen viitattu tähän harmaan talouden parlamentaariseen seurantaryhmään, jonka puheenjohtaja satun olemaan. Ihan sattumalta olen jonkun verran harmaata taloutta

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

tutkinut ja myöskin korruptiota ja terrorismissakin ollut hiukan mukana — en tekijänä, vaan tutkintapuolella — niin että minulla on ehkä jonkunäköistä kokemusta. Se on hienoa, että täällä on paljon asiantuntijoita paikalla, muitakin kuin minä.

Mitä tulee tähän parlamentaariseen harmaan talouden seurantaryhmään, niin viime viikolla tapasin uuden sihteerin, siellä on sihteeri vaihtunut. Kysyin, mikä on tilanne. Tilanne on nyt se, että ollaan järjestämässä kokousta joulukuussa. Minulla ei ole tapana, toisin kuin ehkä sosialidemokraateilla, järjestellä kokouksia vain sen takia, että ollaan kokouksessa. Niitä järjestetään silloin, kun on jotain kerrottavaa. Tämä ei ole kovin monimutkainen asia, ja näin tehdään nytkin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja nyt siirrymme ministerin puheenvuoroon. — Ministeri Risikko.

15.01 Sisäministeri Paula Risikko: Arvoisa herra puhemies! Sanon muutamasta asiasta ja sitten vielä jatkan jossain muussa puheenvuorossani.

Kiitos näistä hyvistä kommentteista ja myöskin siitä evästyksestä, mitä on annettu. Tuossa ihan muutamalla sanalla sanon tästä, kun on syytetty, että tämä direktiivi toisi ylisääntelyä. Se onkin totta, että se direktiiviin nähden tuo jonkin verran, johtuen meidän kansallisesta sääntelystä. Tämä direktiivihän edellyttää, että pankkiala ja sitten vakuutuspuolelta henkivakuutukset ja sijoitusvakuutukset kuuluisivat tämän tunnistusmenettelyn piiriin, mutta me olemme tässä laissa esittämässä, että siinä on koko vakuutusala, kokonaisuudessaan vakuutusala. Ja millä perusteella? Siitä syystä, että meidän kansallinen lainsäädäntö on jo monia vuosia pitänyt sisällään koko vakuutusalan. Jo ensimmäisessä rahanpesulaissa 1998 on huomioitu vahinkovakuuttamisen rahanpesuriskit, ja työeläkevakuutukset on sisällytetty 2008 rahanpesulain soveltamisalaan. Ja nyt siis pankkialan lisäksi tulee vakuutusala kokonaisuudessaan, vaikka direktiivi ei sitä täysin edellyttäisi, johtuen siis meidän omasta kansallisesta lainsäädännöstä.

Sosiaaliturvan luonteisissa vakuutuksissa sovelletaan yksinkertaistettua menettelyä. Se on täällä jo sanottu, ja sen lisäksi on sanottu vielä, että asetuksella voidaan tarkentaa niitä tuotteita, joihin voidaan käyttää myös yksinkertaistettua menettelyä — mutta se tulee sitten vasta asetuksella. Korostan, että täysin uusi sääntely perustuu neljänteen rahanpesudirektiiviin, ja sieltä tulee se kaikki täysin uusi sääntely tähän lainsäädäntöön.

Täällä kysyttiin myöskin — edustaja Heinonen kysyi — tästä Paf-tilanteesta. Se kuuluu soveltamisalaan samalla tavalla kuin Veikkaus Oy, toimivalta valvonnassa on tarkoitus siirtää maakunnan hallitukselle niin sanotulla sopimusasetuksella itsehallintolain mukaisesti.

Täällä kysyttiin myös harmaan talouden estämisestä ja siitä erittäin ansiokkaita puheenvuoroja pidettiin. Kyllä tämä hallitus pitää huolta myös tästä harmaan talouden estämisestä monilla eri keinoin. Kysyttiin — edustaja Räsänen kysyi — myös näistä taloudellisista vaikutuksista ja siitä, onko niitä huomioitu. Tästä syystä olen nyt täydentävässä budjettiesityksessä esittänyt valtiovarainministeriölle, että me saisimme lisää rahoitusta tulevan vuoden budjettiin johtuen tästä, että me tarvitsemme sitä tässä hyvin monella sektorilla. Tulee sitä sitten kuinka paljon harmaan talouden estämiseen, niin nämähän ovat yleensä aina kokonaisuuksia, ja kun rikoksia selvitetään, niin siellä saattaa tulla erilaisia asioita sitten vastaan. Mielestäni kaikki se, mitä me pystymme poliisien resursseja lisäämään, auttaa kyllä tässäkin asiassa. (Antero Laukkanen: Hyvä!)

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

Palaan vielä seuraavassa puheenvuorossani siihen, miksi poliittista vaikutusvaltaa kysytään. Tässä hieman hämmästelін edustaja Harakan puheenvuoroa, mutta ehkä saan siihen sitten vielä tarkempaa vastausta, ja kommentoin sitä itsekін vielä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Puhujalistaan.

15.04 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Haluan vielä todeta sen, että pidän tätä esitystä kannatettavana ja hyvänä, mutta on varmasti tarpeen tarkemmin selvittää tiettyjä yksityiskohtia.

Otan nyt esimerkiksi tämän Finanssivalvontakeskuksenkin esille nostaman kysymyksen, että miten määritellään tämä poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö, koska täällä lakipykälässä todetaan, että tämä riskiperusteinen arviointi ja nämä kyselyt kohdistuvat niin, että kysellään, onko asiakas, tai onko hän ollut, poliittisesti vaikutusvaltainen tai sitten onko hän, tai onko hän ollut, poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön perheenjäsen tai liikekumppani. Eli tässä voidaan todellakin näitä kyselyjä ulottaa poliittisesti vaikutusvaltaisten henkilöiden perheenjäseniin, lapsiin, jopa entisiin puolisoihin, ja sen takia on aika tärkeää tietää, koskeeko tämä rivikansanedustajia, koskeeko se kunnanvaltuutettuja. Missä se raja menee, kuka on poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö? Se ei tästä pykälästä suoraan käy ilmi. Se lista, johon edustaja Mäkelä täällä viittasi, on ymmärtääkseni sisäministeriön laatima esimerkkilista, ja sieltä esimerkiksi puuttuvat europarlamentaarikot, jotka ymmärtääkseni kyllä tähän listaan periaatteessa kuuluisivat.

Sitten haluan kommentoida sitä vielä, kun täällä puheenvuorossa väitettiin, että tämä hallitus olisi pitänyt parempaa huolta poliisin resursseista kuin edellinen. (Ben Zyskoviczin välihuuto) Tosiasiassa edellinen hallitus piti poliisimäärän noin 7 400—7 500:ssa, nyt se on laskenut jo parilla—kolmellasadalla ja uhkaa laskea sinne 7 000:een. — Ja edustaja Zyskoviczkin (Puhemies koputtaa) tietää, että tekniset kehykset ovat teknisiä kehyksiä ja sitten ne poliittiset päätökset tehdään hallitusohjelmissa ja kehyspäätöksissä.

15.06 Leena Meri ps: Arvoisa herra puhemies! Tässä on ollut hyviä puheenvuoroja. Niin kuin kaikki tiedämme — en lähde sitä kauhean vahvasti tässä toistamaan — rahanpesu ja rikollisuus ja terrorismi ovat meidän vitsauksia, joihin meidän täytyy löytää vastaukset.

Toisaalta kuitenkin itse juristina ja perustuslakivaliokunnan jäsenenä haluan, että meillä on tietyt reunaehdot oikeusvaltiossa. Ilokseni huomasinkin, että täällä oli aika pitkät perustelut, jopa poikkeuksellisen pitkät perustelut, perustuslakivaliokunnan kannanottoa varten. Kun katselin täällä, mitä perustuslain pykälä me joudumme perustuslakivaliokunnassa pohtimaan, niin ne tulevat olemaan ainakin yksityiselämän suoja, erityisesti kotirauhaan liittyvät asiat, henkilötietojen suoja, omaisuudensuoja ja elinkeinovapaus.

Lisäksi täällä minusta erittäin mielenkiintoista oli oikeusturvan takeet. Perustuslaissahan on säädetty, että jokaisella tulee olla oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä toimivaltaisessa tuomioistuimessa. Vaikka perustuslain 21 § ei sisällä luetteloa oikeusturvan osa-alueista, oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin käsitteeseen on vakiintuneen tulkinnan mukaisesti katsottu kuuluvaksi myös oikeus puolustautua ja valita itse oikeudenkäyntiavustaja. Tämä on täysin selvä tilanne: jos olet syytettynä, sinulla täytyy olla juridista apua, jotta voit käsitellä sitä asiaa juridisesti. Ja on erittäin tärkeää, että täällä on lueteltu erikseen ja poissuljettu, että mitään velvollisuutta antaa tietoa ei tietenkään voi olla henkilöllä, joka on kyseisen syytetyn puolustusasianajaja tai jollain lail-

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

la neuvomassa häntä. Sehän menettäisi täysin merkityksensä, eihän kukaan voisi enää mitään asianajajalle sen pelossa kertoa, ettei hän voi mahdollisesti puolustautua. Erittäin hyvä.

Täällä sitten lisäksi puhuttiin — muistaakseni kristillisdemokraattien edustaja Antero Laukkanen puhui — vielä yksityisyydensuojasta ja henkilötietojen suojasta, ja se on minusta erittäin tärkeää ottaen huomioon juuri tämä, mistä edustaja Räsänenkin puhui: kuka on poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö? Mitä tietoja sinne lähdetään rekisteröimään, ja mitkä ovat välttämättömiä ja tarpeellisia, miten niitä säilötään ja luovutetaan? Kuitenkin on kysymys perheenjäsenistä, eli pysytään siinä, että sinne talletetaan välttämättömät tiedot ja että rekisteri on luotettava ja turvallinen, sieltä luovutetaan tietoja vain välttämättömiin tilanteisiin. Täällä oli joitakin puheenvuoroja mediajulkisuudesta, niin että ainakaan tämäntyyppisiä asioita ei missään tapauksessa voi suoralta kädeltä lähteä mediaan avaamaan. Täytyy aina olla varovainen, ihmiset voivat ymmärtää myös väärin, joku voi saada semmoisen leiman, että on jotenkin vähän outo, kun nimi on jossakin listassa. Täytyy aina muistaa, että asiat eivät aina välttämättä ole niin kuin ne ovat, vaan ne ovat sitä, miltä ne näyttävät. On mietittävä myös ihmisten yksityiselämää, ja se on tärkeätä tässä punninnassa.

Täällä tuli kritiikkiä tästä — oliko edustaja Parviainen vai kuka esitti kritiikkiä tästä — että tämä harmaan talouden seurantaryhmä ei ole nyt kokoontunut. Olen itsekin sen jäsen, ja tosiaan puheenjohtaja, edustaja Raatikainen, on sen kutsunut koolle. Me siis joimme kahvia, kyllä, mutta noin pari tuntia kävimme asioita läpi, ja minä ainakin koin, että pystyin vaikuttamaan. Olin perehtynyt asioihin etukäteen — poliisi, tuomioistuinlaitos, näin — niin että kyllä minä ainakin koin, että pystyin vaikuttamaan. Kyllä me ihan aidosti siellä teimme muutakin kuin joimme kahvia. En haluaisi, että vähätellään meidän työtämme, se on ihan vakavaa työtä. Minusta on aivan hienoa, että edustaja Raatikainen ei pidä kokouksia vain sen takia, että me sinne menisimme nimenomaan juomaan sitä kahvia, jos siellä kerran ei ole sellaista asiaa. Siellä oli todella paljon asioita, me saimme raportteja, veimme asioita eteenpäin. Minulla ei ole ollenkaan sellainen kuva, että se on heitetty ikään kuin tuosta vain ja juotu kahvia. Annetaan oikea käsitys. Kuitenkin täällä kansalaiset seuraavat näitä ohjelmia ja lähetyksiä ja tulee palautetta, että täällä salissa ei istuta eikä tehdä mitään. Olen yrittänyt kertoa, että me istumme valiokunnissa ja kokouksissa ja me teemme siellä aitoa työtä emmekä vain juo kahvia — niin kuin edustaja tietää hyvin.

15.12 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tietysti hyvä tietää, että pari kokousta on pidetty (Eduskunnasta: Yksi!) — tai yksi kokous on pidetty (Ben Zyskowicz: Ja yksi on tulossa!) — ja yksi on ehkä tulossa — mutta kun ottaa huomioon, että tässä salissa käytiin mielestäni erittäin hyvä, rakentava — jopa voi puhua yksimielisyydestä — keskustelu siitä, miten Suomen eduskunnan pitäisi puuttua nimenomaan aggressiiviseen verovälttelyyn, jotta me saisimme verotuloja eikä tarvitsisi leikata palveluista, koulutuksesta ja niin edelleen, ja pääministeri Sipilä lupasi eduskunnalle, että ryhdytään ripeästi toimiin, ja hallitus on tästä samaa mieltä, että tarvitsemme tietoa ja tarvitsemme toimia verovälttelyyn puuttumiseksi, niin nyt on vuosi mennyt ja on pakko myöntää, että yhtään mitään ei ole tapahtunut. Tänään ilmestynyt Finnwatchin raporttikin, jossa tosiaan todettiin, että Suomi menettää vuosittain satoja miljoonia euroja verovälttelyn vuoksi, on tehty joukkorahoituksen turvin. Tavalliset kansalaiset ovat vapaaehtoisesti

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

maksaneet sen tutkimuksen, (Puhemies koputtaa) koska hallitus on leikannut nolliin näiden järjestöjen toiminnan, jotka tekevät tällaista tutkimusta.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Puhujalistaan siirrymme tässä vaiheessa.

15.13 Mika Kari sd: Arvoisa herra puhemies! Nyt en puhu kahvista enkä kahvikupeista, mutta tärkeistä resursseista kuitenkin. On hyvä, että hallitus on tehnyt esityksen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen kitkemiseksi tästä maasta. Esitys ja erityisesti esityksen tavoitteet ovat luonnollisesti hyvinkin kannatettavia.

Mutta kysyn resursseista. Viime keväänä tässä salissa käytiin pitkä keskustelu veroparatiiseista niin sanottujen Panaman papereiden yhteydessä. Tuolloin niin tässä salissa kuin myöhemmin illalla Yleisradiossa A-studiossa nousivat esiin myös viranomaisten resurssit tehdä tärkeää harmaan talouden torjuntatyötä, veroparatiisien kitkemistyötä ja niin edelleen. Yleisradion A-studiossa veroneuvos Markku Hirvonen toi esiin Verohallinnon asiantuntijoiden vähäisyyden. Tässä puheenvuorossaan hän toi esiin, että Verohallinnolla on käytettävissään 15 asiantuntijaa veroparatiisityön osalta — 15, kun samaan aikaan Ruotsissa vastaavien virkamiesten määrä on 200 ja Norjassa 100. Kysyn ministeriltä: mitkä resurssit meillä on käytettävissä rahanpesun kitkemiseen ja terrorismin torjuntaan, jos otetaan vertailuluvuksi tämä aikaisemmin mainitsemani veroparatiisityön osa? Pelkät ohjelmat ja lakiesitykset eivät — eivätkä myöskään nämä parlamentaariset työryhmät — varmista sitä, että tässä työssä onnistutaan, vaan nimenomaan me tarvitsemme niitä käsiä. Poliisin puolella puhutaan poliisin resurssien lisäämisestä. Haluan muistuttaa, että nyt ainoastaan pysäytettiin se alamäki, mikä on jo vuosia tässä tasavallassa jatkunut, poliisien määrän väheneminen, ja sille pysähdykselle sosialidemokraatit antavat täyden tuen, niin kuin annoimme viime keväänä sisäisen turvallisuuden selonteon ryhmäpuheenvuorossamme.

15.15 Johanna Karimäki vihr: Arvoisa puhemies! Harmaan talouden kitkeminen ja terrorismin torjunta on mitä tärkeintä, ja tämä hallituksen esitys on erittäin hyvä. On myös tärkeätä, että saamme lain Rahanpesun selvittelykeskuksesta.

Yksi erittäin julma ja vastenmielinen osa harmaata taloutta on ihmiskauppa. Se on julmaa rikollisuutta, jossa rikotaan ja hajotetaan ihmisiä. Joitakin vuosia sitten vähemmistövaltuutettu selvitteli Suomen tilannetta, ja myös meillä on yllättävän paljon ihmiskauppaa. Vähemmistövaltuutetun ansiokkaan raportin pohjalta on parannettu tilannetta Suomessa, on saatu uhrien auttamisjärjestelmä, on parannettu uhrien tunnistamista, mutta yksi keskeinen ehdotus, mitä vähemmistövaltuutettu silloin teki, on se, että rikospoliisiin perustettaisiin erityinen yksikkö tutkimaan ihmiskauppaa ja siihen liittyvää rikollisuutta. Tämä rikollisuus on todellakin rajat ylittävää, ja se liittyy hyvin vahvasti moneen muuhun rikollisuuteen, kuten rahanpesuun. Kysyisin ministeriltä: onko EU:sta kenties tulossa joitakin uusia työkaluja tai vahvistusta ihmiskaupan torjuntaan, tai voisitteko ajatella, että rikospoliisi Suomessa voisi vahvistaa ihmiskaupan tutkimista tai perustaa tällaisen yksikön, mitä vähemmistövaltuutettu aikoinaan esitti?

15.17 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Raatikainen, joka on harmaan talouden seurantaryhmän puheenjohtaja, vastasi kysymykseeni, mahtaako ryhmä kokoontua vielä tämän vuoden puolella. Onhan se kieltämättä outoa, että täällä salissa pitää kysellä,

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

kun muuta yhteydenpitoa ei ole. Tuossa juhannuksen alla pidetyssä kokouksessa todettiin, että seuraava tapaaminen on lokakuussa. Kun nyt ollaan marraskuun puolivälissä, voisi ehkä olettaa, että jäsenille lähetetään jotain viestiä, miksi kokoontuminen on viivästynyt. No, sen sijaan, että edustaja Raatikainen olisi edes muodon vuoksi pahoitellut, hän katsoi aiheeksi vinoilla kysyjälle. Jos olisin ilkeä ihminen, niin tulkitsisin, että tyyliä paljastaa hallituksen asennoitumisen harmaan talouden vastaiseen työhön. (Teuvo Hakkarainen: Minä olen!) Mutta onneksi en ole.

15.18 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Olemme erittäin tärkeällä asialla, sillä tänään voidaan myöskin tehdä suuntaa viivaavia päätöksiä siitä, otetaanko Suomessa veronkierto tosissaan. No, hyvin kuvaavaa tälle kansalliselle keskustelulle viime aikoina on ollut se, että me yhdessä kyllä jaamme käsityksen siitä, että veronkierrolle pitää panna stoppi, mutta siitä, mitä se tarkoittaa, me olemmekin sitten jo kovin eri mieltä. Olen kuitenkin iloinen siitä, että opposition kritiikki veronkierron tiukempaan otteeseen on siinä mielessä kuultu, että olemme tänään käsittelemässä hallituksen esitystä. Mutta voi sanoa, että monellakin tavalla kyllä nyt juoksua pitäisi kaikilla tavoin parantaa.

Ensinnäkin voi todeta, että tehdyt työt kertovat paljon siitä, minkälaista veronkiertoa tällä hallituspuhjalla aiotaan suitsia. Tosiasiassa EU:ssa on hyvin tiukasti linjattu ja lähdetty siitä, että tämä nousee erityisen suurelle agendalle. Valitettavasti Sipilän hallituksessa tahiti on ollut vähän toinen. EU:n pyrkimykselle ja tarmokkuudelle siinä, että toimitaan uudella veronkiertodirektiivillä ja myös haastamalla näitä monikansallisia yrityksiä jopa oikeuteen, ei ole Suomessa ollut kovin montaa korvaa kuuntelemassa tätä tärkeää työtä. Nyt me olemme tilanteessa, jossa kyllä pitää hiukan tiukemmin hallituksen puuttua siihen, että me pystyisimme selkeästi tiukemmin ottamaan kiinni veronkierron välttelystä. EU:ssa on arvioitu, että veronkierron välttelyllä voitaisiin käytännössä kotiuttaa verotonta tuloa jopa 1 000 miljardia euroa. Suomessakin tämä summa nousee satoihin miljooniin lähteestä riippumatta.

Arvoisa puhemies! Sitten iso kysymys on se, mitä me tarkoitamme silloin, kun me puhumme verojen kierrosta ja niiden välttelystä — aggressiivinen verosuunnittelu, verosuunnittelu vai verojen kierto? Se on selvää, että verojen kierto on laitonta ja sitä ei tule missään olosuhteissa yhdenkään kansanedustajan puolustella. Verosuunnittelua taas on pidetty lailisena, mutta aggressiivisen verosuunnittelun ainakin lain hengen mukaisesti voidaan katsoa olevan sellaista, että se olisi lain hengen vastaista. Nyt minä ihmettelen, kun niin paljon on joko lain hengen vastaista tai jopa lain vastaista toimintaa vielä liikkeellä, miksi ei oteta tiukemmin kantaa näihin asioihin.

Olemme sosialidemokraattisessa vaihtoehtobudjetissa esittäneet, että me voisimme tilkitä valtiontaloutta ottamalla käyttöön sellaista verotonta tuloa, joka ei ole ollut verotettavissa aikaisemmin. Yksi esimerkki siitä on sijoitusvakuutukset. Tämän hallintarekisterikeskustelun yhteydessä me tulimme yhdessä siihen johtopäätökseen, että on selvää, että kyllä meidän täytyisi pystyä paremmin kuvaamaan sitä, mitä omistajuutta kenelläkin on. Tänä päivänä keskustellaan lehtien palstoilla tavallisten ihmisten omistajuudesta hyvin paljon ja myöskin niistä mahdollisista kytköksistä. Sen sijaan meillä jatkuvasti on täällä salissa sellaisia osapuolia, jotka haluavat jättää nämä monenlaiset kytkökset paljastamatta, ja se ei osoita kauhean hyvää tapaa suhtautua tähän veronkierron vastaiseen politiikkaan.

Haluankin nyt kannustaa hallitusta siihen, että jos sijoitusvakuutukset otettaisiin tämän verotuksen piiriin, jopa sillä varsin kevyesti verottavalla mallilla, jota sosialidemokraatit

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

ovat esittäneet, niin me saisimme paljon sellaisia eriä näkyviin, jotka ennen eivät ole tulleet esiin. Sen takia kannustaisinkin nyt edustaja Raatikaistakin ottamaan nämä asiat siellä omassa työryhmässä esille, jos hallitus itse näitä ei ole tuomassa päivänvaloon. Toinen iso juttu sekä maailmalla että meillä on tämä holdingyhtiökäytäntö, jossa saman ison yhtiön sisällä voidaan näitä erilaisia eriä hinnoittelulla kikkailla, ja siltä osin minä kyllä pidän sitä isona kysymyksenä suomalaisen yhteiskunnan kannalta, koska tähän asiaan tullaan hallituksen taholta kunnolla puuttumaan. Me pystyisimme myös omalla toiminnallamme esittämään esimerkkejä siitä, että näin ei voi toimia.

Lisäksi lopuksi on todettava, että on paljon muita esimerkkejä siitä, että jos me emme osallistu EU:n yhteisiin talkoisiin näiden monikansallisten yritysten suitsimiseksi ja niiden toiminnan suitsimiseksi, niin me olemme tilanteessa, jossa me samaan aikaan sille argumentille annamme siipiä, joka kulkee niin, että verojen kierto on vain pakko tehdä, jotta menestyisi, eikä sellaiselle maailmalle ole kyllä kovin hedelmällistä maaperää jatkossa, jos me ajattelemme, että kaikki näin toimisivat. EU:n alueella on erityisen tärkeätä, että me voisimme tuomita sellaisen toiminnan, jossa perusfilosofiana on se, että vain veroja kiertämällä voi menestyä. Se ei voi olla kunnollisen EU-tasaisen yhteiskuntajärjestelmän perusta, että me sallimme, että on näin paljon verotonta ainesta, jota ei tarkoituksellisesti haluta ottaa tämän verotuksen piiriin.

Siksi minä kannustaisin hallitusta edelleen. Terhakka uusi ministeri, harmaan taloudenkin first lady, voisi hyvin ottaa laajemman erän tähän niitä asioita, joita hallituksessa ottaisitte tämän harmaan talouden torjuntaan, mutta myöskin näitä eriä, joita jo äsken mainitsin, joissa me saisimme omaisuuseriä paremmin näkyviin ja tämän verotuksen ja avoimuuden piiriin. Kyllä tässä kansallisillakin talkoilla on tehtävissä ja EU-talkoilla varsinkin, ja jos muuten tämä tuntuu vastenmieliseltä, niin totean, että viime hallituskaudella aloitettiin erittäin esimerkillinen veronkierron vastainen toiminta, ja siltä osin uskon, että eräs avainhenkilö oli silloinen valtiovarainministeri Jutta Urpilainen, joka kaikilla areenoilla oli tämän agendan kanssa liikkeellä. Nyt tämä sopisi kyllä oikein hyvin esittelevän ministerinkin rooteliin.

15.25 Mika Raatikainen ps: Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esitys on tietysti kaikin puolin kannatettava. Muistuttaisin vielä kaikkia salissa olevia, että kysymyshän on loppujen lopuksi rahasta, että paljonko pannaan poliisiin ja tutkintaan rahaa. Koskee myöskin suojelupoliisia. Että mitä enemmän sinne sitä laitetaan, sitä enemmän saadaan voimaa, ja tällä hetkellä meillä on kuitenkin tämä suhdeluku todella alakanttiin verrattuna mihin tahansa muuhun Euroopan maahan, tämä lukumäärä, paljonko täällä on poliiseja. Näin se vain menee ikävä kyllä.

Vielä tuosta harmaan talouden parlamentaarisesta seurantaryhmästä: Katselin noista muistiinpanoista, että olen lokakuussa ollut yhteydessä sinne. Sain silloin tiedon, että siellä on sihteeri vaihtunut, ja kävin itse asiassa sihteerä tapaamassa täällä viime viikolla. Suunniteltu päivämäärä kokoukselle... Harakalle ja muille tiedoksi, että ei ole vielä varmistettu mutta 16.12. on ehdotettu. Muille voisin vielä kertoa, että nyt kannattaa muistaa, että silloin kun meillä oli tämä ensimmäinen kokous, siellä oli jo strategiaa varsin pitkälle luotu, ja siellä on myöskin 20 kohdan suora toimenpideohjelma jo tehty. Tähän voisin vielä sanoa, että kannattaa muistaa, että kyse on seurantaryhmästä. Me emme ole suunnitteluryhmä. — Kiitoksia.

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

15.26 Olli-Poika Parviainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitos edustaja Raatikaiselle tästä selvennyksestä, ja syy tähän työn viivästymiseen, sikäli kuin henkilöstövaihdoksista on kyse, on toki varsin inhimillinen ja ymmärrettävä.

Kritiikkini kohdistuikin nimenomaan siihen, että työryhmä muuttui matkan varrella seurantaryhmäksi ja seurantaryhmän fokus vielä rajoittui yleisesti esimerkiksi niin, että aggressiivinen verovälttely ei ollut mukana vaan me keskitymme siellä työryhmässä harmaan talouden torjuntaan — joka sekin on äärimmäisen tärkeää, enkä tarkoita muuta vaan haen sitä, että tämä työ on niin suuri, että se vaatii minun mielestäni paitsi tältä työryhmältä myös koko eduskunnalta mahdollisimman laajan kirjon erilaisia toimenpiteitä. Ehkä me voisimme siinä joulukuun kokouksessa työryhmässä sitten miettiä yhdessä, millaisia askeleita otamme eteenpäin, jotta saamme aidosti tämän työn seuraavalle vaihteelle.

15.27 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä nyt tietää, että tämä keskustelu puheenjohtajan ja sihteerin välillä on käyty. En näe mitään erikoista syytä siihen, miksei meitä jäseniä olisi voitu informoida siitä, että suunnitelmat ovat muuttuneet, ja miksei muutoin kuin näin erikseen kysyttäessä.

Kyllä varmaankin oli ihan aiheellista ja paljastavaakin se, millä tavalla puheenjohtaja Raatikainen luonnehti tämän ryhmän työtä. Meillä on tarkoitus vain seurata. Nyt ehkä meillä on lievä erimielisyys siitä, kuka haluaa seurata lähempää ja kelle riittää seurata kauempaa.

15.27 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Poliisien määrä on tässä useammassa puheenvuorossa tullut esille. Olen monessa yhteydessä aikaisemmin kantanut asiasta huolta niin kuin moni muukin täällä ja kannan myös tulevaisuudessa. Jos Suomessa olisi poliiseja sama määrä kuin Ruotsissa, jos suhteutetaan siis väkiluvut, Suomessa poliiseja pitäisi olla noin 10 000. Mutta suoraan näitä ei tietenkään voi verrata, koska eri maissa poliiseilla on erilaisia tehtäviä. Niitä on jaettu eri tavalla eri viranomaisten kesken, ja siinä suhteessa suorat vertaukset eivät ole mahdollisia. Sisäisen turvallisuuden selonteossa luvattiin, että 7 000:een vakiinnutetaan, ja viime viikolla ministeriö tiedotti, että talousarviota täydennetään niin, että saadaan luku pysymään 7 200:ssa, mikä oli erittäin hyvä uutinen.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Puhujalistaan.

15.29 Outi Mäkelä kok: Arvoisa puhemies! Tämä puheenvuoro oikeastaan oli tarkoitettu vastaukseksi edustaja Räsäselle, joka tosin lähti täältä jo pois, kun edustaja Räsänen hämmästeli, että puuttuvatko tästä listasta Euroopan parlamentin jäsenet.

Nyt kun katsoo tätä pykälätekstiä, täällä todetaan, että "poliittisesti vaikutusvaltaisella henkilöllä tarkoitetaan luonnollista henkilöä, joka toimii tai on toiminut julkisessa tehtävässä valtionpäämiehenä - - parlamentin jäsenenä". Eli tässä nyt ei eritellä, onko kansallisen parlamentin jäsenestä vai Euroopan parlamentin jäsenestä kyse, mutta ilmeisesti tässä nyt tarkoitetaan sitten molempia.

Samalla kiinnitti huomion tämä poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön perheenjäsenen määrittely. Täällä on todettu, että "aviopuoliso tai kumppani, joka asianomaisen maan kansallisessa lainsäädännössä rinnastetaan aviopuoliso", ja mielestäni tässä on syytä kyllä

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

tehdä sitten tulkinta, onko kyse myös avopuolisosta, joka meillä käytännössä tarkoittaa sitä, että asuvat samassa osoitteessa.

15.30 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Täällä on puhuttu aggressiivisesta verovälttelystä, ja on hyvä, että puhutaan, sillä aggressiivinen verosuunnittelu ja verovälttely on valtava ongelma. Finnwatchin arvion mukaan Suomi menettää vuosittain veroja 430—1 400 miljoonaa euroa. Joka tapauksessa ne ovat valtavia summia pois yhteisestä hyvästä, ja se on iso kilpailuvääristymä suuryrityksen eduksi. Siinä kärsivät pienyritykset, jotka eivät pysty tällaista kansainvälistä aggressiivista verosuunnittelua tekemään. On erittäin tärkeää, että tähän ilmiöön puututaan: niin kansainvälisesti EU-tasolla kuin kansallisestikin tehdään se, mitä voi. On hyvä, että meillä on harmaan talouden torjumisen parlamentaarinen ryhmä, mutta sen pitäisi toimia, ja ei riitä, että se kokoontuu, vaan hallitukselta odotetaan nyt toimia aggressiivisen verovälttelyn kitkemiseksi.

On myös muistettava, että eduskunta on muutama vuosi sitten hyväksynyt ponnen, joka edellyttää aggressiivisen verosuunnittelun aiheuttamien veromenetysten arvioimista ja raportoimista vuosittain eduskunnalle. Tätä ei valitettavasti ole toteutettu, vaikka ponsi on hyväksytty, mutta onneksi nyt Finnwatch on julkistanut tämän arvionsa. Mutta tarvittaisiin kyllä myös arviota ministeriön puolesta paikkaamaan tätä tietovajetta, koska toiminnan edellytys on paikkansapitävä tieto.

Mutta, arvoisa puhemies, haluaisin tähän tematiikkaan liittyen kysyä ministeriltä: mitä aiotaan tehdä tämän aggressiivisen verosuunnittelun aiheuttaman verovajeen raportoinnin parantamiseksi eduskunnalle, ja mitä aiotaan tehdä ylipäättään tähän ilmiöön puuttumiseksi, ja onko hallitus tuomassa eduskuntaan suunnitelman aggressiivisen verosuunnittelun torjumiseksi?

Lisäksi haluan kysyä: mitä aiotaan tehdä valtio-omisteisten yhtiöiden veroraportoinnin parantamiseksi? Tästä on linjattu, että valtio-omisteiset yhtiöt tekevät maakohtaista kirjanpitoa ja veroraportointia, mutta tämä veroraportointi on osoittautunut erittäin puutteelliseksi. Tämä on sellainen ongelma, mikä voidaan (Puhemies koputtaa) omalla päätöksellä korjata heti.

15.32 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä on varmasti meidän kaikkien mielestä tervehdittävä ja oikeinkin hyvä. Keskustelu on toki laajentunut aggressiiviseen verosuunnitteluun, mutta pitäytyäkseni ehkä lähempänä tätä aihetta — kuinka terrorismia rahoitetaan ja rahanpesua tapahtuu — varmasti arvoni ministerillä on niin kuin arkipäivässä ehkä lähempänäkin kokemuksia, mitä meillä täällä kansallisesti tapahtuu. Meillä täällä kansallisesti tapahtuu kuittikauppaa, meillä pimitetään yritysten rahavirtoja niin, että meillä maksetaan tässä maassa alipalkkaa, jolloin tavallaan tilaajalta saatu tuotto ei kohdennukaan niin kuin normaalissa liiketoiminnassa, vaan jää verotettavaa rahaa pois, joka on sillä harmaalla alueella. Esimerkiksi sellainen ulkomaalainen toimija, joita nyt meillä täällä esimerkiksi telakkateollisuudessa on, joka tulee tänne ja käyttää alipalkattua henkilöstöä, saa veroetuutta, ja se on juuri sitä harmaata aluetta, mitä on sitten helppo kohdentaa näille rikollisjärjestöille.

Meillä tässä maassa toimii ja on kuittikaupasta kiinni jääneitä rikollisjärjestöjä, ja meillä siis pitäisi olla tämä homma hanskassa. Siksi kysynkin tässä jo esimerkiksi edustaja Ihalaisen listaamia asioita, jotka tukkivat niitä todellisia kanavia, joiden kautta meillä tapahtuu

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

verovälttelyä rikollisten toimintojen rahoittamiseksi, ja se on vain sitten se yksi kanava, että se menee tänne terrorismin puolelle. Tämä veronumero ja tilaajavastuulain kehittäminen siihen suuntaan — olisivatko nämä nyt siinä keskiössä? Että vaikka tämä on EU-ve-
toinen, nyt kansallisesti (Puhemies koputtaa) kannattaisi tulla tähän talkooseen mukaan.

15.34 Sari Tanus kd: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi on hyvin tärkeä ja kovasti kannatettava. Näihin epäkohtiin ja näitä lähellä oleviin tahoihin liittyy usein myös ihmiskauppaa ja monia siitä aiheutuvia lieveilmiöitä. Näiden kitkeminen on erittäin tärkeää.

Mutta vaikka hallituksen esitys on hyvä, niin se ei yksin riitä, vaan tarvitaan riittävät ja tehokkaasti toimivat resurssit, eli tarvitaan lisää poliiseja — siis riittävästi poliiseja tarttumaan ja hoitamaan nämä epäkohdat, mutta tarvitaan riittävästi poliiseja, siis enemmän poliiseja, myös siksi, että poliisit itse jaksaisivat valtavan työmäärän ja vastuun keskellä kentällä. Monin paikoin poliisien jaksaminen on koetuksella, ja alanvaihtoa osa kentällä suunnittelee. Sen vuoksi kysyisinkin ministeriltä: huomioidaanko poliisien omaa jaksamista riittävästi ja saadaanko jatkossa oikeasti riittävästi lisää resursseja?

15.35 Maria Tolppanen sd: Arvoisa puhemies! Ihan julkisista verotiedoista ilmenee, että suuret konsernit maksavat ulkomailla veroparatiiseissa oleville tytär- ja emoyhtiöilleen konserniavustuksia, ja näin ne siirtävät vuosivoittojaan suomalaisen verottajan ulottumatomiin — näin siitä huolimatta, että konserniavustuksen verovähennyskelpoisuus on laissa sidottu siihen, että molemmat osapuolet, eli sen saava ja sen maksava yhteisö, ovat kotimaisia Suomeen rekisteröityine kotipaikkoineen. Tämä sama kotimaisuusvaatimus koskee myös niitä tapauksia, joissa toisen konserniyhtiön kotipaikka on toisessa EU-maassa kuin Suomessa. Siis näiltä osin tämmöiset sisämarkkinat eivät toimi, vaan täytyy olla nimenomaan Suomessa.

Tämä tällä hetkellä voimassa oleva laki on vuodelta 1986 eli ajalta ennen pääomien vapaata liikkuvuutta Euroopassa, ja tässä laissa on olemassa sellainen porsaanreikä, joka mahdollistaa konserniavustuksen maksamisen veroparatiiseissa olevalle tytäryhtiölle tai emoyhtiölle. Tässä on yksi sellainen iso asia, millä saataisiin miljoonia kotoutettua, kun tämä porsaanreikä tukittaisiin. Siitä on muun muassa hallituksella olemassa kyllä lakialoite — toivottavasti menee eteenpäin.

Tässä on myös semmoinen asia, että harmaan talouden torjuntaryhmä olisi voinut käsitellä ja tutkia asiaa, miten muissa maissa maksetaan näitä konserniavustuksia, onko niissä voimassa ja muutettu lakia vuoden 1986 jälkeen näiltä osin. Meillä ei ole muutettu. Kyllä meillä, jos meillä on seurantaryhmä olemassa, seurantaryhmän on tehtävä työnsä ja katsottava niin, että nämä asiat menevät sen mukaan, mitä tällä hetkellä on. Ja tästä vaatimuksista, että nämä ovat kotimaisia, on myöskin EU:n tasolla todettu, että näin pitää olla, ja myöskin KHO on ottanut asiaan kantaa.

15.37 Ben Zyskowiec kok: Arvoisa herra puhemies! Täällä edustaja Kiurun ja eräiden muiden toimesta on kiinnitetty huomiota siihen tärkeään kysymykseen, mikä on lakiin perustuvaa verosuunnittelua ja mikä on niin aggressiivista verosuunnittelua, että se itse asiasa johtaa siihen, että kyseessä onkin lain tuntema veronkierto. Näitä rajankäyntejä joutuu oikeuslaitos tekemään jatkuvasti, mutta kiinnittäisin huomiota siihen, että muutama kuukausi sitten korkein hallinto-oikeus teki kaksi merkittävää ratkaisua, joissa se muistaakse-

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

ni äänestysten jälkeen — kahdessa merkittävässä ja mittavassa tapauksessa — katsoi, että niissä esillä olleet rahoitusjärjestelyt olivat itse asiassa veronkiertoa. Ainakin verottaja itse on arvioinut, että kun näitä korkeimman hallinto-oikeuden linjauksia noudatetaan vastaavissa tapauksissa ja vastaavissa tilanteissa, niin sillä on huomattava verotuottoja lisäävä merkitys. Kun täällä tämä Raatikaisen työryhmä on ollut keskustelussa esillä, niin uskallan täältä ehdottaa, että ottaisitte jossain vaiheessa työryhmän agendalle myös näiden suhteellisen tuoreiden korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisujen selostamisen ja niiden merkityksen arvioimisen. Uskon, että näillä päätöksillä on jo tehdyille taloudellisille ratkaisuille suuri merkitys, mutta ennen kaikkea ne myös tulevat ohjaamaan tulevaa käytäntöä näissä suhteissa terveelliselle pohjalle.

15.39 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuli heti mieleen, että pitää tukea tuota edustaja Zyskowiczin puhetta siinä suhteessa, että olisi varmaan hyvä nyt, että tämä Raatikaisen työryhmä kokoontuisi. Ottaisitte sinne agendalle tämän, että selvittäisitte, millä tavalla Suomessa on tälläkin hetkellä niin paljon tulkinnanvaraisia tilanteita siinä, mikä on verosuunnittelua ja mikä taas on aggressiivista verosuunnittelua, joka on lain hengen vastaista, ja siltä osin katsoisitte näitä ennakkotapauksia, mutta toisaalta myöskin kävisitte läpi vaikka ne eduskunnassa jo aikaansaadut ja tehdyt ehdotukset. Siinäkin olisi jo työtä — uskon, että muutamaksi kymmeneksi tunniksi. Eli ei kannata välttellä tätä kokoontumista sen takia, että agendaa ei jostain ulkopuolelta ole tullut, vaan kannustan teitä kyllä siihen, että tekisitte aidosti parlamentaarisessa yhteistyössä nyt sellaista siltaa, mistä suunnasta voidaan lähteä yhteistoimin liikkeelle. Ja kyllä näitä ehdotuksia on tämänkin keskustelun aikana tullut.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Puhujalistaan.

15.40 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Muutama arkinen asia vielä liittyen siihen, kun puhutaan tästä hallituksen hyvästä esityksestä, joka tuolta EU:sta on saanut potkua ja pontta tähän hallitukseen, ja sitä kautta se on täällä meidän eduskunnan käsittelyssä, ja varmasti tulemme sen täällä hyväksymään ilman soraääniä.

Mutta mitä tapahtuu meillä tässä arjessa: En sano, että se on nyt edustaja Raatikaisen työryhmä, vaan se on eduskunnan asettama työryhmä, jonka puheenjohtajaksi on edustaja Raatikainen nimetty. On hyvä, että tällainen parlamentaarinen seurantaryhmä onkin. Tässä oikeastaan edellä edustaja Kiuru rakentavasti toi esille, mitä voitaisiin seurantaryhmänkin toimesta tavallaan tehdä. Mielestäni ne meidän terrorismin rahoittamiseen liittyvät ongelmat ovat meillä olevia nykylainsäädännön mukaisia mahdollisuuksia, joihinkaan ei ole puututtu. Ja ei tietenkään ole sitten seurantaryhmän tehtävä — mahdollisesti, jos tällaisia seurantoja tehdään — toimia pelkästään sen olemassa olevan hallituksen lainsäädäntötyön osalta tai mitä ollaan aiemmin tehty, vaan nyt olisi hyvä tehdä semmoista vertailua.

Nostan vaikkapa yhden esimerkin siitä, että meillä tässä maassa on lakia säätävällä ja valmistelevalle oikeusministeriöllä erilainen näkemys kuin valtakunnansyyttäjällä siitä, onko alipalkkaus rikos vai ei ja onko alipalkkauksen kriminalisointi yleensäkin tarpeellista tässä maassa. Viime eduskuntakaudella edustaja Lindtman teki kyseisen lakialoitteen, ja muistelin, että edustaja Tolppanenkin oli aktiivinen tässä asiassa. Se ei nyt ole sen kummemmin matkalla edennyt, ja nyt siitä on edelleen tänään hallintovaliokuntaan tuotu lakialoite, joka totta kai tiedoksi merkittiin. Mutta toivotaan, että tähän voitaisiin puuttua.

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

Jos otamme esimerkkinä vaikkapa Olkiluoto-työmaan, missä on puolalaisia työntekijöitä: Työsuojeluviranomaisten toimesta todettiin, että heille on työehtosopimuksen mukaisesti maksettu liian alhaista palkkaa. Tästä tehtiin tutkinta, ja syyttäväviranomainen teki syyttämättäjäättämispäätöksen. Tästä edelleen vietiin prosessia eteenpäin, ja kun tämä tuli sitten siihen pisteeseen, että tämä kyseinen asia oli valtakunnansyyttäjän pöydällä, niin valtakunnansyyttäjä totesi syyttäväviranomaisen toimineen oikein, koska hän perusteluissaan totesi, että työoikeuden professori Koskinen oli todennut, että kun tasavertaisesti kaikkia puolalaisia oli syrjitty, niin se ei olekaan työsyRJintää eikä työsyRJinnän veroista kiskontaa.

Me luomme täällä omilla mahdollisuuksillamme sitä, että meillä tässä kohtaa nimenomaan on mahdollisuuksia välttää veroja sillä, että jokin kansanosa tai meille tulevia työntekijöitä on alipalkalla tai joillakin muilla huonoilla työn ehdoilla ja saadaan sitä verotonta tuloa, ja se tarkoittaa, että se luo aukon rikollisjärjestöille tai sitten niille tahoille, jotka haluavat rahoittaa vaikkapa terroristijärjestöä.

Toistan vielä, mitä edustaja Ihalainen tässä luutteli, mikä varmasti on siellä sosialidemokraattien varjobudjetin 21 kohdan sisällä, ja niitä vasemmistoliiton eduskuntaryhmä on ponnekkaasti yhtä lailla tuonut esille sen suhteen, mitä meidän pitäisi tässä kotimaisessa lainsäädännössä tehdä.

On keinoja, joilla me pystymme toimimaan: Me olemme nähneet rakennuslalla, kuinka hyvä järjestelmä on tähän maahan jo luotu. Nyt me olemme sen tosiasian edessä, että meille muutama kuukausi sitten paljastui juuri, että ansiokas ja omilla toimillaan edistykseellinen Turun telakka, omistajana Meyer, on pyrkinyt omin toimin siihen, että siellä alipalkkausta ei syntyisi vaan siihen puututaan, ja tällöinen yritys, joka uudelleen yrittää tulla sinne työpaikalle, on poissuljettu tämän rikkeensä takia. Mutta nyt tämä prosessi, jossa näitä ketjutuksia on niin paljon, tarvitsee tuekseen samanlaisen lainsäädännön kuin mikä turvaa rakennuslalla tätä problematiikkaa, veronumeron, ja siellä pitää tilaajavastuulakia kehittää. Meidän metalli- ja teknologiateollisuudessa on paljon pitkiä prosesseja, joissa projektien hallinta on alihankintaketjutuksen vuoksi aika mahdotonta ilman, että me kehitämme omaa lainsäädäntöä.

Siinä mielessä toivon, että tässä keskustelussa terrorismin rahoituksesta me huomaamme, että meillä on täällä se kotikutoinen ongelma, jolla me avaamme portin ilman, että tarvitsee suurta mielikuvitusta käyttää. Mistä se mahdollisuus syntyy? Meillä on iso joukko liiketoimintakiellossa olevia yrittäjiä, jotka eivät toimi Suomessa, koska ovat liiketoimintakiellossa, mutta työskentelevät jonkun muun kautta, pöytälaatikosta, tähän maahan. Se on ihan tätä päivää. On arvioitu, että tuolla joissakin naapurimaissa on useita tuhansia yrityksiä — no, puhutaan satojen ja tuhansien väliltä — meillä on liiketoiminnassa olevia yrittäjiä, jotka toimivat jostakin muualta käsin tänne. Me olemme saaneet lukea kuittikaupasta, sanotaan, liivijengien osalta, jotka harjoittavat tällaista kuittikauppaa, joka mahdollistaa verojen maksamattomuuden.

Tässäkään suurta mielikuvitusta ei edustajalta tarvita, kun osaa laskea, että jos me haluamme rahoittaa terrorismijärjestöjä, niin ne ovat ne meidän tässä lähellä olevat mahdollisuudet, jotka ovat se houkutus, ja koska ne ovat siellä harmaalla alueella, me emme pääse niihin tarttumaan.

Arvoisa puhemies! Näillä muutamilla esimerkeillä haluan, että ministeri ainakin myönteisellä hyminälläan sieltä paikalta voisi todeta, että no, puhuttiin ainakin asiaa ja katsotaan, mitä tehdään.

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

15.47 Maria Tolppanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuomioistuimia en lähde asemani takia arvostelemaan enkä arvioimaan tässä ja nyt, mutta sen sanon, että alipalkkaus on aina tuomittava ja siihen on puututtava. Alipalkkaukseen puuttumisen täytyy koskea myös ulkomailta tulevia työntekijöitä ja lähetettyjä työntekijöitä. Meidän on hyvä muistaa se, että meillä on olemassa lähetettyjä työntekijöitä varten yhdistelmäluopadi-rektiivi, joka koskee lähinnä sosiaali- ja avustuspuolta, ja tämä on sellainen, mikä pitää saada yltämään myöskin työoikeuden puolelle. On syytä pitää mielessä se, että jos meillä on lähetettyjä työntekijöitä — kuten puolalaisetkin olivat varmasti, eivät tosin kolmansista maista vaan täältä — niin heitä täytyy koskea samojen työehtosopimusten kuin meitä. Palkka täytyy maksaa sen mukaan, mitä työtä tehdään. Meidän on syytä valvoa tämä asia. Silloin me olemme tasavertaisia ihmisille. Me emme voi olla tasavertaisia silloin, jos kaikille puolalaisille maksetaan 2 euroa tuntipalkkaa. Se ei ole tasavertaista, koska meillä on myöskin suomalaisia työntekijöitä, joille maksetaan vähintään (Puhemies koputtaa) 12 euroa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Puhujalistaan.

15.49 Kimmo Kivelä ps: Puhemies! Keskustelun runsaus ja laaja-alaisuus todistaa väkivästi siitä, kuinka moninaisesta ongelmasta todellakin on kyse. Puheenvuorot ovat rönsyilleet, mutta kyllähän tämän yhteiskunnallisen syövän, jos näin saa sanoa, lonkerot ulottuvat mitä ihmeellisimpiin paikkoihin ja monella tavalla. Kaikki tämä tässä keskustelussa ilmi tullut todistaa siitä, kuinka tervetullutta tämä lainsäädäntö on, ja täytyy toivoa ja uskoa, että lainsäädännöstä tulee asianmukainen. Mutta ei pelkästään se, että meillä on hyvää lainsäädäntöä, riittä, vaan tarvitaan todellakin aitoa panostusta, painopistettä ja tahtotilaa selvittää asiaa ja tarttua näihin kysymyksiin, että se ei jää vain lain tasolle. Ja niillä, jotka ovat vastuussa selvittämisestä ja asiantilan korjaamisesta, täytyy olla riittävät resurssit, ja tietosuojan täytyy mahdollistaa elävän elämän eteenpäinmeno, ja myös täytyy olla riittävät teknologiset varustukset.

15.50 Mika Raatikainen ps: Arvoisa puhemies! Vielä lyhyesti: Kiitokset edustajille Zyskiewicz, Krista Kiuru ja Myllykoski hyvistä neuvoista. Meillä on tietysti jonkunlainen tehtävänanto tässä harmaan talouden parlamentaarisessa seurantaryhmässä, mutta jo ensimmäisessä kokouksessa muistaakseni annettiin ohjeet, että voidaan suoraan laittaa vinkkejä tänne ryhmälle — ne menevät ministeriön puolelle, mutta menevät tietysti meidänkin kauttamme. Mielellään otamme vinkkejä vastaan ja toimitamme eteenpäin, koska tämä kaikki liittyy meidän yhteiseen asiaamme, eli tällä ei ole minun mielestäni minkään näköistä poliittista näkökulmaa, vaan tässä tapellaan nyt rikollisuutta ja harmaata taloutta vastaan. Me olemme avoimin mielin siellä ja mielellämme otamme vinkkejä vastaan ja toimitamme niitä edelleen. — Kiitoksia.

15.51 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Minusta tämä edustaja Raatikaisen kiteytys oli hyvä kyllä siinä, että ei saa antaa nyt tämän talon ulkopuolelle sellaista signaalia ja sellaista viestiä, ettei tämä olisi eduskunnan asia. Tiedättekö, että lähes 80 prosenttia suomalaisista ennen viime eduskuntavaaleja oli sitä mieltä, että nyt pitää tahtia kiristää? Kyllä se antaisi tämän talon ulkopuolella aika erikoisen vaikutelman, jos emme ottaisi tätä agendalle. Pitää muistaa, että eivät ihmiset hyväksy sitä, kun he itsekin hoitavat asiansa, että voi

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

olla sellainen porukka suuria yhteiskunnallisia vaikuttajia, joille nämä asiat eivät ole niinkään yhtä tärkeä läpihuutojuttu. Sen takia me emme voi tämän talon ulkopuolelle antaa selaista viestiä, etteivät nämä olisi yhdessä tehtäviä asioita.

Minä korostan ja toivon, että pitääkää vain, edustaja Raatikainen, näitä kokouksia, ja kylä teillä on osaamista ja näkökulmia poliisimiehenä näihin asioihin. Tässä on kysymys rikollisuuden torjunnasta silloin, kun me puhumme erittäin aggressiivisesta verosuunnittelusta, ja reikiä on kyllä vielä aika paljon, ja niitä voi tilkitä. Minä uskon, että mitä aktiivisempia te olette tuomaan näitä ideoita, niin kukaan esittelevä ministeri ei kehtaisi parlamentaarisen työryhmän esityksiä vastustaa. Ja se tässä on onni, että te saatte tässä kyllä aika merkittävän roolin, jos otatte sen itse myös haltuun. Me oppositiossa teitä kannustamme, ja olette varma kyllä siitä, että me myöskin osaamme piiskata, jos ei tahti rupea kiristymään. Siltä osin ajattelen, että tässä, summa summarum, on jo paljon tehtävää, kun käytte nämä meidän ehdotuksemme läpi, tämän harmaan talouden paketin, jota on entisen asiasta vastuussa olleen, nykyisin talousvaliokuntamme vetäjävastuulla olevan kansanedustaja Ihalaisen johdolla valmisteltu: 20 miljoonaa panostusta ja 200 miljoonaa tuottoa. Minusta sen pitäisi kiinnostaa meitä kaikkia. Käykää paketti läpi. Katsokaa myös, mitä siellä on mahdollista tehdä näiden sijoitusvakuutusten suhteen ja myöskin holdingyhtiöiden porsaanreiän suhteen. (Puhemies koputtaa) EU-tasoinen sääntely ja ennakkotapaukset, siinähan on jo agendaa vaikka kuinka.

15.53 Mika Kari sd: Herra puhemies! Edustaja Raatikainen allekirjoittaneen lisäksi ainakin on tässä keskustelussa tuonut esiin nämä resurssit — poliisin resurssit, verottajan resurssit, meidän lainsäädännön resurssit — laajan talousrikollisuuden, tai tämän asian kohdalla vielä tarkemmin rahanpesu- ja terrorismirikosten rahoittamisen, osalta. Ehkä tämä toimii tämmöisenä lähete keskusteluna myös tälle parlamentaariselle työryhmälle, ja kannustan edustajakollega Mika Raatikaista ottamaan myös työryhmässä puheeksi nimenomaan nämä resurssit.

Varmistan nyt ainoastaan tässä puheenvuorossani puhemieheltä myös sen, onko niin, että ministeri vielä vastaa niihin kysymyksiin, joita tässä keskustelussa ministerin ensimmäisen vastauksen jälkeen on vielä lisää tullut. Tässä kohdassa itsekkäästi haluan myös kuulla vastauksen näihin resurssikysymyksiin. Pelkkä hyvä tahto, jota onneksi tästä salista näidenkin asioiden puolelta löytyy niin oikealta kuin vasemmalta ja keskeltä, ei riitä, vaan meidän pitää näistä tavoitteista ja tavoitekeskustelusta siirtyä resurssikeskusteluun siitä, millä tavalla ne työkalut toimivat siellä kentällä talousrikostutkinnassa, verottajalla ja niin edelleen.

15.54 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Kyllä, resurssit ovat keskiössä silloin, kun jotakin tehdään olemassa olevan lainsäädännön valvonnan suhteen. Ja jos halutaan, että virkamiehiä tai poliiseja on uutta valmistelemassa, silloinkin on kysymys resursseista. Mutta kun käydään tätä resurssikeskustelua, niin pitää huomioida se, että resursseja määritellään sen olemassa olevan lainsäädännön valvonnan perusteella, ja jos sitä lainsäädäntöä ei ole, millä harmaata taloutta tätä hetkeä paremmin ja tehokkaammin voidaan kitkeä, niin ei tarvita kyllä valvojiakaan. Meillä on muitakin kuin poliisi valvovana viranomaisena. Se on erityisen tärkeää silloin, kun siitä tulee tutkintapyyntö, mutta pitää muistaa, että meillä tämä on monipolvista: meillä pitää siellä työsuojeluviranomaisten puolella

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

olla saman ministeriön alaisuudessa myös näitä resursseja, jotka ovat siellä työpaikkojen osajia. Sitä kautta ei pidä unohtaa, että pitää olla laki ja sen jälkeen resurssit.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ministeri, puhujapöntöstä pari minuuttia.

15.55 Sisäministeri Paula Risikko: Arvoisa puhemies! Ihan ensiksi, kun lupasin vastata siihen, miksi poliittista vaikutusvaltaa nyt sitten kysytään, koska sitä on täällä joku vähän aprikoinut: Velvoite perustuu siis direktiiviin, mutta on ulkomaalaisten henkilöiden osalta jo nyt rahanpesulaissa. Tälläkin hetkellä siellä on nimenomaan pankkitoiminta ja tietyt vakuutus tuotteet. Nyt tätä tietoa kysytään myös kotimaisilta asiakkailta. Lisäksi laajennamme tämän koko vakuutusalaan, ei pelkästään näihin määrättyihin tuotteisiin.

Merkittävän vaikutusvallan käyttöön voi kuitenkin liittyä erilaisia mahdollisuuksia edistää sijoituksia ja muuta liiketoimintaa, johon rahanpesua tai terrorismin rahoittamista voi liittyä. Näiden henkilöiden tunnistamisen tavoitteena on osaltaan vaikuttaa myös korruption torjuntaan. Tarkoitus on rahanpesun torjuntaa laajempi tässä meidän esityksessämme.

Kotimaiset henkilöt voivat käyttää merkittävää vaikutusvaltaa valtion rajojen yli, mikä korostuu EU:n alueella. Tämä on yksi taustatekijä sille, että EU-direktiivi on mennyt pidemmälle kuin Euroopan alueen suositukset.

Eräät sidosryhmät ovat halunneet poikkeuksia velvoitteeseen. Kyseessä on kuitenkin kaikkia rahanpesulaissa tarkoitettuja ilmoitusvelvollisia koskeva vaatimus. Laissa tulisi kohdella kaikkia samalla tavalla. Tästä syystä poikkeuksia ei ole tarkoituksenmukaista myöntää yksittäisille yrityksille.

Esityksessä kuitenkin ehdotetaan tunnistamisen menettelyihin kevennystä tiettyjen pakollisten, oleellisesti sosiaaliturvaan liittyvien vakuutusten osalta, joita ovat esimerkiksi työeläkevakuutukset. Näihin ei katsota liittyvän juurikaan rahanpesua tai terrorismin rahoituksen riskejä. Erilaisiin vahinkovakuutuksiin on sen sijaan Suomessa katsottu jo 20 vuoden ajan liittyvän jopa merkittäviä rahanpesun riskejä. Vakuutuspalveluiden tarjoajat tarjoavat usein vakuutuspaketteja, jolloin ne joutuvat joka tapauksessa laatimaan tunnistamisen menettelyt vaikutusvaltaisille henkilöille.

Esitykseen sisältyy myös valtuus antaa valtioneuvoston asetus, jossa voidaan säätää muista alhaisen riskin tilanteista, palveluista ja tuotteista. Kaikkia ilmoitusvelvollisten ryhmiä tullaan siis tarkastelemaan vielä.

Lyhyesti vastaan näihin — täällä tuli hyviä kysymyksiä, lyhyt aika vastata.

Harmaan talouden vastainen toimenpideohjelmahan on hyväksytty 7.6., ja siellä on 20 erilaista hanketta. Ajattelinkin, että jossain yhteydessä tuon siitä teille vähän tilannekatsusta, koska täällä nousi tämä harmaan talouden torjunta. Talouspoliittinen ministeriryhmä hän sitä seuraa.

Täällä kysyttiin myös resursseista. Olen samaa mieltä. Tässähän eivät ole jotkut yhdet resurssit, vaan tässä ovat eri viranomaiset, ja meidän pitää huolehtia myös niistä. Nämä poliisille lisätyt resurssit ovat yksi keino, mutta kyllähän tämäkin kävi silloin tuolla raha-asiainvalidikunnassa. Siinä katsottiin, että niitä määrättyjä resursseja tarvitsee jo tämäkin laki erilaisten rekisterien tekoon.

Täällä puhuttiin veroasioista, ne kuuluvat valtiovarainministeriöön. Varmasti palataan siihenkin vielä.

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

Sitten täällä puhuttiin myöskin poliisien jaksamisesta, ja se on hyvä nostaa myöskin 200-vuotisjuhlavuonna. — Kiitos.

15.59 Eero Lehti kok: Arvoisa herra puhemies! Edellisellä vaalikaudella olin tarkastusvaliokunnan jäsenenä seuraamassa tätä harmaan talouden määrän arviointia. Siihen kilpailun perusteella valittiin ulkopuolinen toteuttaja, ja sen tutkimuksen, selvityksen, yhteydessä mielestäni saattoi käydä aika suuri virhearvio sen takia, että perusjoukko, joka tutkittiin, oli jo valikoitunut siten, että verottajalla oli erityisyyt epäillä, että juuri tässä joukossa saattaisi tällaista harmaata taloutta olla. Se ei siis vastannut kaikkia verovelvollisia. Sitten pyydettiin niin sanottu ulkopuolinen arvioija, joka arvioi tutkimuksen. 1 miljardin suuruisen oli Turun kauppakorkean professorin Matti Wibergin arvio, ja sitten yhtiön tekemä arvio oli muistaakseni 7 miljardia. Siinä oli seitsenkertainen ero. Henkilökohtaisesti uskon enemmän Matti Wibergiin, jonka arvio pohjautui objektiiviseen aineistoon.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Vielä ministeri Risikko, 2 minuuttia.

16.00 Sisäministeri Paula Risikko: Arvoisa herra puhemies! Minä vielä teille kerron tällaisesta tutkimustyöstä: Poliisiammattikorkeakoulu on tehnyt raportin "Rahanpesun ja terrorismin rahoituksen kansallinen riskiarvio 2015". Tämän lakihankkeen aikanahan, kun tätä tehtiin, tuli valtavasti kritiikkiä siitä, miksi me laajennamme tätä suomalaista lakia, kansallista lakia, yli direktiivin. Minä äsken jo sanoin siitä — siitä syystä, että meillä ovat olleet jo aikaisemmin vahinkovakuutukset ja työeläkevakuutukset meidän lainsäädännössä aikaisemmissa rahanpesulaeissa. Siitä syystä me pidämme ne edelleen tässä, vaikka se menee direktiivin yli. Ja meille on tehty riskiarviointi siitä, mitkä esimerkiksi vakuutusalan toimijat itse ovat esittäneet, että vahinkovakuutukset ovat yksi rahanpesun kohdemahdollisuus, ja siitä syystä me pidämme ne täällä. Mutta korostan sitä, että jokainen tuote arvioidaan sitten siinä asetuksessa ja katsotaan, mihin voidaan tällaista kevennettyä menetelyä suorittaa.

Olen ylpeä siitä, että suomalainen lainsäädäntö, vaikka se menee yli direktiivin, on kuitenkin nimenomaan tätä rahanpesua ja terrorismia vastaan taistelua, ja olen iloinen, että myös te, arvoisat kollegat, olette sen täällä tänä iltana huomanneet.

16.01 Jari Myllykoski vas: Arvoisa puhemies! Edustaja Lehdelle tavallaan vastauspuheenvuorona, että me kukin voimme arvottaa ja tehdä johtopäätöksiä siitä, mikä tutkimus on tavallaan oikein. Mutta jollakin tavoin minä uskon tämän yrityksen omiin arvioihin ja siihen alkuperäiseen, tämän eduskuntalaitoksen parlamentaarisessa toiminnassa olevan tarkastusvaliokunnan lausumaan ja johtopäätöksiin, jotka on tehty tämän yrityksen raportin pohjalta. Ja sen pohjalta ollaan tässä eduskunnassa lainsäädäntöä lähdetty paljolti kehittämään ja tähän keskitytty. Minä en halua ainakaan kyseenalaistaa, etteikö tarkastusvaliokunta olisi tehnyt oikeita johtopäätöksiä, ja väittää, että on 6- tai 7-kertaisen rahasumman osalta virheellinen arvio.

16.02 Eero Lehti kok: Arvoisa puhemies! Tällä on sikäli merkitystä, että budjettiin on tulopuolelle laitettu tämän harmaan talouden tarkastuksen seurauksena tietty määrä. Saa nähdä, kuinka se sitten toteutuu. Sinänsä voisi sanoa, että siltä osin kuin harmaata taloutta tutkitaan, sillä on selkeästi ennakolta ehkäisevä vaikutus, ja se on hyvä asia.

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

Sen sijaan tästä vakuutusyhtiöpuolesta tässä voisi sanoa, että aika moni, joka on ollut matkalla, on kuullut juttuja, että matkalaukku on hävinnyt ja siellä oli 5 Bossin pukua ja 10 kappaletta silkkisolmioita, mutta sitten kun se löytyi avaamattomana, ei siellä nyt ihan niin montaa silkkisolmioita ollut ja saattoi olla, että siellä oli vain tuulipuku. Eli kansalaiset kyllä aika helposti katsovat, että vakuutusyhtiötä voi vähän vedättää, ja siinä mielessä luulen, että tämä rahanpesumahdollisuus on tullut tänne vakuutusyhtiöidenkin kommenttiin.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, lakivaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain 193 §:n ja 197 §:n 2 momentin muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 234/2016 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Keskustelu

16.04 **Mika Raatikainen ps:** Arvoisa herra puhemies! Ei ole mikään yllätys kenellekään, että turvapaikkavalitusten määrä on kasvanut valtavasti tämän vuoden aikana, esimerkiksi Helsingin hallinto-oikeudessa noin 9 000:lla. On selvää, ettei se enää selviä tästä määrästä. Turvapaikka-asioiden keskimääräinen käsittelyaika Helsingin hallinto-oikeudessa on tällä hetkellä noin 4,5 kuukautta. Keskimääräinen käsittelyaika turvapaikka-asioissa on noussut kovaa vauhtia, ja sen odotetaan nousevan edelleen merkittävästi, ellei asioiden käsittelyä hajauteta. Helsingin hallinto-oikeudessa vireille tulleiden turvapaikkavalitusten määrän on arvioitu olevan tulevaisuudessa niin suuri, että näiden valitusten keskimääräinen käsittelyaika tulisi kaksinkertaistumaan vuonna 2017 ja kasvamaan jopa yli 12 kuukauteen vuoden 2018 aikana. Helsingin hallinto-oikeuteen on tänä vuonna rekrytoitu 82 henkilöä lisää määrärahojen turvin, mutta ymmärrettävästi on vaikea löytää enää lisää asiantuntevia tuomareita. Ei ole muutenkaan suotavaa, että määräraikaisten tuomareiden osuus tuomioistuimen ratkaisukokoonpanossa kasvaa liian suureksi. Siihen on moniakin syitä, mutta en puutu niihin nyt tarkemmin. Kun juttumäärä kasvaa yhteen tuomioistuimeen keskitetyssä asiaryhmässä, tuomioistuin ruuhkautuu ja käsittelyajat kasvavat pitkiksi.

Toimitilakustannusten osalta on arvioitu keskitetyssä mallissa esimerkiksi Helsingin toimitilojen olevan kustannuksiltaan noin 80 000 euroa enemmän kuin ehdotetussa hajautetussa mallissa. Säästöä sekin.

Hajauttaminen sen sijaan lyhentää turvapaikkavalitusten käsittelyaikoja ja säästää turvapaikanhakijoiden majoitus- ja muita kuluja. Yhden turvapaikanhakijan majoittaminen vastaanottokeskukseen maksaa halvimmillaan noin 65 euroa päivässä. Tällä perusteella laskettuna 6 000 turvapaikanhakijan majoittaminen vuodeksi maksaa noin 140 miljoonaa euroa, ja mikäli hallinto-oikeuden keskimääräinen käsittelyaika olisi 6 kuukautta, 6 000

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

turvapaikanhakijan majoituskustannus olisi noin 70 miljoonaa euroa. Kustannukset olisivat tosiasiaassa vielä paljon suuremmat, koska monissa paikoissa majoituskustannukset ylittävät reilusti tuon 65 euroa päivässä. Esimerkiksi Helsingissä kalleimmat ovat olleet 150:tä euroa ja jopa 200:aa euroakin. Tämä tieto on MOTin mukaan. Sturenkadulla oli melkein 200 euroa vuorokaudessa. Kovia summia. Käsittelyaikojen lyhenemisestä aiheutuva kustannusten säästö olisi siis helposti kymmeniä miljoonia euroja pelkästään majoituskustannuksista.

Hajauttaminen parantaa asianosaisten oikeusturvaa, koska valitusten käsittelyaika lyhenisi. Jos hallinto-oikeus järjestää suulliset käsittelyt, tämä hallinto-oikeus sijaitsee useassa tapauksessa lähempänä asianosaista kuin Helsingin hallinto-oikeus. Kansainvälistä suojelua hakevien kannalta on tärkeää saada asiaansa koskeva päätös mahdollisimman nopeasti. Käsittelyajoilla on siten suora vaikutus turvapaikanhakijoiden oikeusturvaan.

Asianajajaliitto on lausunut, että turvapaikanhakijoiden oikeusturvan kannalta merkitystä ei sinänsä ole sillä, missä hallinto-oikeudessa turvapaikkavalitus käsitellään. Liiton mukaan asioiden hajauttaminen on omiaan monipuolistamaan oikeuskäytäntöä ja siten myös kehittämään ulkomaalaisoikeutta. Yhden tuomioistuimen mallissa päätöksenteko helposti muodostuu tiettyjen hallinto-oikeuden sisäisten linjausten toteuttamiseen asian yksilöllisen tutkinnan kustannuksella. Koulutustarpeen ei voida myöskään olettaa olevan erityisen haastava, koska eri hallinto-oikeudet käsittelevät jo nyt ulkomaalaisasioita. Kaikilla hallinto-oikeuksilla, joihin kansainvälistä suojelua koskevia valitusasioita ehdotuksen mukaan hajautettaisiin, on valmiudet näiden asioiden hoitamiseen.

Arvoisa herra puhemies! Hajauttamisessa on myös se etu, että se laajentaa alueellisesti lisähenkilöstön rekrytointipohjaa. Itä-Suomen yliopistossa, Lapin yliopistossa, Turun yliopistossa kaikissa on oikeustieteellistä koulutusta. Kyseessä olevien hallinto-oikeuksien sijaintipaikkakunnilla Kuopiossa ja Turussa on kolmen tuomioistuimen keskittymät, Oulussa käräjäoikeus ja hallinto-oikeus sekä Rovaniemellä hovioikeus. Kaupungeissa, joissa on vahva tuomioistuinkeskittymä, on myös paljon muun alan lakimiehiä ja rekrytointipohja on siten laaja. Myös tulkkaus voidaan järjestää kaikkialla Suomessa. Nyt jälkeenpäin on tietysti jälkiviisaus tyhmää viisautta, mutta esimerkiksi Kouvolan hovioikeuden lopettaminen näin tänä vuonna katsottuna ei näytä kauhean hyvältä päätökseltä. — Kiitoksia.

16.09 Ville Tavio ps: Arvoisa herra puhemies! Vierailin maanantaina Laitilan vastaanotokeskuksessa. Tapasin siellä majoittuvia turvapaikanhakijoita, jotka olivat pääosin nuorehkoja miehiä. Kuulin heidän kertomuksiaan vaikeuksistaan löytää paikkansa tässä maailmassa. Todella moni turvapaikanhakija kiinnitti kertomuksissaan huomiota erityisesti siihen, miten raastavaa turvapaikkahakemuksen päätöksen odottaminen on. Turvapaikanhakijoiden roikottaminen väliatilassa, jossa päätöstä joutuu odottamaan vuosikausia, onkin kohtuutonta. On hyvä, että hallitus siis esittää nyt turvapaikkavalitusten hajauttamista yhden, Helsingin hallinto-oikeuden, sijaan neljälle hallinto-oikeudelle. Valitusten jakaminen useammalle hallinto-oikeudelle mahdollistaa nykyistä paremmin käsittelynopeuden paraneamisen, eli käsittelyt nopeutuvat.

Käsittelyaikojen nopeutuminen on järkevää erityisesti valtiontalouden kannalta, sillä yhden turvapaikanhakijan majoittaminen vastaanotokeskuksessa maksaa noin 65 euroa päivältä. Käsittelyaikojen lyhentäminen toisi siis säästöä vastaanottokuluissa, kun kielteisen päätöksen saavat joutuvat sitten vastaanotokeskuksista lähtemään. On arvioitavissa myös, että hajautetussa mallissa toimitilakustannukset tulevat pienenemään.

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

Tämä hallituksen esitys on mielestäni siis tervetullut, ja odotankin mielenkiinnolla sen käsittelyä lakivaliokunnassa.

16.11 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esityksen mukainen kansainvälistä suojelua koskevien valitusasioiden hajauttaminen useammalle hallinto-oikeudelle on hyvin perusteltu. Samalla tulee huolehtia siitä, että Itä-Suomen, Pohjois-Suomen ja Turun hallinto-oikeuksilla on riittävät resurssit hoitaa lisääntyvää työtaakkaa. Valitusten käsittelyn hajauttamisen yhteydessä tulee huolehtia siitä, etteivät käsittelyajat poikkea tulevaisuudessa merkittävästi toisistaan, vaan turvapaikanhakijat saavat yhtäläisen oikeuskäsittelyn riippumatta käsittelypaikasta. Toimivaltaisen hallinto-oikeuden määräytyminen Maahanmuuttoviraston turvapaikkayksikön vastuualueen perusteella on järkevää, kunhan huolehditaan siitä, etteivät yksittäiset hallinto-oikeudet kuormitu liikaa. Viranomaisten välinen jatkuva ja tiivis yhteistyö on tästä syystä erittäin tärkeää, kuten esityksessä tulee ilmi.

Hallituksen esityksen perustelujen mukaan Helsingin hallinto-oikeus on saamassa tämän vuoden aikana jopa 10 000 valitusta käsiteltäväkseen. Tällainen määrä valituksia on huomiota herättävä, kun muistaa, että viime vuonna turvapaikanhakijoita saapui Suomeen noin 32 000. Joka kolmas turvapaikanhakija siis valittaa päätöksestä. Määrä on merkittävä, kun ottaa huomioon, kuinka moni turvapaikanhakija on palannut vapaaehtoisesti kotimaahansa jättäen turvapaikkaprosessin kesken. On selvää, että meidän tulee pitää kiinni jokaisen oikeusturvasta. Turvapaikanhakijoilla on oikeus valittaa kielteisestä päätöksestä, se on hyvää oikeuskäytäntöä. Siitä huolimatta valitusten määrää tulee pyrkiä vähentämään ja käsittelyaikoja lyhentämään. Täytyy miettiä, miten Maahanmuuttovirasto perustelee kielteiset päätökset turvapaikanhakijoille. Turvapaikkaprosessia tulee selvästi kehittää. Ei voi olla niin, että valitus ja hallinto-oikeuden käsittely muuttuvat osaksi normaalia turvapaikanhakuprosessia.

Kristillisdemokraatit ovat ottaneet kantaa sen puolesta, että rikoksiin syyllistyneet turvapaikanhakijat voitaisiin poistaa maasta mahdollisimman ripeästi ja tehokkaasti. Erityisesti näissä tapauksissa karkotusten oikeusprosesseja on kiirehdittävä. Mikäli henkilö on saanut lainvoimaisen tuomion tekemästään rikoksesta, karkotus on voitava panna täytäntöön välittömästi, vaikka karkotuspäätöksestä on valitettu ylempään oikeusasteeseen ja se ei vielä ole lainvoimainen. Viime hallituskaudella ministeri Räsänen esitti oikeusministerille vetoamuksen hallinto-oikeuksien käsittelemien karkotusten nopeuttamiseksi. Tuolloin karkotusasian käsittely hallinto-oikeudessa kesti keskimäärin 517 päivää. Karkotuspäätösten täytäntöönpano nopeutuisi tehokkaimmin ja ilman oikeusturvaongelmia, jos valitusten käsittely hallinto-oikeuksissa nopeutuisi nykyisestä. Eritoten sisäistä turvallisuutta uhkaavat tapaukset tulisi priorisoida. Tällä hetkellä suojelupoliisin arvio henkilön vaarallisuudesta ei nopeuta karkotusprosessia. Nykyinen karkotuslainsäädäntö on vanhentunut. Se ei huomioi riittävästi kasvaneen liikkuvuuden ongelmia, kuten rikollisuutta. Vallitsevan lain mukaan karkotus pannaan täytäntöön vasta, kun se saa lainvoimaisuuden. Käännytys sen sijaan voidaan tehdä heti. Yksi tapa korjata tilanne olisi panna karkotus täytäntöön heti tai nopeutetusti ainakin rikosperusteisissa tapauksissa. Karkotuspäätöksestä huolimatta henkilöllä säilyisi silti yhä valitusoikeus.

Arvoisa puhemies! Myös lakivaliokunta arvioidessaan resursseja vuodelle 2017 on kiinnittänyt huomiota siihen, että erittäin harvoin huomioidaan talousarviossa nämä nopeasti muuttuvat tilanteet, ja niitä ovat erityisesti nämä turvapaikanhakijoiden käsittelyt. On koh-

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

tuutonta heidänkin kannaltaan, että ne saattavat kestää täällä Suomessa yli vuoden, ja taas toisaalta näemme, että jotkut käyttävät tätä prosessia hyväkseen voidakseen jäädä tänne jostakin muusta syystä, ja niin kuin tänäänkin olemme kuulleet, maassamme on henkilöitä, jotka liikkuvat vapaasti keskellämme, jotka ovat osallistuneet Isisissä taisteluihin ja muihin.

Puhemies! Tähän tulisi tarttua nyt tiukemmin kuin me tällä hetkellä tartumme näihin osioihin ja myös ohjata nämä resurssit, jotta saamme tähän oikeasti tehoa ja lisäämme myös sisäistä turvallisuutta. Mutta kuitenkin emme halua loukata kenenkään oikeussuojaa ja oikeusturvaa.

16.17 Laura Huhtasaari ps: Arvoisa puhemies! Helsingin hallinto-oikeudessa turvapaikkavalitusten käsittely on nyt ruuhkautunut. Esityksessä ehdotetaan, että näitä valituksia käsiteltäisiin myös kolmessa muussa hallinto-oikeudessa: Itä-Suomen hallinto-oikeudessa, Pohjois-Suomen hallinto-oikeudessa ja Turun hallinto-oikeudessa. Hajauttamisella laajennetaan rekrytointipohjaa ja myös estetään, etteivät turvapaikka-asiat muodosta pääosaa Helsingin hallinto-oikeudessa ratkaistavista asioista.

Tämä esitys tuo säästöjä. Valitusten käsittelyyn kulunut aika vaikuttaa turvapaikanhakijoiden majoituskuluihin vastaanottokeskuksessa. Tältä osin esityksen on arvioitu merkitsevän huomattavia säästöjä. Muutoksesta taas ei aiheudu merkittäviä lisäkuluja.

Tämän esityksen tarkoituksena on, että turvapaikkavalitusten käsittelyajat pysyisivät kohtuullisina hallinto-oikeudessa. Tämä esitys on hyvä, ja se vastaa nyt tällä hetkellä tähän tarpeeseen.

Itse henkilökohtaisesti olen sitä mieltä, että meidän tulisi yhä enemmän mennä tällaisen Sveitsin mallin mukaan. Siellä on erittäin hyvä maahanmuuttopolitiikka, jos me otamme huomioon, että siellä on paljon ulkomaalaisia mutta siellä integraatio on onnistunut. Jos esimerkiksi teet siellä vakavan väkivaltarikoksen, niin saat automaattikarkotuksen ilman valitusoikeutta. Lisäksi maassa pitää asua noin 12 vuotta, että voi hakea kansalaisuutta. Sitteen kaupungissa äänestetään, kokevatko kaupunkilaiset, että on sopeutunut. Elikkä siellä on ikään kuin pakko sopeutua, jos Sveitsiin haluaa jäädä ja siellä haluaa saada kansalaisuuden. Se ei tietenkään vielä riitä, että kaupungissa on äänestetty myöntävä päätös siitä, että saatte kansalaisuuden, vaan sitten se menee vielä kantonin tasolle ja sitten vielä pääkallotasolle. Meidän kannattaisi ottaa oppia tällaisista onnistuneista maahanmuuttopolitiikoista, ja Sveitsi on erinomainen esimerkki tästä. (Eduskunnasta: Australia!) — Sieltä penkistä sanottiin, että Australia myös. Kyllä niitä on muitakin maita, missä on onnistuttu, ja itse olen sitä mieltä, että tällaisen pienen maan ei kannata ottaa mallia huonoista esimerkeistä vaan hyvistä esimerkeistä, koska niitäkin on.

16.20 Ben Zyskowicz kok: Arvoisa herra puhemies! Pitkät prosessiajat, käsittelyajat, näissä turvapaikka-asioissa ovat ongelma. Ne ovat ennen kaikkea ongelma tämän turvapaikanhakijan kannalta, koska hän joutuu käytännössä olemaan useita kuukausia vähintään sellaisessa väliatilassa, jossa ei tiedä, miten hänen hakemuksensa käy. Mutta tietysti pitkät käsittelyajat ovat ongelma myös suomalaisten veronmaksajien kannalta, koska kun käsittelyajat venyvät, niin asumiskustannukset ja muut kasvavat. Näin ollen tämä esitys, joka osaltaan pyrkii näiden turvapaikkahakemusten käsittelyaikojen lyhentämiseen, on hyvä esitys.

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

Se on sinänsä luonnollista, että ne turvapaikanhakijat, jotka Maahanmuuttovirastosta saavat kielteisen päätöksen hakemukseensa, hakevat muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Se, että muutosta haetaan, ei tietystikään kerro sinänsä siitä, että Maahanmuuttoviraston tekemä ratkaisu olisi virheellinen. Päinvastoin, minulla on se käsitys, julkisuuden perusteella syntynyt, että Maahanmuuttoviraston ratkaisut ja linjaukset ovat aika lailla hyvin pysyneet myös valitusasteessa. Toisin sanoen järjestelmämme ei ole sellainen, että nopeasti huiskitaan Maahanmuuttovirastossa päätöksiä ja hallinto-oikeudessa virheet korjataan, vaan järjestelmämme on sellainen, niin kuin sen pitääkin olla, että Maahanmuuttovirastossa pyritään aina oikeaan lopputulokseen mutta hakijalla on oikeusturvansa mukaisesti oikeus hakea siihen muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen.

16.22 Leena Meri ps: Arvoisa herra puhemies! Noin vuosi sitten hallitus teki tämän maahanmuuttopoliittisen toimenpideohjelman, ja tämä on oikeastaan tietyllä lailla jatkumoa siitä. Jos ajatellaan näitä tuomioistuinprosesseja ja -kokoonpanoja ja -käsitteilyaikoja, niin hallitushan antoi tuon hallituksen esityksen 32 viime vuonna, ja se tuli voimaan nyt tämän vuoden elokuussa — anteeksi, taisi olla hallituksen esitys 32/2016, joka tuli nyt elokuussa voimaan — jossa näitä ulkomaalaislain mukaisia valitusajoja lyhennettiin niin, että kun aikaisemmin tuo valitusajaksi oli 30 päivää Maahanmuuttoviraston päätöksestä, sitä lyhennettiin 21 päivään. Samaten hallinto-oikeuden kokoonpanoa muutettiin. Pääsääntöhan on kolmejäseninen kokoonpano. Siellä on aina aikaisemminkin ollut poikkeussäännös pienemmille kokoonpanoille tietyissä asioissa, ja näitä ulkomaalaislain mukaisia valitusasioita voidaan nyt käsitellä kaksijäsenisessä kokoonpanossa ja tietyissä kiireellisissä asioissa myös yksijäsenisenä. Tämä on siinä mielessä jatkumoa. Tuohon samaan hallituksen esitykseen liittyi myös oikeusavun rajoittaminen turvapaikkapuhuttelussa. Elikkä pääsääntöisesti täysi-ikäiset ihmiset eivät saa kuin erityisestä syystä sinne turvapaikkapuhutteluun oikeusapua, poikkeuksena ovat alaikäiset. Näistä käytiin silloin pitkälinen keskustelu perustuslakivaliokunnassa ja siihen jouduttiin tekemään perustuslain rajoittamia muutoksia.

Lisäksi, jos ajatellaan tätä kokonaisuutta, että näitä hajautetaan nyt useampaan hallinto-oikeuteen, se on erittäin hyvä, jos ajatellaan tuommoista 10 000:n juttumäärää — siellä pitäisi käsitellä muitakin asioita. Siinä vaarantuu muidenkin oikeusturva, jos tuomioistuin ruuhkautuu valtavasti. Jos perustuslaki kuitenkin edellyttää, että asiat tulee asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä saada käsitellyksi toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai viranomaisessa, ei voi olla niin, että yksi jutturyhmä kiireellisenä menee kaikkien ohi. Jokaisen juttu on omalle kohdalle sattuessaan ihan yhtä tärkeä. Olen itse toiminut myös oikeusavustajana yksityisessä yrityksessä, omassa toimistossani ja asianajotoimistossa oikeusavustajana, ja hyvinkin pieni juttu tuntuu ihmiselle tosi tärkeältä, ja se on kauheata, jos joutuu odottamaan ruuhkien vuoksi. Erittäin hyvä, että jaamme tätä taakkaa.

Ja kun tässä nyt tulivat edustaja Laukkasen puheenvuorossa esille lainvoimaiset tuomiot ja karkotus, niin minä siitä asiasta sanon muutaman sanan. Muutaman kerran olen tuolla sosiaalisessa mediassa keskustellut asiasta. Lauantaina uutisissa oli semmoinen juttu Ylellä, että pohdittiin näitä paperittomien palveluja jatkossa. Minulle itselleni tulee semmoinen käsitys, että ainakaan silloin enää, kun on lainvoimainen tuomio ja päätös olemassa siitä, että et ole saanut oleskelulupaa ja sinut karkotetaan — molemmat ovat lainvoimaisia — meidän ei tulisi keskustella pitkällä aikavälillä siitä, minkälaisia palveluita me ryhdymme järjestämään ihmiselle. Meidän pitäisi ruveta miettimään sitä, miten nämä ihmiset noudattavat meidän lainvoimaisia päätöksiä, koska se rapauttaa myös tavallisen ihmisen

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

näkemyksiä: miksi hänen pitää noudattaa lainvoimaisia päätöksiä, eihän niitä kaikkien tarvitse noudattaa? Ymmärrän toki sen, että asianmukaisesti järjestetään majoitustilat ja esimerkiksi akuutti terveydenhoito ja ruokailu siksi aikaa, kun saadaan tämä palautusprosessi tehtyä, mutta ei voi olla niin, että me luomme tänne ikään kuin semmoisen järjestelmän, että ihminen vain valitsee, että minä en noudata näitä päätöksiä ja sillä selvä. Tulee joskus mieleen, että vedämmekö me sitten rastit yli koko Suomen lakikirjan, että on ihmisiä, jotka valitsevat, mitä päätöksiä he noudattavat, ja osa ei noudata. Se ei ole kyllä yhdenvertaista, jos ajattelee sitä, että meillä on kuitenkin aika lainkuuliainen kansa, joka haluaa noudattaa lakia, ja ei se ainakaan sitä edesauta. Siinä mielessä toivoisin tästäkin vähän keskustelua täällä eduskunnassa. Ihmiset kokevat sen hyvin hämmäntävänä, että me tietyllä tavalla sallimme tämän, ja sitten eräissä kaupungeissa tietysti — oma kotikuntani Hyvinkää ei ole tällaisia esityksiä tehnyt — on kannettu hyvin laajaa huolta siitä, miten me nyt sitten jatkossa näille järjestämme tällaisia pysyviä palveluja.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: No niin, tässä on tarvetta ehkä pieneen debattiin.

16.27 Johanna Karimäki vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Meri nosti esiin tässä paperittomien terveydenhoidon. Muistutan, että Suomen Lääkäriliitto on lausunut siitä, että paperittomien terveydenhoito kuuluu heidän lääkärietiikkaansa ja se tulisi ottaa käyttöön ihan kaikkialla, varsinkin heikompiosaisten, kuten raskaana olevien naisten ja lasten, osalta. Helsingin on näyttänyt tässä hyvää esimerkkiä, ja nyt myös Espoon kaupunginhallituksessa on äänestetty asiasta valtuustoaloitteen pohjalta. Minä pidän tosi valitettavana sitä, että viime kaudella viime metreillä paperittomien terveydenhuoltoon liittyvä lakiesitys, hallituksen silloinen esitys, kaatui. Nyt viimeistään olisi aika korjata tämä puute ja hallituksen tuoda uusi esitys eduskunnalle.

16.28 Olli-Poika Parviainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Jatkan samasta asiasta, josta edustaja Karimäki aloitti. Eli kun puhumme paperittomien terveydenhuollosta, niin korostaisin, että myös meidän, joilla nämä paperit on, etu on se, että Suomeen ei esimerkiksi tule sellaisia tartuntatauteja, jotka voisivat olla meille kansanterveydellisesti uhka. Paperittomien terveydenhuolto siis toisin sanoen, kun se välttämättömyksessä muodossa turvataan, turvaa meidän kansanterveyttämme, se turvaa meidän sisäistä turvallisuuttamme, ja se turvaa meidän suomalaistenkin mahdollisuuksia elää täällä säädylisesti. Se ei tarkoita sitä, että me synnyttäisimme jonkun uuden niin sanotun vetoimatekijän. Emme me tarjoa nykyiselläänkään Suomessa — ne lääkärit, jotka paperittomien terveydenhuoltoa tekevät, eivät tarjoa — niin sanotusti kaikkea mahdollista. Kysymys on aivan välttämättömyksistä avusta. Ja se on myös meidän etumme — se turvaa meidän terveyttämme.

16.29 Ben Zyskowiec kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Meri toivoi keskustelua niistä Suomesta kansainvälistä suojelua hakeneista henkilöistä, jotka ovat saaneet hakemukseensa lainvoimaisen kielteisen päätöksen ja jotka on lainvoimaisesti päätetty käännettävä Suomesta mutta jotka siitä huolimatta eivät suostu Suomesta poistumaan. He ilmoittavat, että he eivät halua Suomen lakia ja Suomen lainvoimaisia tuomioita noudattaa, ja he jäävät Suomeen lainvastaisesti.

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

Minun mielestäni on aivan selvää, että tällaisillekin henkilöille kuuluu aivan välttämätömin, kiireellinen terveydenhoito, samoin kuin heille kuuluu elämän suojelemiseksi tarvittava ravinto ja suoja pakkaselta, mutta aivan yhtä selvää on, että heillä ei voi olla oikeutta samanlaiseen sosiaaliturvaan kuin niillä, (Puhemies koputtaa) jotka ovat laillisesti maassa.

16.30 Susanna Huovinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En tosiaan odottanut joutuvani paperittomien terveydenhuoltoa koskevaan debattiin nyt tämän asian yhteydessä, mutta kun näin kävi, niin haluan puolustaa sitä työtä, jota viime kaudella aivan asianmukaisesti teimme tämän lakiesityksen pohjalta.

Täytyy muistaa, että tämä paperittomien joukko, josta tässä nyt puhutaan, sisältää hyvin erilaisia ihmisiä. Kaikki eivät ole samaa joukkoa, johon tässä edustaja Zyskowicz esimerkiksi omassa... (Ben Zyskowicz: Minä puhuin heistä, te saatte puhua muistakin!) — Aivan, mutta minä totesin, että muitakin sisältyy tähän. — Olen sitä mieltä, että on meidän perusihmisoikeuskäsityksen vastaista ajatella niin, että ihmisiä jätettäisiin heitteille, olipa heidän tilanteensa täällä Suomessa ollessa mikä hyvänsä ja olipa heillä mikä tahansa status. Plus: tässä on iso kustannuskysymys. Jokainen voi miettiä, paljonko halvemmaksi tulee perusterveydenhuollossa hoitaa sellaisia asioita kuin diabetes, joka on erittäin paha tauti, mikäli se päästetään pahaksi. Jos piipaa-autolla viedään (Puhemies koputtaa) tuohon Meilahteen, niin varmasti tulee kalliimmaksi.

16.31 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ymmärrän hyvin lääkärin ajatukset siitä, mutta lainsäätäjän tehtävä on kuitenkin antaa ne reunaehdot. Me emme voi tietenkään kaataa lääkärin etiikan varaan ja hänen niskaansa sitä asiaa, vaan meidän tehtävämme on se täällä ratkaista.

Haluan muistuttaa kuitenkin siitä, mihin tuolla kansalaiskeskusteluissa törmää, kun täällä sanottiin, että ihmisiä ei voi jättää ulos: Meillä on valtavasti asunnottomia. Esimerkiksi Hyvinkäällä ja Helsingissä on tuotu tätä konttiasumista esille. Itse olen Hyvinkään Asuntomessuilla nähnyt tällaisen konttiasunnon, ja se oli erittäin toimiva ja kysytty malli. Tuntuu, että siihen suhtaudutaan vähän sillä tavalla, että nehan voivat mieluummin, nämä Suomen asunnottomat, olla kaduilla kuin konteissa. Muistetaan myös tämä aspekti siinä keskustelussa, että otetaan sitten yhdenvertaisesti kaikki mukaan. — Eipä minulla muuta.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ja nyt palataan puhujalistaan. (Silvia Modig: Palataanko aiheeseen?)

16.32 Susanna Huovinen sd: Arvoisa puhemies! — Tähän itse aiheeseen, jota lakiesitys koskee.

Ensinnäkin, arvoisa puhemies, ajattelen, että vaikka voi olla kyseessä aika tekninenkin muutos jonkun mielestä, niin olisin toivonut tietenkin, että esittelevä ministeri olisi voinut olla paikalla, kun näitä kysymyksiä tämän johdosta kuitenkin täällä nousee esille.

Haluan monien muiden tavoin korostaa sitä, että myös turvapaikanhakijoiden oikeusturva vaatii sitä, että ratkaisut kyetään tekemään mahdollisimman nopeasti, ja varmasti tämä hajauttaminen on yksi tapa nyt nopeuttaa näitä prosesseja, joka on siis myös turvapaikanhakijoiden kannalta hyvä tavoite. Se, mihin haluan kiinnittää huomiota, on se, miten pysymme tämän osaamisen varmistamaan näissä eri hallinto-oikeuksissa, kun tämä hajautta-

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

minen tehdään. Tässä lakiesityksessä on kyllä kuvattu sitä, että myös tätä koulutustarvetta tietyissä asioissa tulee olemaan.

Sitten kiinnitän vielä, puhemies, huomiota siihen, että täällä on todettu tästä voimaantulosta, että tätä pidetään varsin kiireellisenä, ja toivoisin, että valiokunta nyt omassa työssään voisi sitten harkita, pitäisikö tähän kohtaan ehkä vielä tehdä jokin muutos. Lisäksi täällä on myös hallinto-oikeuksien puolelta esitetty toive siitä, että sellaiset jutut, jotka ovat hyvin pitkälle valmisteltuja ja tietyssä paikassa, vietäisiin siellä samassa paikassa loppuun eikä lähdettäisi poukkoilemaan niiden asioiden kanssa edestakaisin.

Puhemies! Sitten haluan vielä muistuttaa siitä, aivan kuten edustaja Laukkanen täällä jo totesi, että kyllä tässä tietenkin vastuuta on myös päätöksen tekevällä viranomaisella, tässä tapauksessa Maahanmuuttovirastolla, miten nämä päätökset esitetään siten, että myös hakijat ymmärtävät ne perustelut, joihin niissä viitataan.

16.34 Teuvo Hakkarainen ps: Arvoisa puhemies! Tällä hallituksen esityksellä pyritään siihen, että jatkossa kansainvälistä suojelua koskevia valituksia käsiteltäisiin Helsingin lisäksi myös Itä-Suomen, Pohjois-Suomen ja Turun hallinto-oikeuksissa, kun ensiasteen päätöksentekijän eli Maahanmuuttoviraston päätös ei tyydytä. Se turvapaikkaturistien tulva, jonka viime vuonna valitettavasti taakaksemme ja riesaksemme saimme, olisi pitänyt Dublin-sopimuksen nojalla pysäyttää rajoille. Oli vakava ja kallis virhe päästää Suomeen divisioonatolkulla ihmisiä, enimmäkseen nuoria miehiä, jotka tulivat miehittämään tätä maata, joista emme tiedä juuri mitään ja joilla ei ole oikeutta maassamme oleskella. Valtaosa ei ole oikeutettu turvapaikkaan, mutta siirtolaisiksikaan heitä on vaikea kutsua, koska siirtolaiset lähtevät tekemään työtä, siirtolaisilla on halua ja kykyä työntekoon.

Arvoisa puhemies! Viime vuosina Helsingin hallinto-oikeuteen on saapunut noin 1 100—1 200 valitusta, jotka koskevat kansainvälistä suojelua. Tänä vuonna valituksia on tehtailtu jo liki 8 000 ja vuoden loppuun mennessä ollaan lähempänä 10 000:ta. Tämän esityksen perusteluissa lukee, että valitusmääriä koskevien ennusteiden perusteella ulkomaalaisasioiden määrä Helsingin hallinto-oikeudessa on muodostumassa valtaosaksi tuomioistuimen koko asiakasmäärästä. Näkisin, että tämä on suorastaan hätkähdyttävä ennuste. Siis jatkossa ulkomaalaisasiat vievät valtaosan Helsingin hallinto-oikeuden kaikista asiämääristä. Kun kyseessä on suomalainen oikeuslaitos, eikö sen tulisi palvella ensisijaisesti meitä suomalaisia, hoitaa ja käsitellä meidän asioitamme? Onko nyt käymässä niin, että kun ulkomaalaisasiat ruuhkauttavat ja kuormittavat kohtuuttomasti oikeus- ja muitakin järjestelmiämme, kantaväestö saa odotella ties miten pitkään?

Arvoisa puhemies! Perusteluissa todetaan, että käsittelyaikojen kasvua on turvapaikanhakijoiden oikeusturvan ja ratkaisutoiminnan sujuvuuden vuoksi pyrittävä hillitsemään. Se tärkeä syy, miksi käsittelyaikojen kasvua on hillittävä, on raha. Mitä pidempään nämä ihmiset täällä maleksivat, sen kalliimmaksi se käy suomalaisen veronmaksajan kukkarolle. Esitys on sikäli hyvä, että neljä hallinto-oikeutta varmasti saa tehtyä rivakammin päätöksiä kuin yksi, ja toivottavasti ne ovat enimmäkseen kielteisiä. Itse olisin valmis kieltämään valittamisen kokonaan, eli Maahanmuuttoviraston päätös olisi lopullinen ilman valitusoikeutta.

Arvoisa puhemies! Australia täällä mainittiin, muun muassa Huhtasaari mainitsi. Australia ja Uusi-Seelanti eivät päästä turvapaikkaturistien paatteja maaperälleen. Paatit ohjataan Naurun saarelle ja Papua-Uuteen-Guineaan, ja siellä olevilla leireillä tulijat odottele-

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

vat, kunnes heidän paperiasiansa on käsitelty. Samankaltainen malli tulisi myös EU:n ottaa kiireesti käyttöön. — Kiitos.

16.38 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä oleva hallituksen esitys, jossa eduskunta on muuttamassa ulkomaalaislakia niin, että näitä valituksia maahanmuuttoasioissa voitaisiin käsitellä muuallakin kuin Helsingin hallinto-oikeudessa, on aivan hyvä ja perusteltu. Lisäksi tulisivat mukaan asioita käsittelemään Itä-Suomen hallinto-oikeus, Pohjois-Suomen hallinto-oikeus sekä Turun hallinto-oikeus. On hyvä, että tätä käsittelypohjaa laajennetaan, että tuomioistuimia on enemmän käsittelemässä näitä valituksia, jotka maahantulopäätöksistä on annettu viranomaisen toimesta.

Suomalaiseen oikeuskäytäntöönhan kuuluu lainkäyttö, ja myös tuomioistuinikäytäntöön kuuluu jo perustuslain mukaan, että jokaisella tässä maassa olevalla on oikeus saada omaa asiaansa koskeva viranomaispäätös kohtuullisessa ajassa, valittaa siitä päätöksestä ja saada siitäkin asiasta tuomio, joka on sitten aikanaan lainvoimainen, ja myös sekin tuomio kohtuullisessa ajassa. Suomihan on saanut ihmisoikeustuomioistuimessa monia langettavia päätöksiä siitä, että meillä jutut venyvät aivan kohtuuttoman pitkiksi. Joku saattaa sille hymähtää. Ei liity tähän nyt käsiteltävään asiaan, mutta esimerkiksi joissakin asioissa, ympäristölupa-asioissa, vaikka turpeennostoluvat ovat viipyneet jopa 8—9 vuotta. Eihän se voi olla oikeuskäytännön mukaista eikä ihmisarvon mukaista, että joutuu päätöstä odottamaan noin pitkään. Sama koskee näitä maassaoleskeluasioita: kun ihminen saa päätöksen ja jos valittaa siitä päätöksestä, niin kyllä siitä pitää kohtuullisessa ajassa päätös tulla. Ja kun edustaja Zyskowiec mainitsi niistä tapauksista, joissa ihminen on saanut kielteisen päätöksen maahantuloluvalle ja näin ollen hänet joudutaan maasta poistamaan, niin on itsestään selvää, että kun tuomioistuin on lopullisen päätöksen antanut asiassa, niin silloin pitää myös viranomaisen toimia niin, että päätös pannaan täytäntöön. Se on itsestäänselvyys. Itsenäinen kansakunta suojautuu omia lakejaan käyttämällä ja antamalla lainsäädännöstä tuomioita, joista voi sitten valittaa. Ja viimeisimmän valituksen jälkeen sitten pannaan tuomio täytäntöön.

On syytä muistaa kaikkien niiden ihmisten, jotka valittavat, että tässä ollaan tekemässä... Varmaan jokin ihminen tätäkin asiaa arvostelee, että näin toimitaan, mutta on syytä muistaa, että me olemme sitoutuneet oikeusvaltioon siihen, että Euroopan ihmisoikeussopimusta noudatetaan, samoin YK:ssa määritellyjä periaatteita, miten ihmisiä tulee kohdella, miten tuomioistuimet toimivat ja niin edelleen. Me olemme sitoutuneet niihin päätöksiin, ja sen mukaan meidän tulee toimia.

On muistettava, että kun 2015 tähän maahan tuli yli 30 000 ulkomaalaista ihmistä, joiden asioita ruvettiin viranomaisissa käsittelemään, ja näiden viranomaiskäsittelyjen jälkeen tietenkin tuli tämä valitusmenettely ja sitten tuomioistuimet antavat näistä päätöksiä, niin on myös näiden ihmisten kannalta aivan oikein, että saadaan tähän käsittelyyn nopeutta ja lainvoimaiset päätökset syntymään kohtuullisessa ajassa.

Se on totta, että emme koskaan tässä maassa pääse, emmekä myöskään Suomen eduskunnassa tule pääsemään, yhteisymmärrykseen siitä, mikä on se oikea aikataulu, toimimmeko riittävän ripeästi vai menevätkö jutut liian pitkiksi. Ikinä ei päästä tästä yhteisymmärrykseen. Tärkeää on se, että se kohtuullinen aika saavutetaan ja sitten ne tuomiot, olkoot ne mitä tahansa, pannaan myös täytäntöön. Jos joku vielä kuvittelee tänä päivänä, että tämä käsittelyssä oleva hallituksen esitys ratkaisisi asioita pitkälle tulevaisuuteen, on todennäköisesti väärässä, koska kukaan ei tiedä, mitä maailmalla tapahtuu esimerkiksi vii-

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

den vuoden kuluttua. Meillä on valtava määrä kriisipesäkkeitä ympäri maailmaa tällä hetkellä, ja emme tiedä, mitä siellä tapahtuu, mikä on pakolaistilanne vaikka viiden vuoden kuluttua.

Mutta joka tapauksessa on tärkeää, että omat asiamme hoidamme kunnolla, maahan tulevat ihmiset saavat laillisen päätöksen viranomaisilta ja sitten on se valituskierros sen jälkeen. Sillä suojaamme myös tätä suomalaista yhteiskuntaa niin, että meidän oikeusjärjestelmä toimii, viranomaiset toteuttavat tehtäviään niin kuin Suomen laissa sanotaan. Ennen kaikkea se luo myös pohjan sille, että annamme sillä jämäkällä toiminnalla myös viestin tästä maasta ulospäin, että Suomi toimii oikeusvaltioperiaatteiden mukaan, kunnioittaa Euroopan ihmisoikeussopimusta ja YK:n päätöslauselmia. Muuta tietähän meillä ei voi olla, koska kaikki muu aiheuttaa sitten meille itsellemme ongelmia ja luo epävarman tilanteen, ja siitä ei hyödy kukaan.

16.43 Olli-Poika Parviainen vihr: Arvoisa herra puhemies! Oikeuslaitoksen toiminnan tehostaminen ja järkevöittäminen on varmasti tarpeellista, ja sitä kannattaa tehdä myös silloin, kun ulkomaalaisasioista on kyse. Täällä on kiinnitetty huomiota siihen, että on ikävää joutua odottamaan päätöksiä ruuhkautuneissa oikeuslaitoksissa, ja se on aivan totta, niinhan se on. Sanoisin myös kuitenkin, että on ehkä vielä ikävämpää joutua palaamaan maahan, jossa kohtaa kidutuksen ja kuoleman jopa.

Helsingin Sanomat julkaisi tänään ansiokkaan artikkelin siitä, mitä Suomesta Irakiin palanneille eräille nuorille miehille oli tapahtunut. Osaa heistä oli kidutettu, muutama oli kuollutkin. Tämä oli vain pintaraapaisu siitä, mitä tapahtuu, kun me sovellamme vuoden 2016 Suomen ulkomaalaispolitiikkaa.

Irakhan on sellainen maa, että se ei ole Syyrian tavoin täydessä sodassa, ja sikäli se on osittain vähän harmaalla alueella, kun katsomme kansainvälisen suojelun perusteita, mutta tilanne ei ole siellä paljon Syyriaa ruusuisempi, sillä YK:n mukaan pelkästään lokakuussa Irakissa kuoli väkivaltaisesti yli 1 100 siviiliä. Toinen sivusto, Iraq Body Count, raportoi luvun olevan tuplasti suurempi. Tänä vuonna tässä Suomen turvalliseksi luokittelemassa maassa on kuollut yli 14 000 siviiliä väkivallan kohteina — 14 000 siviiliä.

Toisin sanoen, kun me pohdimme täällä sitä, että ulkomaalaislait täytyy saada sellaiseen kuntoon, että meidän järjestelmämme ja byrokratiamme toimii mahdollisimman tehokkaasti, niin toivon, että me muistaisimme myös, että kysymys on paljon merkittävämmästä ja suuremmasta kansainvälisestä kysymyksestä kuin se, mikä täällä salissa usein tulee esiin.

Ratkaisuhan näihin kansainvälisiin ongelmiin olisi esimerkiksi ylikansallinen sitova päätöksenteko, mutta siihenkään Suomi ei ole halunnut lähteä mukaan hyvän sään aikana kirjoitetun hallitusohjelman vapaaehtoisuuskirjauksen vuoksi. Toivottavasti tämän lain kaltaisia pragmaattisia (Puhemies koputtaa) uudistuksia tehdään eikä pelkästään tylyttäviä uudistuksia.

16.46 Ben Zyskowitz kok: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Huovinen kiinnitti huomiota siihen, että päätöksiä tekevillä viranomaisilla on velvollisuus laadukkaisiin päätöksiin ja siihen, että asianosaiset ymmärtävät päätösten perusteet. Näin luonnollisesti on, ja näin myös Maahanmuuttovirasto toimii. Se, että käytännössä jokaisesta kielteisestä päätöksestä valitetaan hallinto-oikeuteen, ei kerro siitä, että ne päätökset olisivat laadullisesti huonoja tai perustelut huonosti kirjoitettuja, vaan se kertoo siitä, että on inhimillisesti täysin ym-

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

märrettävää ja luonnollista, että kielteisistä päätöksistä valitetaan, koska siinä ei ole mitään kustannusriskiä tällä valittajalla ja hänellä on vain voitettavaa eli hän ei voi sillä valittamisella menettää mitään. Tämä pitää ymmärtää ja antaa tunnustus Maahanmuuttovirastolle siitä, että se hyvin vaikeissa olosuhteissa on suoriutunut hyvin työstään.

Mitä sitten tulee näihin laittomasti maassa oleviin ulkomaiden kansalaisiin — puhun, edustaja Huovinen, juuri heistä — niin kyseessä on siis tilanne, jossa henkilö on saanut lainvoimaisen kielteisen päätöksen, hänellä ei ole mitään lakiin perustuvaa oikeutta oleskella Suomessa, päinvastoin hänellä on voimassa oleva käännättämisspätös, mutta hän ei suostu maasta lähtemään. Ketään ei Suomen kaltaisessa sivistysvaltiossa pidä eikä voi jättää heitteille. Sen takia kaikille ihmisille kuuluu tarvittaessa kiireellinen terveydenhoito ja tarvittaessa kuuluu elämää suojeleva ravinnonsaanti ja myös suoja pakkaselta. Mutta kuvitelma siitä, että meillä olisi velvollisuus näille laittomasti maassa oleville antaa sama sosiaaliturva kuin maassa (Puhemies koputtaa) laillisesti oleville, on täysin virheellinen.

16.48 Kimmo Kivelä ps: Puhemies! Kysymyksessä on äärimmäisen selkeä esitys, joka reagoi nykytilanteeseen. Kysymyksessä on asioitten järkevöittämiseen tähtäävä linja. On totta, että jos kaikki olisi keskitetty Helsingin hallinto-oikeuteen, niin esimerkiksi tilakustannuksia olisi vähemmän, mutta sitten myös se osaaminen ja painotus keskittyisi Helsinkiin, ja on hyvä, että tätä osaamista ja painotusta hajautetaan, ettei Helsinki tule siihen tilanteeseen, että se käytännössä käsittelee vain tähän problematiikkaan liittyviä kysymyksiä. Kaiken kaikkiaan esitys parantaa oikeusturvaa ja on myös linjassa kansainvälisten sopimusten kanssa. Ei ole tarkoituksenmukaista perustaa tätä varten mitään erityistuomioistuinta.

Arvoisa puhemies! En kyllä tässä yhteydessä malta olla sanomatta, kun kerran nostettiin tämä paperittomien kysymys tässä esille, että kyllä se, että tämä esitys ei tullut hyväksytyksi, on yksi viime eduskuntakauden asioita, joista voi perustellusti olla ylpeä. Totta kai on selvää, että jokainen tarvitsee välttämättömimmän hoidon ja mikään ei mene lääkärin etiikan yli, kun lääkärin tehtävä on suojella elämää kaikissa olosuhteissa, mutta kuitenkin, niin kuin edustaja Zyskowicz ansiokkaasti sanoi, ei voida lähteä siihen, että kaikki olisivat samanlaisen sosiaaliturvan piirissä.

16.50 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Kuten edustaja Meri mainitsi, tämä lakiesitys kansainvälistä suojelua koskevien valitusten käsittelyn hajauttamiseksi neljään hallinto-oikeuteen on tosiaan eräs askel pitkässä sarjassa hallituksen tekemiä maahanmuuttopoliittisia uudistuksia turvapaikkapäätöskäsittelyn järkevöittämiseksi. Jo aiemmin tänä vuonna hyväksytyn esityksen mukaisesti hallinto-oikeuksien kokoonpanoja pienennettiin kaksijäsenisiksi ulkomaalaislaissa tarkoitetuissa valitusasioissa, ja lisäksi on muun muassa lyhennetty valituskentekoaikoja.

Kuten talousarviokäsittelyjen yhteydessä on käynyt useaan otteeseen ilmi, maahanmuutosta aiheutuvat kustannukset ovat moninkertaistuneet viime syksynä vallinneen maahanmuuttokriisin myötä ja sen jälkeen ja ovat nyt vähintään miljardin euron suuruusluokassa. Todennäköisesti ne ovat selvästi tätä suurempia. Tälläkin esityksellä arvioidaan saatavaksi vähintään kymmenien miljoonien eurojen suuruusluokassa olevat säästöt, mitä pidän erittäin hyvänä asiana, ja näin voidaan pienentää myös valtiontalouden alijäämää — alijäämää, josta olen itsekkin, monen muun edustajan kanssa, ollut tässäkin salissa hyvin huolestunut.

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

Arvoisa puhemies! Edustaja Meri nosti aiemmin keskusteluun myös sen, että Suomen lakeja tulee noudattaa ja se koskee myös lainvoimaisia karkotuspäätöksiä. Olen täysin samoilla linjoilla edustaja Meren kanssa. Myös omasta mielestäni lainkuuliaisuudesta ja sen ylläpidosta tulee ehdottomasti kantaa huolta ja siihen tulee kiinnittää jatkossa voimakasta huomiota.

Olen myös samoilla linjoilla salissa tänään puhuneiden perussuomalaisten edustajien kanssa siitä, että maahanmuuttopolitiikkamme kaipaa edelleen tiivistämistä. Sveitsin ja Australian mallit on tänään mainittu positiivisessa hengessä, ja niiden (Puhemies koputtaa) harjoittama politiikka on myös käytännössä mielestäni oikeaa.

16.52 Anders Adlercreutz r: Värderade talman! Edustaja Hakkarainen kertoi tuossa omista uudistussuunnitelmistaan meidän oikeuslaitoksen ja -käytännön suhteen. Toivottavasti ryhmä ei jaa näitä käsityksiä.

Tässä on puhuttu tuomio-istuinten ruuhkautumisesta. No, mistä tämä johtuu? Hallintovaliokunta oli Välimeren alueella matkalla tässä jokin aika sitten, ja siellä keskustelimme Euroopan unionin turvapaikkaviraston edustajan kanssa, joka näytti meille, mikä on irakilaisien turvapaikanhakijoiden hyväksymisprosentti Euroopassa yleensä, yli 50 prosenttia, ja mikä se on Suomessa, alle 15. Kiusallisina jouduimme toteamaan tämän siellä, eikä meillä ollut selitystä siihen asiaan. Tätä ihmetellään paitsi Suomessa myöskin muualla Euroopassa. Eli jos ihmetellään, miksi näitä valituksia on niin paljon, niin ehkä olisi syytä katsoa tätä koko päätösprosessia. Arvioidaanko näitä asioita oikein, vai onko kenties poliittista ohjausta tämän hyvin suuren muutoksen takia? Se on vuodessa tippunut 80:stä 15 prosenttiin.

Edustaja Zyskowicz sanoi tuossa, että kun valittaa, ei voi mitään menettää. Tänään, muun muassa, olemme lukeneet lehdestä, että ellei valita, niin voi menettää vielä paljon enemmän. Ei näistä huvikseen valiteta. Iso osa näistä on todellisen turvapaikan tarpeessa. He tarvitsevat suojaa, ja se meidän olisi syytä nähdä.

16.53 Susanna Huovinen sd: Arvoisa puhemies! On helppo yhtyä noihin edustaja Adlercreutzin näkemyksiin.

Haluan vielä palata myös tähän päätöksentekoprosessiin, Maahanmuuttoviraston päätöksiin. Se on aivan selvää, että Maahanmuuttovirastossa on jouduttu tämän kriisin johdosta erittäin suuren urakan eteen. On totta, että monista tilanteista tämä meidän hyvä järjestelmämme on pystynyt suoriutumaan tässäkin kriisissä hienolla tavalla. Mutta esimerkiksi Maahanmuuttoviraston sisältä tullee viesteihin — joissa on sanottu, että päätöksiä pitää tehdä liian kovalla tahdilla, liian suurella työkuormalla, ja vielä on ikään kuin annettu ymmärtää, millaisia päätöksiä tulee tehdä — emme me myöskään voi, kai — mielestäni emme voi — suhtautua kovinkaan yliolkaisesti, vaan kyllä nämäkin viestit täytyy ottaa tässä salissa aika vakavasti ja katsoa myös tuota tilastoa vähän Euroopan laajuisesti.

Puhemies! Sitten haluan sanoa, että minua kyllä häiritsee tässä aina, kun puhumme tästä maahanmuutosta, että siinä tulee vähän semmoinen olo, että kovasti on ohjeita annettavana ja pitäisi sitä ja tätä ja viime syksynä olisi pitänyt sitä ja tätä tehdä toisin, mutta sitten kovin vähän kuulee, puhemies, sitä arviota, että mitä olisi pitänyt tehdä. Täällä esitetään, että ei olisi pitänyt päästää näitä ihmisiä tänne meille. Mikä se vaihtoehto olisi ollut? (Teuvo Hakkarainen: Noudattaa sopimuksia!) — Niin. Eli jos sopimuksia noudatetaan, niin silloin edustaja Hakkaraisen mallissa me olisimme joutuneet tekemään erittäin vakavia arvovalin-

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

toja sen suhteen, kuulummeko tähän eurooppalaiseen yhteisöön ollenkaan. Ja tämä on kylä niin vakava paikka, että toivoisin, että hallituspuolueiden edustajat sitten, jos esitetään tällaisia arvioita, esittäisivät ne rohkeasti ja kertoisivat, että sehän tarkoittaa sitten irtautumista tästä eurooppalaisesta arvoyhteisöstä, (Puhemies koputtaa) mikä olisi vientivetoiselle Suomelle katastrofi.

16.56 Sari Tanus kd: Arvoisa puhemies! Tuomioistuinten ruuhkautuminen ja asioiden käsittelyn pitkittyminen on todella iso ongelma kaikille, niin kantaväestöä kuin turvapaikanhakijoita ajatellen. On hyvä, että hallituksen esityksen mukaan hajautetaan kansainvälistä suojelua koskevien valitusasioiden käsittelyä. Minusta se on järkevää.

Resurssit tulee käyttää oikein ja tehokkaasti. Ajattelen, että siinä missä turvapaikan saaneiden tehokas kotouttaminen on tärkeää, niin siinä rinnalla mielestäni varsinkin rikollis-, Isis- tai muun sellaisen taustan omaavien, kielteisen päätöksen saaneiden nopea maasta poistaminen on tärkeää. Mielestäni ei ole oikein, että tällaiset henkilöt voivat jäädä valitusprosessin turvin vielä maahan. Eli: tehokas, nykyistä tehokkaampi kotouttaminen heille, jotka sitä haluavat, toisin sanoen kaikille, jotka ovat saaneet turvapaikan.

Tähän liittyen sanottakoon, että jossakin vaiheessa hämmästelinkin, kun puhuttiin kotouttamisesta: En muista, oliko se kaksi vai neljä tuntia viikossa opiskelua, jota olisi näille turvapaikan saaneille, mutta ajattelisin, että jos ruvetaan miettimään kielen opiskelua tai kulttuurin opiskelua, niin jokaisen turvapaikanhakijan tulisi käyttää vähintäänkin neljä tuntia päivässä tällaisiin asioihin, kielen oppimiseen, kulttuurin opettelemiseen ja niin edelleen. Eli tehostamista tässä kotouttamisasiassa varmasti on.

Mutta siinä rinnalla on annettava välttämätön, tarpeellinen hoito tietysti kaikille tarvitseville, olipa papereita tai ei, tokihan tämä on inhimillisesti ajattelevan lääkärin näkökanta. Mutta siinä rinnalla: nopea maasta poistaminen rikollistaustaisille kielteisen päätöksen saaneille. Mielestäni tämäntyyppiset linjaukset ovat tehokasta resurssien käyttöä.

16.58 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! On aivan välttämätöntä, että Suomi noudattaa kaikkia kansainvälisiä sopimuksia ja sitten näiden pohjalta luo sen oman oikeuskäytännön, millä asioita käsitellään. Ei saa mennä sellaiseen tilanteeseen, jossa suomalainen oikeuskäytäntö jotenkin loukkaisi ihmisoikeuksia. Mutta me olemme pieni kansakunta, ja meidän pitää pitää se oma linjamme niin, että säädämme itse lait, tuomioistuin käsittelee valitukset ja sen jälkeen tuomiot pannaan täytäntöön. Maahan ei saa syntyä sellaista tilannetta, että joku kuvittelee, että Suomi on tällainen valtio, jonka rajat ovat ikään kuin auki. Meillä on pidettävä huoli siitä, että myös tämän maan järjestelmät pysyvät kunnossa ja ennen kaikkea päätökset tulevat napakasti ja ajallaan.

Meillä on huolestuttava linjaus suomalaisessa oikeuskäytännössä — en tarkoita näitä oleskelulupa-asioita vaan yleensäkin tätä suomalaisen yhteiskunnan tuomioistuinmenettelyä: Suomi on menossa hallinto-oikeusyhteiskunnaksi. Meillä saa valittaa kohtapuolin lähes kaikista mahdollisista asioista, asiat seisovat hallinto-oikeuksissa. Vaikka eduskunnassa säädetäänkin satoja lakeja per vuosi, niin sitten näiden seurauksena hallinto-oikeuksiin ruuhkautuu valtava määrä juttuja, ja itse yhteiskunnallinen kehityshän ei pääse liikkeelle. Yksi tai kaksi känkkäränkkää per kunta riittää pysäyttämään kaikki mahdolliset hankkeet kaavoituksesta lähtien. Tämä on sellainen ilmiö, johon Suomen eduskunnan tulisi minun mielestäni puuttua kovalla kädellä, koska eihän se voi olla niin eikä ole demokratiaa, että yksi tai kaksi känkkäränkkää pysäyttää koko systeemin, vaikka 98 tai 99 prosenttia kunta-

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

laisista tai kaupunkilaisista haluaa jotain muuta. Ei se ole demokratiaa, se on anarkiaa. Tämä ei varsinaisesti kuulu tähän oleskelulupa-asiaan, mutta nostin tämän esille, koska sellaista yhteiskuntaa kohti olemme koko ajan menneet. Valitusoikeuksia pitää olla, mutta niidenkin pitää olla kohtuullisessa suhteessa siihen, mikä asia on. Ihmisoikeusasioissa alkäämme tinkikö mistään, tehkäämme reilut ja oikeat päätökset ja niitä noudatettakoon.

Sitten tämä, mitä edustaja Zyskowicz mainitsi paperittomien ihmisten auttamisesta: (Puhemies koputtaa) on inhimillinen velvollisuus auttaa ihmistä, mutta nimenomaan niin, että Suomen lakien mukaan edetään.

17.00 Johanna Karimäki vihr: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ulkomaalaislain muutokseksi tehdään sellainen muutos, että kansainvälistä suojelua koskevien valitusasioiden käsittely hajautetaan Helsingin hallinto-oikeudesta lisäksi kolmeen muuhun hallinto-oikeuteen. Sinänsä itse tämä esitys on hyväksyttävissä, jotta käsittelyaikoja saadaan nopeutettua, mutta taustallahan on se, että Suomen tulisi tarkastella palautuspolitiikkaa uudestaan ja humanimmasta näkökulmasta. Edustaja Parviainen tuossa edellä hyvin kuvasi sitä tilannetta, että Suomesta on todellakin palautettu Irakiin ihmisiä ja heidät on sitten siellä pahoinpidelty, jopa surmattu.

Nyt kun maailmaa on kohdannut Syyrian sota ja valtava pakolaiskriisi, niin komissio on tuonut käsittelyyn uusia lähestymiskulmia, kuten sen, että EU-maat osallistuisivat solidarisesti yhteiseen taakanjakoon, sovittaisiin yhteisistä kiintiöistä. Tämä olisi koko Euroopan mutta myös Suomenkin etu. Täytyy muistaa, että kansainvälisten sopimusten mukaan ihmisillä on oikeus paeta vainoa ja sotaa ja hakea turvaa. Ihmisillä on oikeus hakeutua Eurooppaan turvaan.

On todella valitettavaa, että hallitus on lähtenyt sille tielle, että lasten ja naisten turvaan pääsyä vaikeutetaan, perheenyhdistämistä vaikeutetaan, ansaintarajoja on nostettu kohtuuttoman korkeiksi. Myös EU—Turkki-sopimuksesta on käyty suuressa valiokunnassa laaja kuuleminen, ja täytyy sanoa, että Turkin ihmisoikeustilanne on niin heikolla tolalla, että me emme voi sysätä turvapaikanhakijoista ja pakolaisista (Puhemies koputtaa) huolehtimista Turkin harteille.

17.02 Outi Mäkelä kok: Arvoisa puhemies! Tosiaan vuodesta 98 lähtien on nämä turvapaikka-asiat ja -käsittelyt keskitetty Helsinkiin. Kun turvapaikkaa hakevalla henkilöllä ei kotikuntaa Suomessa ole, niin ei ole ollut perusteltuakaan, että esimerkiksi tämän sijaintipaikan mukaisesti nämä käsittelyt menisivät, eikä jatkossakaan ole tarkoituksenmukaista toimia niin, mutta hajauttamista eri tuomioistuimiin kyllä kannattaa tämän esityksen mukaisesti toteuttaa.

Tällähän on monenlaisia vaikutuksia. Näiden suojelua hakevien kannalta on tärkeää, että päätökset tulevat mahdollisimman nopeasti, ja käsittelyajoilla on suora vaikutus turvapaikanhakijoiden oikeusturvaan. Hajauttaminen vähentäisi myöskin näitä ruuhkia, joita on kasautunut merkittävästi Helsinkiin, ja tällä huolehdittaisiin muutoksenhakijan oikeusturvasta siinäkin mielessä, että asioiden käsittelyyn osallistuisi riittävän kokeneita tuomareita, joilla on vankkaa kokemusta hallintolain käytännöstä ja ulkomaalaisasioista. Tämä tietysti johtuu osittain siitäkin, että Helsinkiin on jouduttu rekrytoimaan nyt paljon uusia ihmisiä, ja hajauttaminen takaisi sen, että olisi pitempään toimessa olleita ihmisiä näitä asioita käsittelemässä. Valitusten määränhän on odotettu kasvavan, ja tänä vuonna odotetaan,

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

että tulee noin 10 000 valitusta, joista ehditään käsitellä 3 000. 7 000 siirtyisi siis ensi vuodelle, ja ensi vuonna odotetaan, että tulee lisäksi 7 000 uutta.

Lausunnot tämän esityksen osalta ovat olleet hyvin myönteisiä. Kukaan lausunnonantajista ei ole vastustanut asioiden hajauttamista, ainoastaan resursseihin ja koulutukseen on kiinnitetty huomiota. (Puhemies koputtaa) Tärkeää onkin, että ne turvataan tässä hallituksen esityksen eteenpäinmenossa.

17.04 Leena Meri ps: Arvoisa herra puhemies! Täällä kun olen kuunnellut muutamia puheenvuoroja, niin on tullut ihan sellainen tunne, että Suomen lainsäätäjä on nyt tehnyt lähes ihmisoikeussopimuksen vastaisia lakeja ja päätökset Migrissäkin ovat vähän kyseenalaisia. Minä en nyt ihan tälle linjalle lähtisi.

Samaten mietin sitä, kun SDP ilmoitti tuossa, että vaihtoehtoja puuttuu, ja on vähän semmoinen paheksuva ilmapiiri, kun tästä maahanmuutosta keskustellaan: nämä perussuomalaiset, kun ne tämmöisiä puhuvat... Mutta minä muistutan kaikille mieliin, että esimerkiksi presidentti Niinistö otti tuossa kevään korvalla rohkeasti keskusteluun tämän asian. Muistatte varmaan valtiopäivien avajaiset, missä hän totesi pakolaisuudesta ja näistä haasteista. Minusta Niinistö puhui aika rohkeasti, kun hän totesi: "Käytännössä se toteutuu niin, että jokainen, joka osaa sanoa sanan 'asylum', turvapaikka, pääsee Eurooppaan ja Suomeen." Jatkuu edelleen: "Eurooppa ei pitkään enää kestä hallitsematonta kansainvaellusta." Edelleen Niinistö toteaa: "Eurooppa hakee tasapainon ratkaisua. Nyt monet hallitukset tekevät sitä omin päin, ja vain kohdaltaan tai uhitellakseen tai pelotellakseen. Jossain vaiheessa jonkun on tunnustettava, että emme kykene, juuri tässä ja nyt, täyttämään kaikkia kansainvälisten sopimusten velvoitteita." Sopimukset maailmassa ovat myös muutettavissa — ei tarkoita sitä, että kun me olemme 50-luvulla jonkun tehneet, niin se on näin ja sillä selvä. Totta kai maailma muuttuu, joudutaan miettimään järkeviä ratkaisuja. Tilanne on kuitenkin se, että me emme ole pystyneet ratkaisemaan sitä, että sieltä tulee myös parempaa elämää hakevia näiden todellisessa hädässä olevien mukana, ja se on meille juuri se turha kustannus siinä, koska he eivät saa sitä turvapaikkaa. Ja minä en nyt ainakaan epäile, että meillä joku virkakoneisto on niin huono, että se tekee lähes laittomia päätöksiä.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Edustaja Hakkarainen. — Puheenvuoroja voi varata P-painikkeella.

17.06 Teuvo Hakkarainen ps: Arvoisa puhemies! Kun nimi mainittiin, niin otin sitten puheenvuoron tuosta.

Edustaja Huovinen, me olemme yhteisessä Euroopassa nyt. Mutta mitä on tapahtunut täällä, kun on tällainen hallitsematon maahanmuutto ja niitten hyysääminen on jokaisen käsissä? Brexit tuli. Mitä tapahtui USA:ssa? Tuli Trump. Mitä tulee tapahtumaan esimerkiksi Ranskassa? (Markus Mustajärvi: Mitä tapahtui teidän EU-kritiikille?) — Niin, nimenomaan: EU-kritiikistä vielä sen verran, että voin vastata sinulle, että sinä et ollut mukana mutta muu vasemmisto oli allekirjoittamassa sen lainapaperin ja siitä vastataan niin kauan, siitä lainapaperista, kuin sitä lainaa on jäljellä. Siitä et pääse irti, vaikka olisi seuraavakin hallitus. (Markus Mustajärvi: Puhutaanpa seuraavassa asiassa EU:sta!) — Joo. — Mutta... (Leena Meri: Kenen puheenvuoro tämä on? — Hälinää — Puhemies koputtaa) — Minä vastasin tuossa tälle Markukselle.

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

Mutta tästä turvapaikkaturismista: Se on meidän suurin tulevaisuuden ongelma, jos sitä ei saada padottua. Ja nimenomaan siellä Australiassa on tehty oikeita päätöksiä: ei ole hukuneita eikä omassa maassa ongelmia näitten taholta. He ovat tehneet oikeat ratkaisut, ja ei siellä ole mitään epidemioita eikä muuta. Euroopalla on sama edessä, jos aikoo tästä selvitä.

17.08 Sirpa Paatero sd: Arvoisa herra puhemies! Lakiesitys on kannatettava siksi, että inhimillisesti ja kaikin puolin voidaan nopeuttaa näitten valitusten käsittelyä tällä keinolla, että jaetaan ne Helsingin hallinto-oikeudesta kolmeen muuhunkin hallinto-oikeuteen, Itä-Suomeen, Pohjois-Suomeen ja Turkuun.

Tähän valituskysymykseen, mistä tässä joku edustaja käytti puheenvuoron: Valitettavasti tässä tehtiin (Hälinää — Puhemies koputtaa) joku aika...

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Puheenvuoro on nyt edustaja Paaterolla. Pyydän, että viedään muut keskustelut salin ulkopuolelle.

Kiitos, puhemies. — Elikkä juuri hetki sitten muutettiin ulkomaalaislakia siltä osin, mitä vastaan äänestimme, että eri ihmisillä on erilainen valitusaika ja valitusmahdollisuus. Se oli tässä salissa hyvin surullista: voidaan erotella ihmisiä sen mukaan, missä on syntynyt, siinä, minkälainen valitusmahdollisuus näissä tapauksissa on. Mutta sitten kun se valitus on ollut mahdollista tehdä, niin olisi tärkeää, että se asiallisesti ja nopeasti käsitellään. Turvapaikanhakijoita on yhä edelleen tullut Eurooppaan yli miljoona tänäkin vuonna — vaikka he eivät ole tulleet tänne Suomeen asti, niin joka tapauksessa Eurooppaan on tullut. Poliittinen kriisi on yhä edelleen olemassa siellä Turkki—Kreikka—Syyria-akselilla, siitä ei päästä minnekään. Ja meillä on yhä edelleen siis ihmisiä, joiden asioita ei ole käsitelty ensimmäistäkään kertaa näissä vastaanottokeskuksissa, saatikka että olisi päästy siihen vaiheeseen, että mietitään, onko tarvetta valittaa vai ei. Ja meillä on itse asiassa iso ongelma yhä edelleenkin kotikuntapaikkojen osalta.

Mutta tähän lakiin liittyen: minulle jäi hämäräksi, että kun oletettavaa on kuitenkin, että meille on tullut tänä vuonna muistaakseni jotain 5 000 turvapaikanhakijaa, mikä on aika lailla toinen luku kuin 35 000 viime vuonna, niin miksi tätä lakia ei tehdä määräaikaisesti ja väliaikaisesti.

17.09 Antero Laukkanen kd: Arvoisa puhemies! Vielä haluaisin muistuttaa siitä, että vaikka tässä nyt hallintoa hajautetaan ja pyritään sillä tavalla alueellista oikeudenmukaisuutta lisäämään, niin ilman sitä, että tulee merkittävää resurssien lisäystä tuleville vuosille näille hallintoistuimille, ei tulla yhtään nopeammin käsittelemään näitä asioita.

17.10 Olli-Poika Parviainen vihr: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Meri paheksui puheenvuoroja, joita täällä oli käytetty viitaten siihen, minkälaista turvapaikka- ja ulkomaalaispolitiikkaa Suomessa tällä hetkellä tehdään. Ainakaan en usko, että kukaan meistä haluaa syyllistää niitä virkailijoita, jotka tekevät tätä vaikeaa työtä, mutta minä haluan kiinnittää huomiota siihen politiikan kokonaisuuteen, jota tässä maassa tehdään. Siihen liittyy myös tällaisia hallinto-oikeuden toimintatapoihin liittyviä käytännöllisiä, pragmaattisia asioita, jotka selventävät byrokratiaa. Mutta kun katsoo kokonaisuutta, se kokonaisuus antaa hyvin selkeästi sen viestin, että Suomen tavoitteena on ensisijaisesti mahdollistaa se,

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

että mahdollisimman vähän ihmisiä saa Suomesta turvaa. Tämä on perussuomalaisten ohjelmissa moneen kertaan sanottu ääneen. Tästä hän he ovat puhuneet jo vuosikausia. Nyt sitten haetaan erilaisia keinoja, joilla juuri ja juuri kansainvälisiä sopimuksia noudattaen ja niitä tulkiten voidaan täyttää niiden sopimusten velvoitteita mutta ei milläkään enempää. Se on kilpajuoksu pohjalle, ja se on osa sitä liikehdintää, joka liittyy edustaja Hakkaraisen aivan oikein mainitsemaan poliittiseen kuohuntaan ja kriiseihin, joita Euroopassa on, populismin nousuun. Olemme saaneet siitäkin kyllä Suomessakin oman osuutemme.

Kun katsotaan, mitä on tehty oikeusavulle, mitä on tehty perheenyhdistämisille, mitä tehdään toimeentulotuella, turvallisten maiden luettelot nyt vielä kakun päälle — me teimme yhdessä yössä Irakista turvallisen maan, vaikka siellä on tänä vuonna kuollut yli 14 000 siviiliä — kyllä nämä ovat poliittisia päätöksiä. Ne virkamiehet, jotka tekevät sitä käytännön työtä, noudattavat sitä linjaa, jonka te hallituksessa määritätte näillä poliittisilla päätöksillänne. On rehellistä sanoa se ääneen. Edustaja Hakkarainen on tämän monesti sanonut, ja siitä häntä kunnioitan, mutta se on epärehellistä, että hurskastellaan ja väitetään, että tässä tehdään ihmisoikeuspolitiikkaa, kun tosiasia tässä tehdään kaikenlaista ulkomailaisiin liittyvää vastustamispolitiikkaa.

17.12 Teuvo Hakkarainen ps: Arvoisa puhemies! Kun taas nimi mainittiin: Ei tässä nyt ole kysymys mistään ulkomaalaisten vastustamispolitiikasta. Siinä on vain kysymys siitä, että me emme halua tänne mitään terroristijärjestöjä emmekä pommi-iskuja vaan turvallisen maan, missä me voimme asua ja elää. Jos tänne tulee ulkomaalaisia, 100 000 kiinalaista, minä sanon, että tervetuloa, ja kaikki menevät töihin saman tien, eivät he jää roikkumaan tuonne torien kupeille.

Mitä sitten tulee siihen populismiin, niin tässä talossa ei ole mitään muuta populismia kuin toveripopulismi. Sitä harrastetaan tällä puolella ja tällä puolella harrastetaan tällä hetkellä oikeutta. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle tuloveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi Sri Lankan kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Hallituksen esitys HE 235/2016 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi talous- ja rahaliiton vakaudesta, yhteensovittamisesta sekä ohjauksesta ja hallinnasta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta sekä julkisen talouden monivuotisia kehyksiä koskevista vaatimuksista annetun lain 3 ja 7 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 236/2016 vp

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu

17.13 Markus Mustajärvi vas: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys liittyy siihen, kuinka Suomessa toimitaan silloin, kun talouden niin sanottu rakenteellinen alijäämä ylittää vakaus- ja kasvusopimuksessa määritellyn keskipitkän aikavälin tavoitteen, 0,5 prosenttia, ja pakollisen korjausmekanismin tulee astua voimaan. Juuri tähän asiaan ja Suomen tekemiin korjauksiin liittyi komission taannoin ministeri Orpolle lähettämä paimenkirje. Eli käytännössä komissaari Katainen laittoi jokin aika sitten viestin Suomeen, että laittakaahan Suomen talousasiat kuntoon, kun ne jäivät niin huonolle tolalle pääministeri Kataisen jälkeen.

Esityksen keskeisin tavoite on muuttaa finanssipoliittista lakia niin, että valtioneuvoston harkintavaltaa kavennetaan sen suhteen, milloin sen on annettava eduskunnalle selonteko kasvu- ja vakaussopimuksen mukaisista keskipitkän aikavälin rakenteellisen rahoitusaseman tavoitteista poikkeamisesta ja onko sen pakko antaa julkinen kannanotto silloin, kun Valtiontalouden tarkastusvirasto ilmoittaa, ettei finanssipoliittisen lain mukaisia sääntöjä ole noudatettu. Käytännössä siis tällä uudistuksella lisätään vakaus- ja kasvusopimuksen mukaisten sääntöjen noudattamisen automatiikkaa ja kavennetaan valtioneuvoston harkintavaltaa. Hallituksen esityksen mukaan ehdotetut muutokset tukisivat sääntöperusteisen finanssipolitiikan hoitamista.

Arvoisa puhemies! Jos lähtökohtana on — niin kuin minullakin on, ja viime kaudella oli vielä perussuomalaisilla — että kyseiset talouskuriehdot eivät ole perusteltuja, niin niiden toimeenpanoautomaatikan lisääminen ei ole hyvä asia. Se kaventaa eduskunnan valtaa, se kaventaa hallituksen valtaa, myös perussuomalaisten ministereitten valtaa. Komissio tosin sallii vuoden 2015 ohjeistuksensa mukaan vakaus- ja kasvusopimuksen rajoihin joustoja, mutta ainoastaan tietyin edellytyksin. Ja Suomi on pyytänyt näitä joustoja viitaten rakenneuudistuksiin ja investointeihin, eikä alijäämä todennäköisesti ole kasvamassa yli tuon 3 prosentin rajan, ainakaan oleellisesti. Mielenkiintoista olisi ollut nähdä, että jos ministeri Soini olisi ottanut sen ministerin paikan, mikä hänelle oli tarjolla, valtiovarainministerin paikan, nyt Soini valtiovarainministerinä rukoilisi komissiolta liikkumavaraa, ja kun muistaa perussuomalaisten viime kauden puheet, niin onhan tämä muutos ollut aivan järkyttävä.

Arvoisa puhemies! Kasvu- ja vakaussopimuksen rajat ovat EU:ssa ylittyneet toistuvasti ja useimpien maiden toimesta vähintäänkin jossain vaiheessa. Suomi on vieläkin poikkeus, ja edelleen velan bkt-osuus, vähän yli 60 prosenttia, on huomattavasti euroalueen keskiarvon, yli 90 prosenttia, alapuolella. Tapauksissa, joissa rangaistustoimiin on ryhdytty, kyse on kuitenkin ollut huomattavasti suuremmista alijäämistä. Kyse ei siis todellakaan ole ehdottomista rajoista, mutta näyttää siltä, että vaikka kyse ei ole ehdottomista rajoista, perussuomalaiset ovat näihin rajoihin tyytymässä ja luovuttamassa pois ison osan kansallista harkintavaltaa.

Se, että Suomen talous on tässä tilanteessa, osoittaa, ettei hallituksen leikkaus- ja kurjittamispolitiikka ole toiminut. Talous ei ole kasvanut, työttömyys on korkealla, eriarvoisuus on lisääntynyt, ja pidemmän aikavälin kannalta keskeisiä koulutus-, tutkimus- ja kehitys-

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

panoksia on supistettu, ja mikä pahinta: vaikka nämä kaikki on tehty, valtionvelka ei kuin kasvaa. Silti hallitus haluaa sopeuttaa lisää. Vasemmistoliiton vaihtoehto on se, että ottaisimme kyllä sen 600 miljoonaa euroa lisää velkaa mutta panostaisimme sen kasvua ja työllisyyttä tukeviin kertaluonteisiin toimiin, jotka saisivat uutta kasvua liikkeelle.

Täytyy muistaa, että kasvu- ja vakaussopimuksen rajat ovat a) täysin keinotekoiset ja b) aivan järjettömätärkevän finanssipolitiikan harjoittamisen näkökulmasta. Jopa oikeistolaisina pidetyissä talouslehdissä puhutaan jo yleisesti siitä, että nyt pitäisi harjoittaa ekspansiivista finanssipolitiikkaa niissä maissa, joissa se on mahdollista, ja Suomessa se olisi mahdollista. Rakenteellinen alijäämä on käsitteenä hyvin keinotekoinen, ja monen taloustieteilijän mielestä sellaista ei voi mitenkään määrittää, sillä kaikki riippuu aina kulloinkin tehdyistä päätöksistä. Rakenteellinen alijäämä on taaksepäin katsova. Jos nyt tehdään päätöksiä, jotka nostavat talouden aiempaa suuremmalle kasvu-uralle, kaikki taannehtivat arvot menettävät merkityksensä.

Arvoisa puhemies! Muistutan vielä: Viime kaudella vastustimme yhdessä perussuomalaisten kanssa, ja yötä myöten, EU:n talouskurisopimusta. Ja mitä on nyt tapahtunut, kun perussuomalaiset haluavat tällä kaudella hyväksyä yhden sellaisen ratkaisevan liikun, joka kaventaa entisestään Suomen kansallista liikkumatilaa? Onko niin, niin kuin ovat ruotsidemokraatit tehneet naapurimassa, että heille ei ole jäänyt mitään muuta kuin pakolaispolitiikka ja sillä ratsastaminen, mutta kaikki muu on kaupan?

17.19 Teuvo Hakkarainen ps: Arvoisa puhemies! Oli tarkoitus lähteä pois täältä. — Eivät perussuomalaiset ole lähteneet siihen, että ollaan kovin Eurooppa-myönteisiä ja näitä sopimuksia allekirjoittamassa. Silloin kun Suomi liittyi EU:hun, tulivat nämä ongelmat. Ja kun Mustajärvi nyt syyttää meitä niin sanotusti takinkäännöstä: Me emme ole kääntäneet takkia missään, ainoastaan edustaja Tolppanen on kääntänyt takkinsa. Me olemme sen taakkupaperin vastaajia, jonka te olette kirjoittaneet viime kaudella. Sitä paperia ei olisi allekirjoitettu silloin, jos perussuomalaiset olisivat olleet hallituksessa, ei varmasti. Nyt me vain joudumme noudattamaan niitä niin kauan kuin se lasku on maksettu, ja todennäköisesti sitä maksuaikaa riittää 30 vuotta vielä. Että kiitos edelliselle hallitukselle ja vasemmistolle siitä.

17.20 Markus Mustajärvi vas: Arvoisa puhemies! Edustaja Hakkarainen kyllä puhui aika lahjakkaasti ohi itse asiasta. (Teuvo Hakkarainen: Ei puhunut!) Ei tätä hallituksen esitystä ole mikään pakko hyväksyä, mutta on niin, että perussuomalaisillakaan ei ole mitään muuta, niin kuin äskeinen keskustelu osoitti, kuin pakolaispolitiikalla, maahanmuuttajilla ratsastaminen: toivotaan, että se asia nousee päällimmäiseksi, haetaan vauhtia jostain brexitistä, haetaan vauhtia Yhdysvaltain presidentinvaaleista, jotta niistä asioista, joissa kaikissa te olette kääntäneet kelkkanne, ei puhuttaisi Suomessa millään lailla.

Se vain nyt ei pidä paikkaansa. Vaikka viime kaudella ja sitä edelliselläkin kaudella käsiteltiin ja hyväksyttiin yksittäisten maiden tukipaketteja, hyväksyttiin Euroopan vakausmekanismi, joka on Luxemburgin suurherttuakunnassa perustettu pankki, jossa johtajilla on syytesuoja ja päätökset salaisia, niin jokainen osa, mitä sen jälkeen on irrotettu Euroopan vakausmekanismin näistä tukipakettivaroista, on vaatinut eduskunnan käsittelyn. Eduskunta on päättänyt joka kerta erikseen sen, että se raha lähtee liikkeelle, ja kertaakaan tämän kauden aikana perussuomalaiset eivät ole päätöksentekohetkellä asettuneet vasta-

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

hankaan. Te olette jälkikäteen hyväksyneet kaikki ne rahat, mitä Euroopan vakausmekanismin kautta on irrotettu maiden tukemiseen.

17.22 Teuvo Hakkarainen ps: Arvoisa puhemies! On ollut vähän pakko hyväksyä. Mutta minkähänlainen se maailma olisi, mitä tuo Mustajärvi edustaa tai hänen edustamansa puolue? Varmaan tuolla Pohjois-Koreassa, entisessä Neuvostoliitossa, Itä-Euroopassa oli semmoinen yhteisö, jota hän edustaa, ja varmasti talous toimii, ja nuo periaatteet näkyvät tuolla pinnan alla olevan aivan samanlaisia kuin siellä oli aikanaan. Se on sitä toveripopulismia, (Susanna Huovinen: Melkoinen väite!) mitä te käytätte täällä. Ei teillä ole haluaakaan siihen, että talous lähtee nousemaan. (Susanna Huovinen: Ohi menee asiasta!) — Vällillä menee, näkyy menevän edelliselläkin. — Että tämmöiseen Mustajärven tyyliin haukutaan meitä. Me yritämme nyt kuitenkin saada talouden kuntoon tässä maassa, se on meidän ensimmäinen asiamme. Nämä pikkupossut, mille perustuslaki ja tämmöiset antavat periksi, tulevat sitten perässä. Suurin ongelma on siinä, että saadaan talous kuntoon, ja siihen on nyt ruvettu tekemään hommia.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: No niin, aika kaukana ollaan jo itse teemasta, mutta vielä edustaja Mustajärvi.

17.23 Markus Mustajärvi vas: Arvoisa puhemies! En loputtomiin aio jatkaa tätä keskustelua, varsinkin kun keskustelu seilaa ainakin edustaja Hakkaraisen toimesta milloin missäkin päin maailmaa. Se, mitä sanoin tästä talouskurisopimuksen jatkosta, jota siis perussuomalaiset yhtenä miehenä ja naisena viime kaudella vastustivat, niin kuin tein minäkin: nyt ero vain on se, että perussuomalaiset eivät vastusta, minä vastustan edelleenkin, ja jos sanotaan, että kumpi on ollut johdonmukaisempi, niin minä olen ollut johdonmukainen siinä.

Kiistatta tämä hallituksen esitys, kun puhutaan asiasta, sitoo Suomen kansallista liikkumavaraa, sitoo valtioneuvoston liikkumavaraa. Tästä ohjeitten noudattamisesta tulee pakko ja ohje, ja silloin se tarkoittaa sitä, että entistä suurempi osa talouspoliittisesta harkintavallasta on annettu Euroopan unionille eikä suinkaan käytetä sitä kansallista liikkumatilaa, mitä pitäisi käyttää, ottaen huomioon, että Suomi on maana, kansantaloutena aivan omanlaisensa Euroopan unionissa. Meillä olisi liikkumavaraa, ja sen takia meidän pitäisi terveellä tavalla katsoa kansallinen liikkumavara, miten me teemme järkevää talous- ja työllisyyspolitiikkaa, mutta näyttää olevan niin, että perussuomalaistenkin mielestä se talous- ja työllisyyspoliittinen viisaus asuu Euroopan unionissa eikä suinkaan kansallisissa päätöksissä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

7. Hallituksen esitys eduskunnalle ennakokannan ja eräiden muiden verotusmenettelyjen uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 237/2016 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yleisistä kirjastoista ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 238/2016 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu

17.26 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Käsittelemme hallituksen esitystä, joka koskee kirjastoja ja nimenomaan yleisiä kirjastoja. Tämä lakiesitys korvaa nykyisen kirjastolain, joka on vuodelta 99. Kirjastojen tehtävä ja merkitys ovat muuttuneet huomattavasti nykyisen lain voimaantulon jälkeen. Kirjastot eivät ole vain paikkoja, joissa lainataan aineistoa. Yhä enemmän kirjastoille on tullut tehtäviä ja ne ovat ottaneet tehtäviä, joihin liittyy oppimista, kokoontumispaikan tarjoamista, harrastusmiljöön tarjoamista. Sitten kun tähän sidotaan vähän isompia trendejä, kuten digitaalisuus ja toisaalta sitten taas kuntien määrän vähentyminen, esimerkiksi vuonna 2000 kuntia oli 436 kappaletta ja nykyään kuntia on 297, niin tämä ympäristö on muuttunut huomattavasti, samoin maakuntien väestökehitykset ovat eriytyneet.

Ensinnäkin kirjastojen merkityksestä: Tuskin voi liikaa korostaa erinomaisen kirjastoverkkomme merkitystä. Kirjastoilla on suora yhteys tärkeisiin asioihin, joita varmasti kaikki pidämme tärkeinä, kuten sananvapaus, demokratia, lukutaito, medialukutaito, lähdekriittisyys, tämänsuuntaiset asiat, jotka ovat nyt viime vuosina ihan selvästi kasvattaneet merkitystään, kun tämä mediaympäristökin on muuttunut.

Tästä lakiesityksestä joitakin poimintoja:

Ensinnäkin maksuttomuus säilyy. Kirjastot ovat perus- ja lähipalveluita myös jatkossa, aineistojen käyttö on maksutonta, lainaus on maksutonta, ja varaaminen on myös maksutonta. Sen osalta on ollut pientä tulkinnanvaraisuutta nykyisessä laissa, ja apulaisoikeuskanslerikin on antanut siitä oman päätöksensä, jonka mukaan varaamisen on oltava maksutonta, mutta se on laissa hieman epäselvästi kirjoitettu, ja sen takia sitä selkeytetään ja täsmennetään.

Oikeuksista: Kansalaisilla on paljon oikeuksia, kun kirjastojen käytöstä puhutaan, mutta tähän lakiin on myös haluttu laittaa joitakin velvollisuuksia lain tasolle. Muun muassa lainauskielto on mahdollinen, jos henkilö ei ole palauttanut aikaisemmin lainaamaansa aineistoa. Tämä tuntuu nyt arkijärjen kannalta ihan luonnikkaalta. Raskaana sanktiona kirjaston käyttökielto on mahdollinen, maksimissaan 30 päivää kirjastokohtaisesti, jos kirjast-

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

tossa ei ole käyttäydytty asiallisesti. Tämäkin tuntuu järkevältä, kun ajattelee toisten käyttäjien oikeutta häiriöttömästi ja rakentavalla tavalla käyttää tätä hienoa mahdollisuutta.

Yhteistyöstä on mielenkiintoinen kohta 11 §:ssä, ja siinä säädetään, tai esitetään pareminkin, niin, että yleinen kirjasto voi tässä laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi toimia yhteistyössä viranomaisten, kirjastoalan toimijoiden ja muiden yhteisöjen kanssa. Tämä on ihan ok, sinänsä ei mitään, mutta ehkä tuossa sitten voisi miettiä valiokuntakäsittelyssä, että tämä lähtee ikään kuin siitä näkökulmasta, että yleinen kirjasto voi toimia joidenkin kanssa yhteistyössä. Asian voisi esittää myös niinpäin, että yhteistyö voi lähteä myös siitä toisesta tahosta, esimerkiksi erikoiskirjastosta käsin. Ehkä olisi parempi sanoa, että yhteistyön arvioinnin tulisi tapahtua yhteistyössä näiden toimijoiden kanssa eikä vain yhdestä toimijasta käsin. — Onko minulla 5 minuuttia aikaa vai paljonko?

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Periaatteessa on 10 minuuttia.

Okei, selvä. — Koulutuksesta: Tässä lakiesityksessä henkilöstön koulutusvaatimuksia hieman uudistetaan. Asiantuntijatehtävässä toimivalta edellytetään edelleenkin pääsääntöisesti korkeakoulututkintoa, mutta se väljennys tulee siihen, että se on soveltuva korkeakoulututkinto. Tällä asialla saattaa olla joitakin sukupuolivaikutuksia, koska tällä hetkellä kirjasto- ja informaatioalan koulutuksen saaneista merkittävä osa on naispuolisia, ja ei siinä näkään sinänsä mitään, mutta tämmöinen vaikutus nyt voi olla sitten, että jatkossa ehkä myös miehiä tulee enemmän, kun tätä koulutusvaatimusta väljennetään, esimerkiksi viestinnän, markkinoinnin ja pedagogiikan puolelta. Syytä kuitenkin on tietysti seurata, miten tämä käytännössä sitten toimii ja mitä vaikutuksia sillä on sitten jokapäiväiseen toimintaan.

Lopuksi ehkä merkittävin tässä esityksessä oleva asia on toiminnan organisointi. Nykyään on siis keskus- ja maakuntakirjastot käytössä, ja jatkossa tehtävät jaetaan ikään kuin palvelutehtävästä käsin, jolloin tulee tämmöinen valtakunnallinen kehittämistehtävä, alueellinen kehittämistehtävä ja erityinen tehtävä, nimenomaan silloin, kun puhutaan yleisten kirjastojen toiminnasta.

Vielä tähän yhteistyöhön sen verran palaan, että tuohon tien toiselle puolelle, Mannerheimintien toiselle puolelle, tulee Helsingin keskustakirjasto, joulukuussa 2018 tarkoitus avata. Eduskunnan kirjaston hallituksen puheenjohtajana olen tietysti siitä tyytyväinen, niin kuin varmaan kaikki muutkin, että tämmöinen tulee. Mutta sitten tämä yhteistyö: Kun meillä on hieno ja varsin harvinainen kirjastolaitos tämän talon sisällä, Eduskunnan kirjasto, niin on tärkeätä mielestäni, että esimerkiksi nämä kaksi kirjastoa tulevat tekemään jatkossa yhteistyötä. Nimenomaan se yhteistyön tärkeys tulee siinä, että kansalaiset löytävät molemmat ja osaavat hakea myös tältä puolelta katua sitten sitä tietoa, mitä Eduskunnan kirjasto erikoiskirjastona pystyy tarjoamaan, oikeudellista tietoa, yhteiskunnallista tietoa ja eduskuntatietoa. Tämä on aivan ainutlaatuinen kirjasto maailmanlaajuisestikin ajateltuna. — Kiitos.

17.34 Olli-Poika Parviainen vihr: Arvoisa herra puhemies! Kirjastolain päivitys ja uudistus ovat mielestäni tervetulleita. Tärkeitä seikkoja tässä uudistuksessa ovat esimerkiksi yleisten kirjastojen maksuttomuuden säilyminen, erilaiset aiempaa tarkemmat määritelmät ja tehtävien päivitykset sekä kuntien velvollisuus — ja toivottavasti myös riittävät mahdollisuudet — järjestää laadukkaat yleiset kirjastopalvelut jatkossakin. On erityisen

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

tärkeää, että lainaus on jatkossakin ilmaista — toisenlaisiakin ajatuksia on Suomessa esitetty. Tästä ei saa tinkiä.

Eräs kaksiteräinen juttu liittyen tähän uudistukseen on kuitenkin tämä varausmaksuista luopuminen. Se on äkkiseltään ajateltuna hyvä ajatus, koska se turvaa aineiston hyvää saatavuutta syrjäseuduilla, pieniinkin kirjastoihin — tämä on tärkeää — ja ihmiset voivat varata kirjoja ehkä matalammalla kynnyksellä ja niitä sitten heille toimitetaan. Mutta toisaalta sitten ihan kokemuksesta tiedän, että maksuton varaaminen johtaa helposti verkkokauppatyypin asiakaskäyttämiseen, jossa kirjoja varaillaan huolettomammin, jolloin tarpeeton työ ja kuntien kustannukset voivat kasvaa. Tämä taas, kun se yhdistetään siihen, että kunnilla on ylipäättään vaikeuksia ylläpitää kirjastoverkkoaan tällä hetkellä, voi olla potentiaalisesti haaste. Vertailun vuoksi: yksi lähikirjasto keskisuudessa kaupungissa on vuositasolla reilusti alle 100 000 euron asia. Eli kun puututaan tällaisiin maksuihin, niin hyvin nopeasti kunnat saattavat joutua tarkastelemaan lähikirjastoja ja kirjastoverkkoaan uudestaan. Toisaalta tässä esityksessä on perusteluissa mainittu mahdollisuus laskuttaa noutamattomista varauksista. Eli ehkä tästä löytyy vielä jokin ihan hyvä ratkaisu.

Kirjastolakia ei päivitetä kovin usein. Mutta kun miettii digitalisaatiota ja sähköisten palvelujen ja kansalaistoiminnan tukemista nyky-Suomessa, niin tämä uusi esitys on tärkeä. Yleisten kirjastojen toiminnan turvaaminen ylipäättään on mielestäni olennainen asia muun maussa ihmisten aktiivisen kansalaisuuden, demokratian, sivistyksen, sananvapauden, medialukutaitojen, elinikäisen oppimisen, ylipäättään aktiivisen ja hyvän elämän edistämisessä kaikenikäisille. Erityisen tärkeitä on muistaa ja huomioida kirjastot laajasti osana elinvoiman edistämistä kunnissa. Eli kun tulevaisuuden kunta on elinvoimakunta, niin peruspalveluna myös kirjasto on siellä aivan välttämätön, ja kirjasto on syystäkin peruspalvelu.

Kirjastojen välilliset vaikutukset voivat olla suuria, esimerkiksi niiden kannustaminen ylipäättään lukemaan. Me tiedämme, että kirjoja lukenut nuori osaa jopa 70 000 sanaa, mutta nuori, joka ei lue, osaa 15 000 sanaa keskimäärin. Oppimisesta keskittymiskykyyn — kaikki liittyvät siihen, miten me käsittelemme tietoa, miten käsittelemme sanoja. Me toimimme sanoilla toistemme kautta ja toistemme kanssa. Siinä tilanteessa on aivan välttämätöntä, että me kannustamme ihmisiä myös aktiiviseen tiedonhankintaan, ja kirjastoilla on tässä tärkeä rooli.

Kirjastoilla on varsinaisen ydintoiminnan lisäksi myös muita toimintoja ja paljon tällaisia välillisiä hyötyjä ja vaikutuksia ympäröivään yhteisöön. Esimerkiksi lähikirjastoja pidetään usein yleisinä olohuoneina tai vaikkapa läksyjentekopaikkana tai ikäihmisten kohtaamispaikkana. Näistä kannattaa pitää kiinni, vaikka niitä ei kuntien budjeteissa välttämättä huomatakaan.

Kirjastot edistävät myös kotoutumista. Maahanmuuttajatyössä kirjastoilla voisikin olla nykyistä suurempi ja aktiivisempi rooli. Ja kirjastoissa voidaan myös törmäyttää eri ihmisryhmiä toisiinsa, mikä on tärkeää yhteiskunnan vakauden kannalta.

Talousvaikeuksissa painivat kunnat ovat pyrkineet luovuuteen myös kirjastopalvelujen järjestämisessä, ja uuden lain kannattaa olla tämän suhteen mahdollistava. Esimerkiksi muiden palvelujen tuominen kirjastojen yhteyteen, aluekeskusten kehittyminen kirjastojen ympärille ja itsepalvelukirjastojen käyttöönotto siellä, missä henkilöstöresursseista on pulaa ja käyttäjiä hieman vähemmän, ovat sellaisia hyviä esimerkkejä, mitä kannattaa jatkossakin edistää. Moni lähikirjastohan Suomessa on lakkautettu. Yleensä taloustaantumien tullessa kunnat tinkivät ensimmäisenä ei-lakisääteisistä palveluistaan, ja kirjastoverkko on

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

sellainen, josta löytyy sitten usein tingittävää. Näiden lähikirjastojenkin hyödyt ovat kuitenkin usein paljon suuremmat kuin miltä ne budjettikirjassa näyttävät.

Arvoisa puhemies! Kun puhutaan maakuntakirjastoista ja ylipäätään kirjastojen maakunnallisuudesta, niin olisi tärkeää muistaa valmisteilla oleva sote- ja maakuntauudistus, jossa rakennetaan myös uutta maakuntahallintoa. Nämä eri puolilla etenevät maakuntiin ylipäätään liittyvät asiat pitäisi rakentaa siten, että ne kulkevat ikään kuin synkronissa keskenään, että ne eivät loisi toisistaan poikkeavia rakenteita ja sitä kautta kasvattaisi tarpeetonta monimutkaisuutta meidän hallintohimmeleissä vaan että nämä mallit olisivat johdonmukaisia ja yhteneviä ja mielellään synergioita toisilleen tuovia. Viittaan siis siihen, että kun esimerkiksi maakuntien määrä on nyt hallituksen toimesta niitattu tiettyyn, niin kirjastopolitiikkaa tarkastellessa pitäisi sitten myös näitä miettiä.

Kiinnittäisin huomiota myös kirjastoalalla työskentelyn kelpoisuusvaatimuksiin, joita ollaan nyt jonkin verran tarkistelemassa. Pääministeri Sipilän hallitusohjelman liitteissä esitettiin myös kirjastolain velvoitteiden purkamista. Keskustelu kelpoisuusvaatimuksista yhdistettynä yleiseen säästöpaineseen ja tähän norminpurkuajatteluun herättää Suomen kirjastokentällä ymmärtääkseni jonkin verran huolta. Toivon, että valiokunta käsittelysään tarkastelee näitä kysymyksiä. Kirjastolaissa ja ylipäätänsä kulttuurialojen lainsäädännössä kelpoisuudet on jo nyt niin väljästi määritelty, että mielestäni niitä ei nyt äkkiseltään ihan kamalan paljon tarvitsisi enää väljentää. Jos kelpoisuuksista ei säädetä, niin se antaa tietenkin kunnille mahdollisuuden palkata halvemmalla vähemmän koulutettua henkilökuntaa, mikä voi olla kirjastoille myös riski. Eli kirjastoilla riittävä osaaminen täytyy turvata, kun kirjastolakia uudistetaan.

Arvoisa puhemies! Tämä uusikaan laki ei vastaa kaikkiin niihin haasteisiin, joita meidän kirjastoillamme tällä hetkellä on. Esimerkiksi e-aineistojen tekijänoikeusratkaisut ovat edelleen todella ongelmallisia ja monin osin vanhentuneita. E-aineiston saatavuus kaikille kansalaisille on kuitenkin tärkeä perusoikeus, mutta toisaalta alueellinen yhdenvertaisuus ei tällä hetkellä täysin toteudu. Suomessa kirjastojen ja kustantajien välillä on melko hyvin toimiva yhteistyö, mutta meidän pitäisi edelleen vaikuttaa kaikilla tasoilla, etenkin EU:ssa, siihen, että e-aineistojen yleinen hyödyntäminen ja käyttöön saaminen olisi nykyistä helpompaa. Ja Suomessa kannattaisi miettiä nykyistä laajempaa yhteistyötä myös e-aineistojen hankintapäätöksissä, jotka tehdään tällä hetkellä kunnissa.

Lisäksi, jos mennään yksityiskohtiin, meidän pitäisi saada niin sanotun metatiedon tuottaminen — eli selkokielellä kutakuinkin luetteloinnin tuottaminen — järjestetyksi nykyistä toimivampana prosessina kansallisesti. Tällä hetkellä tässä on erilaisia käytäntöjä. Ja tämä koskee siis koko kirja-alaa eikä pelkkää kirjastoalaa. Mutta toivon, että valiokunta kiinnittää huomiota myös tällaisiin detaljeihin.

Summa summarum: Tämä on tärkeä uudistus. Suomen itsenäisyyden tulevalle juhlavuodelle kirjastojen uusi nousu toivottavasti tuo myös vähän lisäpiristystä.

17.42 Kimmo Kivelä ps: Puhemies! Suomalaisella kirjastolaitoksella on upea historia, ja sillä on myös tulevaisuus. Yhtään liioittelematta voidaan sanoa, että suomalainen kirjastolaitos on maailman paras, ja se on myös oikeudenmukainen sen takia, että sen keskeinen elementti on yhdenvertaisuus ja maksuttomuus. Voidaankin siis, herra puhemies, sanoa, että kirjastolaitos on elimellinen osa skandinaavista hyvinvointiyhteiskuntaa. On tärkeää, että myös jatkossa kirjastolaitos säilyy lähipalveluna ja että kunnissa on tervettä arkijärkeä, ettei tehdä sitä, mistä aina ajoittain saa valitettavasti ikävää palautetta, että juuri sil-

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

loin kun ihmisillä on vapaata aikaa, on sitten hiihtolomaviikko tai syyslomaviikko, niin yllättäen kirjastot ovatkin — nimenomaan sivukirjastot — suljettuina, ja tällöinen ei tietenkään ole hyvää kehitystä.

Monen ihmisen kohdalla voidaan sanoa, että kirjasto on jopa vaikuttanut elämän kulkusuuntaan, ollut alkusysäyksenä monille hyville asioille. Kirjaston rooli on hyvin moninainen ja on äärimmäisen tärkeä vastaisuudessaakin lukutaidon ylläpitäjänä ja vahvistajana. On erittäin huolestuttavia merkkejä siitä, että lukutaito heikkenee, ja myös siitä, että yhä enenevässä määrin on ihmisiä, valitettavasti nimenomaan miehiä, jotka eivät vuositasollakaan lue kirjoja ollenkaan.

Kun kirjastolla on keskeinen rooli tulevaisuuden kunnassa kuntauudistuksen jälkeen, niin (Puhemies koputtaa) tämä uudistus on mitä ajankohtaisin.

17.44 Sanna Lauslahti kok: Arvoisa puhemies! Kiitokset hallitukselle, että olemme saaneet esityksen uudeksi kirjastolaiksi. Se on ehkä yksi tärkeimmistä keskusteluistakin, joita nyt käymme. Voi sanoa, että kirjastojen tulisi olla meidän kansallisia suojelukohteitamme jatkossakin. Ne ovat nimittäin meidän kansan sivistyksellisiä, ihan perusoikeuksia. Maksuttoman kirjaston tulee olla jatkossakin ehdoton periaate.

Muutamia ajatuksia, joita kirjastolaki herättää.

Ensinnäkin se, että jatkossakin meillä kirjastot ovat lähipalveluita. Se on kirjattu, että se on kunnan tehtävänä, mutta toisaalta on hyvä asia, että on myöskin kirjattu, että jos kunta haluaa yhteistyössä toisen tai useampien kuntien kanssa järjestää, niin sekin on mahdollista. Sen lisäksi on erinomainen asia, että myös kuntien kohdalla on pohdittu sitä, että on ensinnäkin ne kunnan perustehtävät mutta toisaalta voi olla myöskin annettuja erityisiä tehtäviä, alueellisia tehtäviä tai valtakunnallisia tehtäviä. Tähän otan esimerkiksi nämä jo esille tulleet digitaaliset materiaalit. Voikin kysyä, miksi digitaalista kirjastoa kehitettäisiin jokaisella alueella, kun sen tulisi olla kansallinen kehityskohde. Kansallisen digikirjaston tulee olla meidän jokaisen yhteinen tavoite, koska verkossahan eivät kuntarajat näy millään tavalla, saati myöskään valtakunnan rajat.

Yksi asia — joka on jo tehty aiemmin, ennen tätä esitystä — jota on hyvä tässä myöskin kehua ja kiittää, on se, että yleisten kirjastojen lainauskorvaus nostettiin pohjoismaiselle tasolle, mikä on aivan upea asia. Korvaus nousee 15,6 miljoonaan euroon nykyisestä 9,3 miljoonasta eurosta, ja se on erittäin merkityksellinen asia, ja tästä on annettu erillinen esitys.

Kirjastojen roolista muutama ajatus, kun kerran tämä laki mahdollistaa tämän.

Voi sanoa, että suomalainen kirjastoverkko on yksi meidän sivistyksen pohjakivi. Sillä tavalla meidän suomalaista sivistisyhteiskuntaa on rakennettu. Kirjastot ovat mahdollistaneet sen, että jokainen suomalainen voi sivistää itseänsä ja opiskella. Kirjastojen sivistystehtävä on arvokas, ja toivottavasti pystymme jatkossakin sitä vielä vahvistamaan. Voisi sanoa, että Suomi on ollut lukemisen suurvalta, ja koululaistemme hyvä Pisa-menestyskin selittyy osaltaan siksi, että meillä on lukemista arvostettu, kirjoja on arvostettu. Näenkin, että juuri lukeminen on se perustaito, jota meidän tulee jatkossa pitää esillä nykyistä enemmän, nimittäin pieniä huolenaiheita sieltä löytyy: lukeminen vähenee, sanomalehtiä luetaan vähemmän, kirjoja luetaan vähemmän lapsille, ja myös kirjastojen käyttömäärät ovat lähteneet laskuun, vaikkakin myös määrärahat. Voi sanoa, että elämme uutta aikakautta, jossa meidän tulee pohtia, mitä on tulevien sukupolvien kirjasto. Nimittäin uudet sukupolvet tulevat uusilla taidoilla ja myöskin asenteilla. Me vanhat dinosaurukset, jotka olemme uskoneet fyysisen kirjan olemassaoloon ja rakastamme niitä, voimme kyllä sitä samaa tun-

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

nelmaa tartuttaa niihin meidän nuorempiinkin polviimme — nimittäin kirjalla voi tehdä monia asioita, joita ei sillä digitaalisella materiaalilla voi tehdä. Mutta siltikin meidän tehtävämme on pohtia, mitkä ovat ne uudet tavat motivoida meidän lapsiamme ja nuoriamme lukemaan pelkkien instant-tekstien sijaan, joita siellä verkossa on. Voisiko Pokémon-peliä tehdä niin, että siihen tuleekin syvälukumateriaalia? Tässä on kohta miettiä kansallisesti, miten me luomme niitä uusia porkkanoita lapsille lukea, innostua ja saada sitä lukemisen intoa rakennettua. — Kiitos.

17.48 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Käsiteltävänä on hallituksen esitys laeiksi yleisistä kirjastoista, ja on tosiaan todettava, niin kuin edelliset puhujat ovat tuoneet esille, että kirjastot muun muassa luovat yhteisöllisyyttä, ja tietenkin jo vuosikymmenien ajan kirjastojen merkitys sivistykselle ja suomalaisen elintason nousulle on ollut erittäin merkittävä.

Tämän lakiesityksen mukaan kirjaston omien aineistojen käyttö, lainaus ja varaaminen olisivat jatkossa maksuttomia. Kirjastot voisivat kuitenkin muun muassa periä myöhästymismaksuja asiakkailta. Maksuttomuus mahdollistaisi kirjastojen laajan käytön kaikille kansanryhmille, mikä on mielestäni erittäin tärkeää.

Kirjastonkäyttäjien velvollisuuksista säädettäisiin lain 13 §:ssä. Tämä pykälä on uusi ja monella tapaa aiheellinen. Kirjastojen rauhallisuus on valitettavasti heikentynyt merkittävästi takavuosista, jolloin pieneenkin risahdukseen kiinnitettiin kirjastovirkailijoiden toimesta nopeasti huomiota. Onko tässä kyseessä heijastus yhteiskunnan muutoksesta yleisemminkin, siihen en osaa ottaa kantaa, mutta tietenkään asiallisen käytöksen suitsimiseen ei pidä kirjastoissakaan lähteä. Kuitenkin, mikäli kirjastonkäyttäjä aiheuttaisi häiriötä muille kirjastonkäyttäjille tai henkilökunnalle, voitaisiin hänelle määrätä jatkossa seuraamukseksi rikesakko. Jo kirjastojen yleisen viihtyvyyden kannalta tämä onkin varsin positiivinen asia.

Arvoisa puhemies! Digitalisaatio on muuttanut myös kirjastotoimea, ja kirjastotoiminnan kehittyminen muun maailman mukana pyritäänkin turvaamaan tällä erillisellä valtakunnallisella kehittämistehtävällä, joka on lain 7 §:ssä.

17.50 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Kirjastot ovat erittäin tärkeitä suomalaisille, ja ne ovat yksi sivistisyhteiskuntamme peruskivistä, mutta ne ovat myös kansalaisten olohuoneita, ja monilla paikkakunnilla ne ovat ainoita epäkaupallisen oleskelun tiloja. Kirjastot kaventavat yhteiskunnallisia eroja, kun kaikilla kansalaisilla on maksuton pääsy kirjallisen kulttuurin ja tiedon pariin, ja suomalaiset ovatkin erittäin ahkeria lainaajia, mikä kertoo kirjastolaitoksen erittäin isosta arvostuksesta. Tämä käsittelyssä oleva lakiesitys on pääpiirteissään hyvä, ja valiokunta varmasti perehtyy yksityiskohtiin käsittelyssä, mutta olen erittäin iloinen, että meidän kirjastolaitoksen perusperiaate eli maksuttomuus on säilymässä, ja sen tuleekin säilyä myös tulevaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Kirjastojen on elettävä ajassa, vaikka totta kai täytyy vaalia sitä hyvää, mikä niissä jo pitkään on ollut. Mutta erityisen tärkeätä on kehittää digitaalisia aineistoja ja digitaalisia palveluita, ja siinä on varmasti aiheellista tehdä valtakunnallista ja alueellista yhteistyötä kirjastojen välillä. Lisäksi kirjastot myös voivat laajentaa toimintaansa kirjojen lisäksi erilaisten välineiden ja tarvekalujen lainaamiseen, mitä monissa paikoissa onkin jo harrastettu. On myös hyvä, että kirjastot avautuvat yhteiskuntaan, järjestävät tapahtumia, keskustelutilaisuuksia, ja esimerkiksi pienillä paikkakunnilla yhteispalvelupisteiden järjestäminen kirjastojen yhteyteen on usein järkevää ja turvaa sitä kautta sekä kir-

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

jastopalvelun että muiden palveluiden saatavuuden siellä paikkakunnalla, ja sitä onkin kyl-
lä tuettava ja kehitettävä.

Arvoisa puhemies! Olen huolissani poikien lukutaidon ja lukuinnon heikentymisestä. On iso kansallinen kysymys, miten me saamme pojat lukemaan, ja tähän työhön tarvitaan mukaan kirjastot, koulut, perheet ja kaikki.

Arvoisa puhemies! Ei riitä, että on hyvä kirjastolaki, vaan tarvitaan myös resurssit: (Puhemies koputtaa) on tärkeätä, että kirjastojen rahoitus turvataan.

17.52 Joakim Strand r: Arvoisa puhemies! Det lönar sig alltid att investera i kunskap och bildning. Vad gäller biblioteken och dess uppgifter hoppas jag att man inte här i något skede förfaller till samma, delvis inskränkta sektorbyråkrati och förmynderi som till exempel i samband med sote- och jourreformen såg ut att vara fallet, där såväl undersökningar om kritisk massa och avstånd och andra objektiva argument väldigt långt nonchaleras.

Toivon siis, että kirjastojen osalta jätetään myös alueille itselleen tilaa ja mandaattia kehittää kirjastoja osana seudun omaa, arvoa luovaa ekosysteemiä. On ollut osittain surullista huomata, kuinka normien purusta ja viennin tärkeydestä aina joskus hienosti puhuva hallitus haluaa nimenomaisesti kieltää esimerkiksi Pohjanmaan vientirannikkoa kehittämästä omaa erikoissairaanhoidoaan omilla rahoillaan, vaikka alueen yritykset rahoittavat suuren osan muun maan sote-palveluista. Siis toivon varmuuden vuoksi, että nyt ei lähdetä tietoisesti heikentämään niitä vienti- ja osaamiskeskittymiä, jotka kilpailevat globaalisti joka päivä.

Jag ser det som självklart att ett starkt två- och flerspråkigt fäste som Vasa bör ha ett bibliotek med omfattande utvecklingsansvar även framöver, och att man tar i beaktande språkliga aspekter.

17.54 Johanna Karimäki vihr: Arvoisa puhemies! On tärkeää vahvistaa kirjastojen asemaa koko kansan olohuoneena. Ne ovat meidän kaikkien yhteinen huvi ja hyöty. Kirjastossa voi lukea sanomalehdet, siellä voi käydä pelaamassa, espoolaisesta kirjastosta on voinut jopa lainata roskapihdit. Pidän erittäin tärkeänä sitä, että kirjastojen maksuttomuus turvataan, ja siksi tämä oikeuskanslerin linjaus, että varaaminenkin on maksutonta, on tärkeä. Se lisää tasa-arvoa ja kuntien välistä yhteistyötä, kun aineistoa voi varata yli kuntarajojenkin.

Vaikka kirjastot ovat olohuoneita, joissa saa vähän hälistäkin, niin varsinkin suuremmissa kirjastoissa on silti tärkeätä, että on myös hiljaisia tiloja opiskeluun. Lapsille on tosi tärkeää lukea: näin he oppivat empatiaa, ja se vahvistaa heidän maailmankuvaansa. Pienten lasten on hyvä päästä myös itse kirjastoon tutustumaan kirjallisuuteen, ja siksi lähikirjastot ovat todella tärkeitä peruspalveluita, joista pitää pitää kiinni. Myös ikäihmiset löytävät yhteisöllisyyttä kirjastoista.

Kirjastojen perustehtävähän on kirjat ja kirjallisuus, ja siksi kirjailijoiden toimeentulosta pitää huolehtia. Nyt lainauskorvaukset kirjailijoille on saatu pohjoismaiselle tasolle, mutta jatkossakin pitää huolehtia, että ne eivät jää ajastaan jälkeen. Pidetään jatkossakin huolta, että kirjasto säilyy koko kansan peruspalveluna.

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

17.55 Silvia Modig vas: Arvoisa herra puhemies! Nyt täytyy Espoota vähän nokittaa: meiltä saa lainata muun muassa soutuveeneen. (Naurua)

Mutta niin kuin on tässä puheenvuoroissa puhuttu, kirjasto on todella muuttunut, ja minä kuvaisin sitä sillä, että me olemme muuttuneet passiivisista käyttäjistä aktiivisiksi tuottajiksi. Jos me katsomme, mitä Helsingin kirjastotoimi, josta me kaikki olemme Helsingissä äärimmäisen ylpeitä, on tehnyt, niin se tarjoaa mahdollisuutta äänenkäsittelyyn, kuvankäsittelyyn, sieltä voi varata kokoustiloja, ihmiset käyttävät sitä työtilana. Se tarjoaa monille itsensätyöllistäjille sen paikan, missä tehdä töitä: epäkaupallisen, maksuttoman paikan, josta sitten vielä löytyvät ne palvelut, mitä moni itsensätyöllistäjä työnsä tekemiseen ja itsensä työllistämiseen tarvitsee.

Ja tämän toivon, että valiokunta ottaa huomioon sitten käsittelyssänsä, sen muuttuneen kirjaston ja sen tulevaisuuden kirjaston. Niin tärkeitä kuin kirjat ja lukeminen ja syvä lukeminen ehdottomasti ovat, niin se on niin paljon muuta tänä päivänä. Siitä hyvänä esimerkkinä on Eduskuntataloa vastapäätä nouseva Helsingin uusi keskustakirjasto. Itse kyllä toivoisin myös, että valiokunta ottaa sitten vahvasti kantaa myös siihen, että kaiken tulee olla maksutonta, koska maailma on muuttunut ja ne kirjaston aineistot ovat muuttuneet. Ehkä soutuveenestä voi jotain periä, mutta toivon, että esimerkiksi äänen-, kuvan- ja tiedonkäsittelylaitteet ainakin jatkossa myöskin pysyisivät ilmaisina.

Ehkä kuitenkin duubioisin, niin kuin edustaja Parviainen, sitä, että olisiko se pieni varausmaksu kuitenkin paikallaan varmistamaan sen, että aineistoja on saatavilla, ettei liian helposti varata ja sitten jätetä hakematta. Mutta se on yksityiskohta, johon valiokunta varmasti osaa ottaa kantaa.

17.57 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys uudeksi kirjastolaiksi, ja voin sanoa näin äkkiä muistellen, että enpä muista tällä vaalikaudella suomalaisten kannalta näin tärkeää lainsäädäntöä uudistetun. Tämä on suomalaisten kannalta erittäin tärkeä laki, ja olisin suonut, että edustajia olisi ollut enemmän paikalla, mutta innokkaimmat riittävät varmaan tämän kirjastolain käsittelyyn. (Silvia Modig: Ei se määrä, vaan se laatu!) — Se varmaan on juuri niin kuin edustaja totesi juuri, kiitoksia siitä.

Tämä hallitus aina saa pyyhkeitä oppositiolta, mutta nyt minä voin antaa iloisella mielellä oppositiolle ruusuja siitä, että viime vaalikaudella käynnistettiin tämä kirjastolain kokonaisuudistus. Se perustuu sen aikaisen työryhmän yksimieliseen esitykseen, ja työryhmässä olivat edustettuina kaikki kirjastoalan keskeisimmät toimijat, niin että tästä pitää antaa kyllä oppositiolle kiitosta. Tietysti osa sen aikaisista hallituspuolueista jatkaa edelleen, mutta kuitenkin työryhmä teki hyvää työtä ja teki erittäin hyvän pohjan uudeksi lainsäädännöksi. Kiitos siitä.

On tärkeää, että kirjastot säilyvät edelleen maksuttomina ja kaikkien kansalaisten ulottuvilla. Se on suomalaisen sivistyksen perusta ollut vuosisatojen ajan. Pitää muistaa, että suomalaisen kirjaston historia on kunniakas. Aikanaan 1794 ensimmäinen kirjasto avattiin Vaasassa, Vaasan lukuseura sen teki, ja se on erittäin merkittävä teko suomalaisen sivistyksen historiassa. Sitä tekoa alkäämme unohtako, ja sen teon arvoa nostaa se, että siitä alkoi suomalaisen sivistyksen valtava nousu, ja näin pitkälle olemme päässeet. Se on syytä muistaa, että kun on kunniakas historia takana, niin se tarkoittaa myös sitä, että myös meidän tulevaisuuden pitää olla yhtä hyvä, ja lainsäädännöllä varmistamme sen, että tulevaisuus tulee olemaan hyvä.

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

Kirjastojen maksuttomuus säilyy, niin kuin sanottu, ja vielä voimassa olevassa laissa olevia epäselviä kohtia tässä uudessa laissa täsmennetään. Jos joku varaa vaikka nyt kaukolainana Eduskunnan kirjastosta jonkun teoksen, niin mitään varausmaksuja ei saa periä. Ainoastaan sitten, jos unohtaa palauttaa sen kirjan, sakkomaksua voidaan määrätä, ja mikäli oikein muistan, nuo sakkomaksutkaan eivät kuitenkaan ylivoimaisia ole. Mutta on äärimmäisen tärkeää, että se maksuttomuus säilyy, ja oikeastaan toivoisin hartaasti sitä, että kun lapset menevät kouluun, niin heidät tutustutettaisiin ensi tilassa kirjaston palveluihin, koska se on elämänaikainen rakkaus, että osaa käydä kirjastossa. Siellä on niin monta hienoa asiaa, jotka koko ihmisen elämän ajan seuraavat, vauvasta vaariin. Se on hieno asia, että meillä on kirjastot, ja pidettäkööt ne kunnossa jokaisessa Suomen kunnassa. Kun maksuttomuuden takaamme, niin takaamme myös sen, että yhteiskunnallisesti säilyttämme sellaisen keskustelufoorumin, joka on meille kaikille ulottuvilla milloin vain.

Suomessa on tällä hetkellä 765 yleistä kirjastoa ja 140 kirjastoautoa. On syytä muistaa, että Suomi on pitkien välimatkojen maa ja nämä kirjastoautot, kuten kotikunnassani Ilo-mantsissa, palvelevat erittäin hyvin. Voin vain kuvitella, miten odotettu vieras kirjastoauto on jollakin syrjäkylällä jossakin Kivilahdessa, Tyrjässä taikka kotikylässäni Hattuvaaras-sa. Kun se tulee kylälle, siellä moni ihminen saa siihen viikkoon hyvää virkistystä ja mieleistä luettavaa. Kirjastoistahan tänä päivänä ei löydy pelkästään kirjoja, sieltä löytyy sanomalehtiä, yleensä erilaisia erikoisalan lehtiä, sellaisia lehtiä, joita ei voisi kuvitellakaan kirjastoista löytyvän, musiikkia, elokuvia — ja kuten äsken kuulumme, jossakin kirjastos-sa oli venekin saatavilla. Kotikunnassani Ilo-mantsissa ei kyllä veneitä ole tarjolla, mutta olen ylpeä siitä, että joku kirjasto on tällaisen hienon idean keksinyt.

Todellakin, arvoisa puhemies, on yksi asia, jota tässä kirjastolaissa ei tietenkään voida-kaan säätää, mutta se pitää muistaa. Kirjastot ovat hyvin hyvin monelle suomalaiselle ih-miselle erittäin hyviä kokoontumispaikkoja: tapaamispaikkoja, keskustelupaikkoja ja niitä paikkoja, joissa ihminen voi tuntea rentoutuvansa ja tuntea olevansa kotona. Suomalainen kirjasto tulee sellaisena säilyttää. On pidettävä tässä talossa huoli siitä, että määrärahat täl-le Suomen sivistyksen kannalta erittäin tärkeälle instituutiolle säilyvät vahvoina. Myös sen viestin toivoisin menevän mahdollisimman monen korviin, että myös kunnat ymmärtäisi-vät — ja varmasti he sen ymmärtävät, kunnan päättäjät — että pidetään kirjastot hyvässä kunnossa niin, että jokainen suomalainen, jokainen kirjastossa kävijä, kun avaa sen kirjas-ton oven, tuntee, että hän on tullut kotiinsa.

18.02 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Kirjaston tärkeyttä emme var-maan koskaan onnistu korostamaan liikaa — erityisesti tätä maksuttomuutta, että se on kaikkien saatavilla. Kirjasto on kuitenkin yksi sellainen kohde, josta huomaa, että se on kuntien säästölistalla, valitettavasti, ja säästökohteena. Joten, arvoisa puhemies, nyt kun sote-palvelujen maksuvastuu on siirtymässä valtiolle, niin voisi olla tutkimisen arvoista, voisivatko kirjastopalvelut olla kokonaan valtion rahoitusvastuulla. Tällä tavalla varmis-tettaisiin kirjaston alueellinen yhdenvertaisuus.

Nykyaikainen kirjasto on monitoimikeskus. Se palvelee hyvin monella tavalla. Kotikau-pungissani Espoossa kauppakeskusten palveluihin on alettu sijoittaa kirjastoja ja niiden yhteyteen erilaisia kunnan muita palveluita, yhteispalvelupisteitä ja nyt myös lääkäriase-mia, ja malli tuntuu toimivan varsin hyvin. Kirjastopalveluja tarjotaan myös vankiloissa, mikä on hyvin merkittävä asia siellä ja takaa sen, että ne, joilla on halua opiskella, siihen myös siellä pystyvät helposti ja voivat itseään sitten sivistää sen ajan, minkä siellä ovat.

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

Mutta ehkä tähän tähänhetkiseen alueellisen yhdenvertaisuuden ja kuntien säästämistal-
koiden keskusteluun voisi nostaa tämän, voisiko kirjasto olla tällaisen kansallisen, val-
tion pussista tulevan rahoituksen varassa.

18.04 Sari Tanus kd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys kirjastoista ja nii-
den maksuttomuudesta on oikein hyvä ja erittäin kannatettava. Maailmanlaajuisesti ajatel-
lenhan meillä on aivan ainutlaatuinen kirjastosysteemi ja -verkosto, ainakin tähän asti ol-
lut.

Mutta toivoisin, että tämän lain myötä kirjaston käyttöön alettaisiin kannustaa nykyistä
vielä paljon tehokkaammin. Ajattelen, että lasten, nuorten ja erityisesti poikien huono lu-
kutaito on todella huolenaihe. 20 vuotta sitten kummajaisena Ruotsista kuului, että kaikki
peruskoulun läpikäyneet eivät osanneet lukea, ja valitettavasti tämä sama ilmiö on nykyi-
sin myös Suomessa. Kaikki peruskoulun läpikäyneet eivät valitettavasti osaa lukea, ja tä-
hän on saatava muutos. Ajattelen, että jo päiväkotilapsia tulisi tutustuttaa ja kannustaa kir-
jaston käyttöön ja tätä samaa jatkaa alaluokilla, pyrkiä kaikin tavoin kannustamaan luke-
miseen. Tsättäileminen ja viestittely eivät yksin riitä, vaan monipuolinen lukeminen kehiti-
tää monin tavoin, rikastuttaa sanavarastoa, niin kuin jo aiemmin tästä kuultiin, ja kehittää
aivojen toimintaa myös monin tavoin.

Samoin, jos ajatellaan ikäihmisiä, heitä kirjasto voi palvella monin tavoin tapaamis- ja
keskustelupaikkana mutta myös paikkana, jossa voi rohkaista ja auttaa digilaitteitten käy-
tössä. Ajattelisin, että tämä nimenomaan ikäihmisiä ajatellen voisi olla yksi semmoinen
merkittävä kirjaston tehtävä tulevaisuudessa.

18.06 Pauli Kiuru kok: Arvoisa rouva puhemies! Tästä maksuttomuudesta vielä: Edusta-
ja Modig taisi nostaa tässä esille ajatuksen, olisiko varausmaksu ehkä jollain pienellä sum-
malla mahdollista olla mukana, mutta tähän oikeuskansleri on ottanut kantaa jo 2004 niin,
että sen on oltava maksutonta kaikille, ja sitä on tässä laissa nyt sitten vielä tarkennettu, et-
tei tule mitään epäselvyyksiä. Mutta se, mikä voi maksaa — siis nimenomaan voi maksaa,
laki ei edellytä, mutta voi maksaa — on se, että kirjasto voi päättää, että jos on varannut ai-
neiston mutta jättää sen noutamatta, siitä voidaan antaa pieni maksu. Minun mielestäni se
on ihan oikein, koska siinä poljetaan sitten niiden käyttäjien oikeuksia, jotka ikään kuin
jäävät aineistoa saamatta, koska on varauksia päällä.

Yksi asia vielä: Kun erilaisia toimintoja kirjastoon tulee lisää, niin haluan kuitenkin ko-
rosta sitä, että kirjastossa pitää olla paikka, jossa voi rauhassa äänettömässä, siis koh-
tuuäännettömässä, tilassa keskittyä asiaan. On myös olemassa sellainen vähemmistö kuin
ääniyliherkät, joiden on erittäin vaikea keskittyä mihinkään näkemäänsä, lukemaansa tai
kuulemaansa, jos ympärillä on hälyä. (Antero Laukkanen: Hyvä, erittäin hyvä!)

18.07 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys on hyvää jatku-
moa sille varsin kulttuurimyönteiselle politiikalle, jota tämä hallitus on tehnyt, ja varsin
laajasti tätä lakiesitystä on kiitelty. Tässä on oikein kannatettavat lähtökohdat, siis kieli,
kulttuuri, kulttuurilliset oikeudet ja sitten tämä maksuttomuus, mitä on useassa puheenvuo-
rossa sivuttu, ja näistä lähtökohdista pidetään kiinni. Mutta sitten on näitä uusia tehtäviä,
joihin myöskin varsin kiitoksella ja myönteisesti on suhtauduttu, kansalaisuus, demokratia
ja sananvapaus, kaikki nämä sellaisia, jotka juuri tässä ajassa ovat aikaisempaakin, jos

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

mahdollista, merkittävämpiä, ja kirjastot ovat oiva ja oikea paikka näiden asioiden edistämiseen.

Yksi huomio, minkä haluan nostaa esille, on se henkilökunnan ammattitaito, mikä kirjastoissa on. Siellä varmastikin motivoitutaan pohtimaan, millä tavalla näitä uusia tehtäviä sitten käytännössä järjestetään niin, että erilaiset ryhmät ja kirjaston moninaiset käyttäjät pystyvät sitten yhdessä näitä upeita upeita peruspalveluitamme hyödyntämään.

Tässä yhteydessä haluan vielä erikseen kiittää hallitusta myöskin lainauskorvauksiin tulevasta muutoksesta, joka tähän kokonaisuuteen liittyy. Siis lainauskorvausjärjestelmää ensinnäkin laajennetaan niin, että korkeakoulukirjastot tulevat mukaan, ja samalla sitä tasoa nostetaan. Tämä on erittäin merkittävä kulttuuriteko, jota on pitkään yritetty saada, ja nyt tämä hallitus sen toteuttaa ja oikein hienosti vielä satavuotisjuhlallisuuksien kunniaksi ensi vuodelle.

18.09 Joakim Strand r: Arvoisa puhemies! En voi olla lyhyesti kommentoimatta, kun tuli kollegalta heitto siitä, että ehkä raha tässäkin voisi tulla valtiolta. Tänä päivänä eri seudulliset osaamiskeskittymät ja yritysklusterit kilpailevat keskenään globaalisti, ja silloin myös sen kehittämisvastuun ja -rahoituksen tulee olla kytkettynä siihen seudulliseen ja paikalliseen ekosysteemiin, silloin se kokonaiskaku kasvaa. Valtio sinällään ei luo mitään rahaa. Minä pelkään itse pahasti, että se johtaa ainoastaan lisävelkaantumiseen ja huomompiin palveluihin kaikille. Ehdottomasti pitää olla sen seudullisen näkökulman siinä mukana.

18.10 Silvia Modig vas: Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Kiurulle tarkennuksesta näihin varausmaksuihin. Juuri tätä hain takaa, minkä edustaja Kiuru tarkensi.

Otitte, edustaja Kiuru, myös esille tämän häiriötekijän ja äänen ja melun kirjastoissa. Se on varmasti aivan totta. Helsingistä kokemuksena ja Helsingin kirjastoväeltä kuulleena: Yksi asia, mikä näkyy häiriökäyttäytymisenä, ainakin meidän kirjastoissa, on se, miten muista palveluista on leikattu. Niille ihmisille, joilla ei ole paikkaa, minne mennä, jotka tarvitsevat apua tai ovat vailla paikkaa, minne mennä, kirjasto on yksi paikka, jonne — onneksi — ovat aina ovet auki jokaiselle tulla. Mutta välillä tuntuu kyllä, että meidän kirjastotoimessa tehdään niin nuorisotyöntekijän kuin sosiaalityöntekijän tehtäviä, joten toivon mukaan samalla, kun arvostamme kirjastoa ja panostamme siihen, pidämme myös muista peruspalveluista huolta.

18.10 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Strand erittäin hyvin tätä peilaili. Mielenkiintoista tässä esityksessä on tämä pohjoismainen vertailu, jossa on erilaisia malleja ja sisältöjä, ja kun valiokunta käy tätä läpi, niin nyt olisi hyvä mahdollisuus tässä kohtaa ottaa näitä niin sanottuja hyviä käytäntöjä muilta Pohjoismailta.

Edustaja Modig käytti erinomaisen puheenvuoron. Espoossa meillä on kirjastojen välillä suuria eroja siinä, kuka niitä käyttää. Ja todella niistä on tullut tammöisiä sosiaalitoimen jatkoja, jatkeita, jos näin voisi sanoa, ja olen miettinyt, että olisiko ihan oikein, että sosiaalityöntekijät rantautuisivat myös näihin kirjastoihin silloin tällöin kohtaamaan nuoria siellä.

18.11 Pauli Kiuru kok: Arvoisa puhemies! Tästä kirjastojen roolista kohtaamispaikkana ja yhteisöllisyyden rakentajana: Ne ovat todellakin semmoisia paikkoja, jotka mahdollis-

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

tavat sen ja joillekin saattavat olla maksuttomuutensa ansioista sitten ehkä niitä ikään kuin viimeisiä paikkoja, mihin voi mennä ilman, että tarvitsee selittää, miksi on siellä ja mitä on tekemässä. On hyväksyttävää ja toivottavaa, että siellä vierailee.

Tämä on hyvä esitys, ja haluan vielä sitten tuoda tällaisenkin kohdan, mikä ei ole tässä keskustelussa vielä tullut esiin: täällä sanotaan, että kirjasto voi myös vuokrata tiloja, ja nimenomaan korostetaan sitä, että maksujen tulee olla kohtuullisia ja maksujen pitää olla omakustannushintaisia, että niillä ei tehdä sitten bisnestä, vaan nimenomaan tarjotaan esimerkiksi yhdistystoimintaan, tai mitä se sitten onkin, tila, jossa voi asiallisessa ympäristössä kokoontua esimerkiksi sananvapauttaan tai yhdistymisvapauttaan käyttämään.

18.12 Johanna Karimäki vihr: Arvoisa puhemies! Tässä on hyvää keskustelua käyty erityyppisistä kirjastoista ja niiden luonteesta. Edustaja Laukkanen esitti hyvän ehdotuksen siitä, että kirjastoissa voisi olla myös sosiaalityöntekijöitä, miksei tosiaan etsivää nuorisotyötä, etsivää vanhustyötä kohtaamassa ihmisiä. Espoosakin on paljon suuria suosittuja keskustakirjastoja, joissa on kaikenlaisia palveluja, bändipajoja, työpajoja, siellä voi järjestää tilaisuuksia, paneeleita. Sitten näiden rinnalla on tosi tärkeää, että pienissä paikalliskeskustoissa ovat omat pienet lähikirjastonsa, minne voi mennä rauhoittumaan ja missä voi tavata oman kylän ihmisiä. Toivon, että valiokunta hyvin tarkkaan kirjaa kirjaston merkityksen suomalaiselle yhteiskunnalle — meidän sivistykselle, meidän lasten ja vanhusten ja aikuisten hyvinvoinnille.

18.14 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! Sivistysvaliokunnassa aivan varmasti kirjaamme hyvin vahvasti kirjaston ja kirjastojen merkityksen meidän yhteiskunnallemme ja myöskin sen, minkälaiset moninaiset merkittävät roolit kirjastoilla jo nyt on.

Näihin aikaisempiin puheenvuoroihin liittyen olisikin varmasti hyvä saada mahdollisimman laajasti hyviä käytäntöjä kiertoon muuallekin siitä, millä tavalla hyvin erilaisiakin palveluita on sinne kirjastoon voitu tuoda. Se on kohtaamispaikka, kyllä, ja siellä tehdään paljon muutakin kuin lainataan kirjoja, mutta se on myös paikka monen muunkin näköiselle palvelulle esimerkiksi vapaa-ajan ja kulttuurin myötä jo nyt, plus sitten nämä uudet tärkeät tehtävät, joita tämän uudistuksen myötä tulee esimerkiksi demokratian ja sananvapauden edistämiseksi. Tämä kaikki alleviivaa ja korostaa entisestään sitä, miten merkittävistä palveluista ja paikoista kirjastoissa on kysymys.

18.15 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Vielä yksi asia. Aluevirastoilla on ollut hyvin keskeinen tehtävä kirjastojen kehittäjänä ja valvojana, ja nyt tulee yksi ainoa aluevirasto koko Suomeen. Valiokunnan pitäisi nyt erityisesti huomioida se, miten tämä kehittämisvalvontavastuu tulee jatkossa toteutumaan, kun on vain yksi aluevirasto: kenelle se tässä sote-uudistuksessa sitten siirtyy?

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi julkisesti tuetuista vienti- ja alusluotoista sekä korontasauksesta annetun lain, valtion erityisrahoitusyhtiöstä annetun lain 8 b §:n ja valtion vientitakuista annetun lain 10 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 243/2016 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi asuinrakennusten ja asuntojen korjausavustuksista

Hallituksen esitys HE 156/2016 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 13/2016 vp

Toinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

18.16 Susanna Huovinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä valiokunnan mietinnön pohjalla olevassa lakiesityksessä esitetään siis säädettäväksi lakia asuinrakennusten ja asuntojen korjausavustuksista. Avustuksilla on tarkoitus parantaa iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden mahdollisuuksia kotona asumiseen, ja näin edistettäisiin siis asuinrakennuskannan esteettömyyttä, ja nämä ovat oikein hyviä tavoitteita.

On kuitenkin huomattava, että tähän sisältyy se huononnus, että avustusten piiristä tul-taisiin tällä esityksellä poistamaan sellaisia avustuksia, jotka ehdotuksen mukaan eivät enää olisi ajankohtaisia tai tarkoituksenmukaisia, ja näihin sisältyvät myöskin terveyshaitta-avustukset ja rakennusten energiakorjausten avustukset. Meidän valiokuntakäsittelys-sämme vähemmistöön jääneiden mielestä perustelut näiden avustusmuotojen poistamisesta ovat aika kevyet. Erityisesti terveyshaitta-avustuksen kohdalla puuttuu kokonaan arviointi vaikutuksista avustusten tarpeessa olevien tilanteeseen ja pohdinta siitä, miten he pää-sevät tilanteessaan eteenpäin, jos tämä kyseinen avustus poistetaan. Esimerkiksi sosiaali- ja terveysministeriö on vastustanut lainmuutoksen lausuntovaiheessa terveyshaitta-avus-tuksen poistamista ja esittänyt, että poistamisen sijaan kyseistä avustusmuotoa kehitettäi-siin ympäristöministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön yhteistyönä. Ja tässä valiokun-nan enemmistön mietinnössäkkin todetaan, että jonkinlainen järjestelmä pitäisi olla — jos ei tämä nykyinen, niin kuitenkin jokin järjestelmä pitäisi kehittää, niin että voitaisiin avustaa näitä kaikkein vaikeimmassa tilanteessa olevia ihmisiä, jotka ovat esimerkiksi sairastuneet kotinsa home- tai kosteusvauriosta ja joutuneet sellaiseen tilanteeseen, että eivät oikeas-taan pysty asumaan siellä kotona mutta eivät saa myöskään tätä kotiaan kaupaksi, koska arvo on romahtanut.

Puhemies! Niinpä olemme ehdottamassa tässä käsittelyssä lausumaa, joka kuuluisi seu-raavasti: "Eduskunta edellyttää, että hallitus aloittaa välittömästi poistettavaksi esitettävi-

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

en terveyshaitta- ja energia-avustusten kehittämiseen tähtäävän valmistelutyön niin, että laki uudistetuista terveyshaitta- ja energia-avustuksista tulee voimaan samaan aikaan käsittelyssä olevan esityksen kanssa."

18.18 Silvia Modig vas: Arvoisa rouva puhemies! Tätä nykyistä avustusjärjestelmää on kritisoitu vaikeaselkoiseksi ja sen vaikuttavuutta on pidetty heikkona, ja tämä varmaan osaltaan on perusteltu näkemys. Mutta ratkaisu ei ole lakkauttaa terveyshaitta-avustusta ja energiakorjausten avustusta — päinvastoin, näitä tulisi kehittää, kuten sosiaali- ja terveysministeriö on terveyshaitta-avustuksen osalta esittänyt.

Terveyshaitasta sairastunut, homeisen talon omistaja on kyllä todella epätoivoisessa tilanteessa. Homeongelma on terveyden lisäksi romahduttanut talon arvon, joten se, että voisi oman kotinsa korjata terveelliseksi, on mahdotonta, koska vakuusarvo on homeongelman myötä mennyt. Tällaiselle henkilölle tällainen avustus voi olla ainoa keino päästä ulos tästä taloudellisesta umpikujasta. Toivon todellakin, että tähän löydetään, jos tämä nyt hylätään, joku muu tehokas tukimuoto, koska homeongelma on valitettavasti aivan liian yleinen ongelma Suomessa.

Energia-avustus taas on osaltaan keino vastata ilmastonmuutokseen. Suomalaisten ilmastovaikutuksen aiheuttajat ovat asuminen, liikenne ja ruoka, ja toimivalla energiaremonttiavustuksella voidaan edistää asumisen energiatehokkuutta ja sen kautta vähentää kasvihuonepäästöjä, ja siksi kannatan edustaja Huovisen tekemää esitystä ja lausumaa.

18.20 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Heti aluksi haluan kannattaa edustaja Huovisen lausumaa.

Pidän tätä aika suurena puutteena, että näin merkittävä asia jostain syystä, jota ei edes perustella tässä mitenkään, on päätetty poistaa näistä avustuskohteista, mikä oli oikeastaan aika merkittävä tekijä sille, että monessa talossa käynnistettiin remontteja.

Eräs toinen kohta, johon haluan tässä ihan erityisesti kiinnittää huomiota, on se, että kun koko tässä uudistuksessa on iso painopiste esteettömyydellä, niin samalla kun tätä hakeamisenettelyä kehitetään ja parannetaan ja sujuvoitetaan, niin sitten tässä on tapahtunut joitakin sellaisia asioita, joihin ei ole kiinnitetty huomiota, vaikka ne on itse asiassa täällä tekstissä mainittu.

Täällä todetaan muun muassa näin: "Asuinrakennusten esteettömyydellä on periaatepäätöksen mukaan suuri merkitys iäkkäiden kotona asumisen mahdollistajana. Esteelliset rakennukset ja lähiympäristöt heikentävät iäkkäiden arjessa selviytymistä ja lisäävät tapaturmia." — Siis esteelliset rakennukset. Sitten sanotaan näin: "Vanhojen kerrostalojen suurimmat haasteet esteettömyyden kannalta liittyvät periaatepäätöksen mukaan hissien puutteeseen tai olemassa olevien hissien pieneen kokoon."

Tämä hissien pieni koko on itse asiassa erittäin suuri esteettömyystekijä. Nyt tässä on kokonaan jätetty huomiotta sellainen tosiseikka, että meillä on 60- ja 70-luvun alussa rakennettuja kerrostaloja, joissa oli erittäin pieniä hissejä, joihin on lähes mahdotonta rollaattorin kanssa mahtua. Sen lisäksi ne ovat vielä tällaisia puolikerroshissejä, joissa siihen kerrokseen, josta varsinainen sisäänkäynti kerrostaloon tapahtuu, ei hissillä edes pääse vaan joutuu menemään puoli kerrosta portaita pitkin. Nyt tähän tarjotaan sitten tällaisia porrassinäissimallia ikään kuin vastaukseksi. Mutta se ei välttämättä helpota sitä tilannetta ollenkaan, kun sen rollaattorin kanssa ei mahdu sinne hissiin ja joutuu olemaan selkä ovea vasten siellä hississä, jos sinne ylipääntänsä mahtuu.

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

Tästä olin yhteydessä ministeriöön viime vuoden puolella ja myös ARAan ja selitin hyvin juurta jaksain tätä tilannetta. Sen takia ihmetykseni on vielä suurempi: kun itse tekstissä todetaan nämä pienet kerrostalohissit, niin tähän avustushjelmaan ei ole sisällytetty niitä. Se olisi ollut erityisen helppoa laittaa tähän, lisätä. Kun näiden avustusten kohteena ovat jälkiasennushissit, niin olisi voinut sitten laittaa, että myös esteettömyyttä poistavien vanhojen hissien päivittämiseen olisi voinut hakea tätä avustusta.

Valitettavasti itselleni kävi niin hassusti, että huomasin tämän esityksen vasta tänään. Olisin halunnut tehdä tähän ponnen, mutta se olisi pitänyt jättää ennen kello 12:ta, joten kävi tällainen lapsus. Mutta toivon, että tähän voitaisiin asetuksella tai jollain muulla tavalla nyt nopeasti saada korjaus, koska näitä taloja on todella paljon. Monet iäkkäät ihmiset joutuvat muuttamaan palvelutaloon, vaikka muuten voisivat asua omassa asunnossaan, koska tämä liikkuminen tulee heille mahdottomaksi. Kun tämän lakiuudistuksen tarkoitus on ollut nimenomaan se, että mahdollisimman moni voisi asua kotona, niin itse asiassa tämä pieni asia on aika iso asia sitten loppujen lopuksi.

Arvoisa puhemies! Toivon, että jos joku ministeriöstä tästä puheesta referaattia saa, niin tähän sitten voitaisiin tarttua.

18.24 Sari Tanus kd: Arvoisa rouva puhemies! Esteettömyys on merkittävä asia, ja tässä on erittäin tärkeää huomioida ilman esteettömyys eli homeongelmat, jotka koskettavat — on arvioitu — lähes 800 000:ta suomalaista, ja lapsia ja koululaisia heistä on arvion mukaan 250 000. Tätä ajatellen on ollut jotenkin pöyristyttävää huomata, että näitä terveyshaitta-avustuksia oltaisiin todellakin poistamassa sieltä. Oikeastaan en voi ajatella muuta kuin että tässä olisi käynyt jonkinlainen lapsus, mutta missään nimessä näitä terveyshaitta-avustuksia ei saa poistaa. Ne eivät saa poistua, niin kuin suunniteltu on, ja kannatan sen takia esitettyä pontta ja toivon, että se otetaan huomioon. Tämä on todella tärkeä asia.

18.25 Pauli Kiuru kok: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Laukkanen nosti esille tämän hissiasian, ja se oli kyllä ihan hyvä huomio. Valiokuntakuulemisessa tämä näkökulma ei, ainakaan oman muistini mukaan, noussut esiin. Hisseistä puhuttiin — mutta se oli uusista hisseistä ja sitten niistä prosenteista ja näin pois päin — ja siitä, kenelle se tuki menee, eli tässä tapauksessa taloyhtiölle ja sitä kautta sitten asukkaille. Huomio oli ilmeisen oikea. Tietysti voi nyt kysyä, miten siellä kuulemisessa sitten on oltu hereillä, vammaisjärjestöt jo lainvalmisteluvaiheessa ja tässä valiokuntavaiheessa. En tiedä, miten on tapahtunut.

Edustajat Huovinen, Modig ja Tanus kiinnittivät huomiota terveyshaitta-avustukseen. Siitä keskusteltiin, ja se tuli tietoon, ja lakiesityksessä sanotaan, että se poistuu — se on totta. Fakta on tietysti se, että avustusta ei ole myönnetty enää muutamaan vuoteen, eli on se nyt laissa tai ei, niin käytännössä sitä ei ole myönnetty, kun rahaa ei ole talousarviossa ollut. Se todellinen tarve sitten, jos asia haluttaisiin ratkaista ikään kuin rahalla, on niin valtava, että siihen eivät tässä taloudellisessa tilanteessa riitä kyllä valtion rahat — tai sitten niiden ehtojen pitäisi olla niin tiukat, että siinä rajataan merkittävä osa ulkopuolelle. En mitenkään halua väheksyä tämän merkitystä, mutta tämä ikään kuin tunnelmana siitä, mitä valiokunnassa keskusteltiin ja kuultiin.

18.27 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Itse en ole tuossa valiokunnassa ollut, mutta perehdyin näihin asiakirjoihin ja jo tuosta edustaja Kiurun äskeisestä puheenvuorosta sainkin joitain vastauksia.

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

Tosiaan, meillä varmasti on aika mittava määrä homeongelmaisia omistusasuntoja, mutta yksi ongelma on myös se, mistä eräs rouva tuli minulle eräässä toritapahtumassa kertomaan: Hän ei löydä sopivaa vuokra-asuntoa. Hän ei voi tehdä niin lyhyttä vuokrasopimusta, että kukaan ottaisi hänet koeasumaan. Hän oli nimittäin sairastunut hometalon jäljiltä, ja hän ei pystynyt elämään oikeastaan enää kuin sellaisessa tyypillisessä vanhassa hirsitalossa. Se on tosi vaikea tilanne, koska meillä on rakennusjärjestykset nykyisin sellaiset, että pitää rakentaa tiivistä rakentamista ja koneellista ilmastointia, ja hän sanoi, että hän on niin yliherkistynyt, että hän ei voi sellaisessa enää asua. Meillä on tällaisia ongelmia, ja nämä ovat tosi vakavia. Se on ihan hirveätä, jos ei voi oikein missään asua.

Oikeastaan Kiuru toi esille tuon asian, joka minua hämmästytti tässä, kun luin tätä valiokunnan mietintöä: täällä on todettu, että avustuksia ei valtion talousarviossa ole usean vuoden ajan voitu käyttää, koska se on ollut niin rajattu, että siellä ei ole ollut varoja. Olin oikeastaan tarkistanut — Kiuru nyt ei ole täällä ministeri — ihan mielelläni sen, onko tilanne siis se, että kun tämä poistuu nyt, niin määrärahoja ei ole ollut myöntää vuodesta 2014, kun tämä on edellisen hallituksen aikana alkanut. Ymmärsinkö oikein tästä teidän puheenvuorostanne vai väärin?

18.29 Sari Tanus kd: Arvoisa rouva puhemies! Ensin haluaisin korjata, että haluan kannattaa vastalauseen lausumaehdotusta, mikä oli edustaja Huovisen esittämänä ja täällä papereissa esitettyinä.

Sitten haluaisin sanoa, että todella on arvioitu, että tämä korjaustarve olisi semmoinen 1—1,5 miljardia, mitä tarvittaisiin home- ja ilmaongelmista kärsivien rakennusten korjaamiseen tai uudelleenrakentamiseen. Se on valtava summa, missä kunnat ja kaupungit eivät todella yksin pärjää, ja jostakin tähän olisi joka tapauksessa löydettävä avustuksia myös valtiovarainministeriön taholta. Me ajattelemme, että 1—1,5 miljardia on valtavan iso summa, mutta toisaalta kun ruvetaan vertaamaan, mikä on se inhimillinen kärsimys, se inhimillinen tuska, niin se on kyllä valtava. Jos ajatellaan, niin voi olla ihmisiä, jotka lähtevät muuttamaan asuntoa, ja kun he etsivät, käyvät asuntoesittelyissä, niin kun siellä on muutaman minuutin ajan, on pakko lähteä pois, kun siellä on homeongelmaa. Näin joku on voinut joutua kiertämään ehkä kymmeniäkin paikkoja ennen kuin toteaa, että tämä on todella terve ja täällä voi hengittää ja asua normaalisti. Eli inhimillinen kärsimys, menetetyt työpäivät, työviikot, työkuukaudet ja se tutkimusprosessi, lääkarissäjuoksemisprosessit ja kaikki nämä, jos me rupeamme ynnäämään. Tästä ongelmasta kärsivät hyvin nuoret, pienet lapset ja koululaiset, keski-ikäiset, työikäiset mutta myös ikäihmiset, ja jos näille kaikille laitetaan euro-määräistä hintaa, niin ajattelen kyllä, että se on moninkertaisesti tuon 1,5 miljardin euron hinta, ja siihen vielä päälle se inhimillinen kärsimys. Eli tämä on todella iso ongelma, se on kallis ongelma, mutta siihen täytyy löytyä ratkaisu. Sen vuoksi myös näitä terveyshaittaperusteisia avustuksia ja varoja niihin on löydettävä.

18.31 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on ollut erittäin hyviä puheenvuoroja, ja toivonkin, että jos tuohon äskeiseen puheenvuorooni liittyen jollakin on erityistä ymmärrystä, miten sitä asiaa voisi nopeasti edistää, niin otan kaiken neuvon siinä mielelläni vastaan.

Vielä tuen laajuudesta: Sitä oli tarpeetonta supistaa. Olisi voinut vaikka pienentää niitä avustusprosentteja, säilyttää sen laajuuden, koska usein on niin, että on se avustus sitten 35 tai 40 prosenttia, se ei ole enää niin oleellista, koska se toimii ikään kuin sellaisena laukai-

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

sevana mekanismina, että halutaan tehdä se korjaus. Nyt näissä terveyshaitta-asioissa on niin, että vanhoissa taloissa asbestiongelmien ovat nousseet aivan erityisellä tavalla, kun suojattujen putkien pinnat repeilevät ja asbestit valuvat pitkin käytäviä ja leviävät sieltä sitten siihen koneelliseen ilmastointiin, joka taloyhtiöissä on. Huono ilmanvaihto johtaa monenlaisiin ongelmiin, ja silloin kun näitä remontteja tehdään, niin usein tehdään sitten perustavaa laatua olevaa työtä, jossa asbestit poistetaan ja ilmanvaihtolaitteistot uusitaan, ja niillä on valtavat terveysvaikutukset.

En ymmärrä, mikä oli nyt ministeriön ajatus tässä, että nämä piti poistaa tästä. Erittäin surullista.

18.32 Silvia Modig vas: Arvoisa rouva puhemies! Kyllä tämä edustaja Laukkasen huomio hisseistä ja niiden todellisesta esteettömyydestä on todella tärkeä ja oikea. Ehkä edustaja Laukkanen tekee siitä lakialoitteen, jos ei ministeri sitä muuten voi ottaa työn alle.

Mutta sitten tämä terveyshaitta-avustus. Se on käsittääkseni juuri näin, niin kuin edustaja Kiuru sanoi, että sitä ei ole myönnetty sitten, oliko se, 2014 jälkeen, siihen ei ole myönnetty määrärahaa, mutta nyt ei ole enää mitään, mihin edes myöntää määrärahaa. Eli ei sitä olisi pitänyt poistaa, vaan — niin kuin sosiaali- ja terveysministeriö sanoi — kehittää avustuksen muotoa tehokkaammaksi ja vaikuttavammaksi.

Homeongelmahan on aivan valtava. Tämähän ei ole pelkästään yksityisten ihmisten yksityisessä omistuksessa olevissa kiinteistöissä vaan myös julkisissa rakennuksissa. Tämä on valtava ongelma Suomessa, eikä mikään rahasumma tule riittämään missään korjaavan avustuksen muodossa ratkaisemaan tätä, koska valitettavasti näitä sairaita rakennuksia syntyy edelleen, koko ajan. Tämä ei valitettavasti ole mikään, että tiettyä ajanjaksona, tiettyinä vuosina rakennusmääräykset eivät olleet kohdillaan ja sen takia syntyi tällaisia sairaita kantaan, vaan sitä syntyy edelleen. Toki tämä ongelma on nyt tunnistettu. Viime kaudellahan tehtiin hometalkoita. Sääli, että tämä hallitus ei halua jatkaa niitä. Tämä ongelma on tunnistettu, rakennusmääräyksiä on tarkennettu, mutta se ei edelleenkään ole kohdillaan. Meidän on pakko oppia kokonaisuudessaan rakentamaan uudestaan ja rakentamaan paremmin, ja se tarkoittaa nimenomaan sitä, että meidän on ymmärrettävä, että hirsi on itsessään erittäin hyvä rakennusmateriaali. Meidän ei tarvitse vaatia niin monia erilaisia rakennuspintoja saadaksemme energiatehokkuutta tai saadaksemme uutta hyvää kantaan syntymään, vaan kyllä ne vanhat hirsitalot seisovat edelleen aika terveisinä ja hyvinvoivina, ja ennemmin meidän pitää palata takaisin siihen. Mutta se ei liity pelkästään rakennusmääräyksiin, vaan se liittyy myös pitkiin alihankkijaketjuihin ja vastuuketjuun siitä rakentamisesta.

18.34 Susanna Huovinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Hieman silmäilin noita valiokunnassa kuultuja asiantuntijalausuntoja, jotta pystyisin vastaamaan tähän kysymykseen siitä, miksi nyt on tämä terveyshaitta-avustus päätetty tästä kokonaisuudesta nyysä pois. Tässä nyt todetaan, esimerkiksi ympäristöministeriön ja ARAn lausunnoissa, että tämä järjestelmä on koettu hyvin vaikeaselkoiseksi. Tässä on ollut alun perin kuusi erilaista muotoa, joilla tästä potista on tuettu niin terveyshaitta-asioita kuin hissiasioita kuin sitten vielä energia-avustustakin, eli se on ollut liian epäselvä ilmeisesti myös ministeriön ja ARAn näkökulmasta.

Mutta minä haluan nyt siteerata sosiaali- ja terveysministeriötä, joka on tästä asiasta lausunut seuraavalla tavalla: "Avustusmuotoa ei pidetä enää ajankohtaisena ja tarkoituksen-

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

mukaisena. Järjestelmän vaikuttavuus on ollut vähäinen, ja avustusjärjestelmä on ollut hankala." Sitten jatkuu hetken päästä: "Järjestelmän vaikuttavuuteen on vaikuttanut erityisesti se, että ARA ei ole näitä avustuksia myöntänyt. Sosiaali- ja terveysministeriön saamien tietojen mukaan avustusten myöntämiskynnys on koettu kohtuuttoman tiukaksi, eikä viime vuosina ARA ole myöntänyt avustuksia lainkaan. Järjestelmään liittyvät vaikeudet eivät voi olla syynä sille, että avuntarpeessa olevat jätetään täysin avustusten ulkopuolelle. Johtopäätöksen avustukseen liittyvistä hankaluuksista tulisi olla se, että järjestelmää kehitetään nykyistä toimivammaksi eikä vain poistettaisi sitä." Enpä voisi olla oman entisen ministeriöni kanssa enempää samaa mieltä. Tämä on minusta asiapuhetta. Pelkään pahoin, että hallitus joutuu tämän asian tavalla tai toisella ottamaan sitten muutoin esille, koska niin kuin täällä lukuisassa joukossa puheenvuoroja on kerrottu, (Puhemies koputtaa) home- ja kosteusongelmat valitettavasti eivät ole katoava luonnonvara.

18.37 Joakim Strand r: Arvoisa puhemies! Tässä on ollut paljon hyviä puheenvuoroja. Halusin vain lyhyesti muistuttaa siitä, että myös kotikunnissa ja -kaupungeissa me pystymme tekemään paljon tämän asian eteen. Me olemme Vaasassa päättäneet ottaa esteettömyyden osaksi kaupunkikuvaa, ja siitä olemme saaneet palkintoja myös eurooppalaisella tasolla. Viimeksi eilen päätimme, että kunnan hissivastuksiin varattua rahaa voidaan käyttää myös muihin esteettömyyttä edistäviin investointeihin.

Så det finns mycket vi kan göra också på hemmaplan förutom i denna sal.

18.37 Pauli Kiuru kok: Arvoisa rouva puhemies! Tästä terveyshaitta-avustuksesta ja sen käsittelystä: Todellakin STM:n lausunto, niin kuin edustaja Huovinen kertoi, oli sangen selkeä, joku voisi sanoa jopa jyrkkä, mutta varmasti omalla tavallaan aivan aiheellinen. Aiheellisuus näkyy kyllä tässä ympäristövaliokunnan mietinnössä. Tässä todetaan, että valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus selvittää mahdollisimman nopeasti korvaavan ratkaisuvaihtoehdon oikea-aikaisen ja tehokkaan tukimuodon luomiseksi sisäilmasta sairastuneiden vaikeampien tilanteiden helpottamiseksi. Eli tarve nähdään, mutta se korjaushaitta-avustus, niin kuin tässä nyt tuli ilmi, ilmeisesti ei siinä muodossa ollut se paras keino, koska niin kuin sanoitte myös, siellä on monimutkaisuutta, vaikeaselkoisuutta, varmaan myös tulee tällaisia näyttökysymyksiä ynnä muita ongelmia, vakuutusyhtiöt ynnä muut sitten, jotka saattavat olla mukana. Voisin kuvitella, että ne vain ovat tehneet siitä asiasta niin mutkikkaan ja sitten tietysti nämä taloudelliset reunaehdot. Mutta edelleenkin valiokuntakin toteaa, että ongelma on olemassa, siihen pitää löytää ratkaisu. Tässä hallituksen esityksessä sitä ratkaisua ei tähän kyseiseen kohtaan ole löydetty mutta viesti on nyt kyllä tässä mietinnössä esitetty, että syytä on pohtia, koska ongelma on olemassa ja kaikki me sen tunnistamme.

18.39 Leena Meri ps: Arvoisa rouva puhemies! Kiitän edustaja Kiurua siitä, että vähän avasitte tätä. Itse jäin miettimään, kun kuuntelin tässä edustaja Modigia ja sitten kun kerroin tästä tapaamastani rouvasta, että tässä oikeastaan voisi lähettää vielä sitten lisäterveysministerille ja hallitukselle siitä, että nyt kun tätä lähdetään kehittämään ja pikaisesti ratkaistaan joku uusi, tehokas tukimuoto sisäilmasta sairastuneille henkilöille, niin voisi miettiä esimerkiksi juuri sitä rakennusjärjestyspuolella, että meillä, jos katsoo professori Panu Kailan kirjoituksia, hänhän puhuu aina näitten hirsitalojen ja hengittävien talojen

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

puolesta ja koneellista ilmastointia vastaan, että se terve talo on se vanha talo. Se ei ole aina se energiatehokkain, mutta nämä meidän pullotalot alkavat olla sellaisia, että ne eivät välttämättä ole enää meidän sisäilmalle hyväksi. Voisi juuri huomioda tämänkin, että kun on sitten ihmisiä, jotka eivät voi enää tämäntyyppisissä asunnoissa asua sairastuttuaan homeasioiden vuoksi, niin me voisimme miettiä tässä yhteydessä, voisiko tämmöisiäkin rakentaa, koska niitä vanhoja taloja ei ole mittaamattomasti enää tarjolla, ne on oikeastaan aikojen saatossa purettu ja ne, ketkä ovat niitä kunnostaneet, eivät niistä varmaan enää luovu, niissä on hyvä olla ja elää.

18.40 Silvia Modig vas: Arvoisa rouva puhemies! Kun tässä nyt hallituspuolueiden jäsenet ovat valmiita viemään hallituksellensa terveisiä, niin nyt voisi puuttua jo näihin lakiesityksiin, mitä tällä hetkellä meille tulee energiatehokkuudesta ja rakentamisesta. Pidän erittäin kannatettavana, että hallitus haluaa edistää puurakentamista. Mutta juuri niin kuin te sanoitte, Panu Kailaa ei turhaan kutsuta talotohtoriksi. Jos me mietimme energiatehokkuutta rakennuksilla, niin itse minä kyllä ajattelen, että meidän pitää miettiä koko elinkaarta, ei sitä, miten energiatehokkuus lasketaan seuraavan kymmenen vuoden aikana, jolloin varmasti uusi pakettitalo koneellisella ilmastoinnilla, passiivienergiatalo tai lähes nollaenergiatalo kymmenen vuoden säteellä on energiatehokkaampi kuin vanha hirsitalo, mutta kun se vanha hirsitalo seisoo siellä 200 vuotta, niin jos me katsomme sitä koko elinkaarta, kun se toinen on jo moneen kertaan homehtunut ja purettu siinä vaiheessa, niin kyllä se hirsitalo myös pärjää energiatehokkuusmittareissa. Mutta tämä onkin se tärkein nyt, kun me teemme tätä lähes nollaenergiatalolainsäädäntöä, että siinä tulee tämä elinkaariajattelu mukaan, jotta ne ihan oikeat materiaalit ovat vertailukelpoisia niissä arvoissa ja niissä luvuissa, minkä mukaan ne pitää laskea.

18.42 Pauli Kiuru kok: Arvoisa puhemies! Nyt mentiin jo vähän seuraavaan hallituksen esitykseen, mutta on samaa ongelmavyöhytiä tai asiaa. Eli tämä lähes nollaenergiarakentaminenhan, joka on valiokunnassa käsiteltävänä, on EU-direktiiveistä tuleva, meidän on se pakko tehdä. Jos emme sitä tee, niin sanktiot tulee, eli... (Leena Meri: Missä EU, siellä ongelma!) — No, me teemme sen nyt joka tapauksessa, koska 90-luvun puolivälissä on näin äänestetty, mutta se, miten se tehdään, menee sen minimin kautta. Emme tee mitään ylimääristä, teemme vain sen, mitä on pakko tehdä.

Edustaja Modig nosti puurakentamisen, ja tässä nollaenergiarakentamisessa ministerin mukaan helpotetaan massiivipuurakentamista. Edustaja Modig nosti esille myös painovoimaisen ilmanvaihdon, ja tässä nollaenergialakiesityksessä on myös mahdollista edelleen rakentaa asunto tai talo niin, että siellä on painovoimainen ilmanvaihto, jos näin halutaan. Eli siinä suhteessa kansalaisten oikeuksia rakentaa puusta tai painovoimaisella ilmanvaihdoilla ei rajoiteta. Mutta sen sijaan siellä pyritään nostamaan energiatehokkuutta, ja huomio sitten tästä elinkaariajattelusta on ihan aiheellinen. Ei ole todellakaan perusteltua, että talot rakennetaan niin, että ne pitää purkaa 40 tai 50 vuoden päästä, koska siinä mallissa sitten menetetään kaikki ne säästöt, mitkä on saavutettu vuosien varrella.

18.43 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Oli ihan pakko käydä katsomassa ja hakemassa tämä ympäristövaliokunnan mietintö tästä asiasta, kun kuuntelin teidän keskusteluanne. Nythän meillä on tulevaisuudessa suuri haaste, kun meidän pitäisi seuraavan 15 vuoden aikana saada noin miljoona uutta esteetöntä asuntoa, jos me mietimme sitä, mitkä

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

tarpeet meillä yhteiskunnassa on ikääntymisen ja sen puitteissa, että tavoitteena on, että ikääntyneet, vammaiset ja yleensäkin me ihmiset pystyisimme asumaan mahdollisimman pitkään kotona. Ja tähän ihan oleellisesti liittyy myös sitten näiden erilaisten korjausavustusten mahdollistaminen kaikille kansalaisille.

Nyt kysyisin, kun täällä on kuitenkin esimerkiksi edustaja Kiuru perehtynyt tähän asiaan vähän enemmän ja valiokunnan mietinnössä todetaan, että valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus selvittää mahdollisimman nopeasti korvaavan ratkaisuvaihtoehdon oikea-aikaisen ja tehokkaan tukimuodon luomiseksi sisäilmasta sairastuneiden vaikeimpien tilanteiden helpottamiseen, ja tämä ilmeisesti liittyy myös esteettömyyteen liittyviin kysymyksiin: kun tätä lakia on nyt valmisteltu, niin onko teillä tiedossa se, että tähän liittyvää korvaavaa lainsäädäntöä olisi tulossa, vai tarkoittaako tämä käytännössä sitä, että niitä esteettömyyteen liittyviä asumistarpeita ei pystytä saavuttamaan kuten tässä isossa kansallisessa hankkeessa on esitetty?

18.45 Pauli Kiuru kok: Arvoisa rouva puhemies! Edellinen puheenvuoro olisi parempi kohdistaa ministerille, mutta koska ministeri ei ole paikalla, niin vastaan. Mutta kun en osaa vastata, niin en osaa antaa siihen mitään järkevää vastausta — eli en tiedä, se on se vastaus.

Mutta toistan edelleen sen, että ongelma on huomioitu ja varmasti tämänkin keskustelu referoidaan ministeriössä ja se viesti on ihan aiheellinen, mikä täältä on mennyt eteenpäin. Ja kyllä valiokunta on sen kuullut ja ongelmat nähnyt, mutta siinä on juuri näitä reunaeh-toja. Entinen laki oli monitulkintainen, hankala, ja sitten tulee näitä taloudellisia ongelmia. Se, mikä meillä oli olemassa, ei toiminut, ja nyt sitten tässä esityksessä ei löydetä sitä vas-tausta, mitä haetaan.

Tämä kysymys sitten täytyy esittää ministerille, tai voihan sen esittää vaikka kirjallisena kysymyksenä, että miten tästä eteenpäin, kun valiokuntakin on siihen viitannut. Saadaan sitten kaikki asiallinen vastaus ministeriltä.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 113/2016 vp

Lakialoite LA 39/2015 vp

Valiokunnan mietintö StVM 23/2016 vp

Toinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsitte-lyssä.

Keskustelu

18.46 Veronica Rehn-Kivi r: Värderade talman, arvoisa rouva puhemies! Finland måste höja sin sysselsättning och vi behöver fler som jobbar för att få statsfinanserna i balans och för att trygga välfärdsstaten. För att garantera finländarna en tillräcklig utkomst under hela

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

arbetskarriären krävs statligt stöd under de perioder då det av olika orsaker blir avbrott i arbetet. Det kan förutsätta både rehabilitering och fortbildning av dem som nu går arbetslösa, men också ekonomisk uppmuntran för att det alltid ska löna sig att jobba, och för att den som är aktiv ska gynnas.

Vår arbetsmarknad har redan länge haft ett matchningsproblem, det vill säga: vi har både hög arbetslöshet och samtidigt svårigheter att tillsätta lediga platser. Långtidsarbetslösa bOLLAS mellan myndigheter i stället för att man tar tag i saken och kommer med konkreta sysselsättningsåtgärder. Utmaningen har legat i att hitta ett läge där arbetssökande och arbetsgivare finner varandra effektivare. De arbetslösa måste få aktiva sysselsättningsåtgärder på arbets- och näringsbyråerna genast när de förlorar jobbet eller har permitterats. Samtidigt måste staten motivera de arbetslösa att själva vara aktiva.

Det inkomstrelaterade utkomstskyddet för arbetslösa måste alltså bli mer motiverande genom att dagpenningen höjs och utbetalningstiden samtidigt förkortas. Danmark har goda erfarenheter av en dylik modell, den så kallade flexecurymodellen. Undersökningar från Finland visar att största delen av dem som fått ett nytt jobb får det genast i början eller i slutet av den tid man har rätt till dagpenning. Vi tror att en sådan modell motiverar människor att snabbare börja jobba igen, och därför måste lagen om utkomstskydd för arbetslösa ändras.

Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys työttömyyspäiväraha-kauden enimmäiskeston lyhennyksestä on oikeanlainen, mutta pelkän kepin sijaan on myös tarjottava porkkanaa. Työttömyysjärjestelmää tulisi samalla kehittää kannustavampaan suuntaan korottamalla ansiosidonnaisen tuen määrää työttömyysjakson alussa. Tanskassa kokemukset tällaisesta mallista ovat hyvät.

Arvoisa puhemies! Edellä olevan perusteella ehdotan lausumaksi, että "eduskunta edellyttää, että ansiosidonnaista päiväraha-järjestelmää kehitetään kannustavammaksi siten, että tukea maksetaan lyhyemmän ajan, mutta tuen määrää nostetaan hiukan työttömyysjakson ensimmäisenä 100 päivänä".

18.49 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Hallitus esittää ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan 200 miljoonan leikkausta. Esityksen mukaan ansiosidonnaisen turvan kesto lyhennetään 100 päivällä, omavastuu-aikaa pidennetään 2 päivällä, pitkän työhistorian jälkeinen korotusosa poistetaan ja aktiivikorotuksia leikataan. Esityksellä hallitus sanoo kannustavansa työn nopeaan vastaanottamiseen ja lyhentävänsä työttömyysjaksoja. Esityksellä arvioidaan saatavan säästöä vuonna 2017 noin 70 miljoonaa euroa, josta valtion säästö on noin 20 miljoonaa euroa.

Arvoisa rouva puhemies! Mielestämme esityksen perustelut ovat hatarat ja ristiriitaiset. Näkemyksemme mukaan työmarkkinoiden suuri ongelma on tällä hetkellä työn kysynnän puute, minkä seurauksena työttömyys on kasvanut ja työttömyys on pitkittynyt. Työttömyysturvan leikkaaminen ei luo työpaikkoja vaan lisää pienituloisuutta ja köyhyyttä. Heikennykset ovat taloudellisesti merkittäviä. Esimerkiksi 3 000 euron palkkatuloilla ennen työttömyyttä ansiosidonnaisen lyhentäminen 100 päivällä tarkoittaa 4 500 euron leikkausta, mikäli henkilö ei työllisty vaan saa peruspäivärahaa.

Pahimmillaan leikkaukset ajavat ihmisiä pienituloisuuteen ja pitkäaikaisesti toimeentulotuen asiakkaisiksi, mikä nostaa työllistämiskynnystä. Me tiedämme, että toimeentulotuki-

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

riippuvuus vaikeuttaa ihmisen uudelleentyöllistymistä. Nopea työllistyminen on paras keino vähentää työttömyysturvamenoja.

Tarvitaankin vaikuttavampia keinoja työllistämisen tueksi. Leikkausten sijaan tarvitaan toimenpiteitä, joilla työttömyysturvaa voidaan nykyistä paremmin käyttää työllistymiseen ja kouluttautumiseen. Työttömyysturvan varassa tapahtuvaan omaehtoiseen koulutukseen pääsyn kriteereitä tulee helpottaa. Työttömyysturvaa pitää voida käyttää automaattisena työllistämisasetelänä. Automaattinen seteli vähentää TE-toimistojen byrokratiataakkaa ja mahdollistaa tehokkaamman työnvälityksen sekä henkilökohtaisemman työpalvelun.

Työttömyysturvan kehittäminen on välttämätöntä, mutta hallituksen esitys ei sitä tee vaan pikemminkin toimii päinvastaiseen suuntaan. Työttömyysturvan tulee tukea työttömän ja perheen toimeentuloa työttömyyden ajalta. Meidän ja hallituksen on keskityttävä työpaikkojen luomiseen ja osaamisen ylläpitämiseen sekä vahvistamiseen. Näin tuetaan työttömän mahdollisuutta työllistyä.

Arvoisa rouva puhemies! Näistä edellä mainituista syistä esitän, että tämä laki hylätään.

18.53 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan työttömyyspäivärahakauden enimmäiskestoja lyhennettäväksi 500 päivästä 400 päivään. Niillä, joilla on vähemmän kuin kolme vuotta työhistoriaa, enimmäiskesto lyhenisi 300 päivään. Enimmäiskesto säilyisi 500 päivänä vain niillä työttömillä, jotka täyttävät työssäoloehdon 58 vuotta täytettyään. Esityksen tarkoituksena on muun muassa pyrkimys työn vastaanottamista estävien kannustinloukkujen purkamiseen, työttömyysjaksojen lyhentämiseen ja rakenteellisen työttömyyden alentamiseen tavalla, joka säästää julkisia voimavaroja.

Katson, ettei hallituksen esityksen mukaisella ansioturvan leikkaamisella saavuteta edellä mainittuja tavoitteita. Työttömyyspäivärahakauden lyhentämisellä ei pureta ratkaisevasti työn vastaanottamista estäviä kannustinloukkuja taikka tueta työntekijän työllistymismahdollisuuksia. Koska esityksessä ei pyritä aktiivisesti edistämään taikka lisäämään työttömyyspäivärahaa saavan henkilön työllistymismahdollisuuksia, seuraisi työttömyyspäivärahakauden lyhentämisestä vain useiden henkilöiden siirtymistä nopeammin perusturvan ja muiden tukien varaan.

Esityksessä ei myöskään huomioida suuria alueellisia eroja työpaikkojen määrissä taikka työllistymismahdollisuuksissa, mistä johtuen työttömyyspäivärahakauden lyhentäminen asettaisi henkilöt maantieteellisestä sijainnista riippuen toisistaan täysin eriarvoiseen asemaan. Muutos olisi taloudellisesti kohtuuton erityisesti alueilla, joilla työttömyysprosentti on suuri. Huolimatta henkilön korkeasta motivaatiosta työllistyä uuden työpaikan löytäminen on monilla alueilla vaikeaa. Tätä ongelmaa ei ratkaista työttömyyspäivärahakautta lyhentämällä.

Hallituksen esityksen sijasta työttömyysrahakautta tulee kehittää työllistymistä edistävään suuntaan. Työntekijän mahdollisuuksia vaikuttaa omaan työllistymiseensä tulee lisätä. Esitän, että ansiosidonnaisen työttömyysturvan keston lyhentämisen sijasta työtön pysyisi käyttämään työttömyyspäivärahakaudesta viimeiset 100 päivää palkkatukeen tai starttirahaan. Näin työttömyysetuus otettaisiin aktiivikäyttöön ja samalla lisättäisiin työllistymismahdollisuuksia. Työttömyysturvan aktiivikäyttöä on jo kokeiltu pienessä mittakaavassa. Osalla työmarkkinatukea saaneista työttömistä oli kokeilussa mahdollisuus käyttää omaa työttömyysturvaansa palkkatukeen tai starttirahaan.

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

Arvoisa rouva puhemies! Ehdotan seuraavaa lausumaa: "Eduskunta edellyttää, että työntekijän mahdollisuuksia vaikuttaa omaan työllistymiseensä parannetaan työttömyys-etuuden ottamisella aktiivikäyttöön siten, että ansiosidonnaisen työttömyysturvan saaja voisi halutessaan käyttää työttömyyspäivärahakaudesta viimeiset 100 päivää palkkatukeen tai starttirahaan."

18.56 Joakim Strand r: Värderade fru talman! Edustaja Rehn-Kivi ehdotti lausumaksi, että "eduskunta edellyttää, että ansiosidonnaista päivärahajärjestelmää kehitetään kannustavammaksi siten, että tukea maksetaan lyhyemmän ajan, mutta tuen määrää nostetaan hiukan työttömyysjakson ensimmäisenä 100 päivänä".

Värderade talman! Kannatan tätä Rehn-Kiven tekemää lausumaehdotusta.

18.57 Sari Tanus kd: Arvoisa rouva puhemies! Työttömyyspäivärahakauden lyhentämisellä ei pureta ratkaisevasti työn vastaanottamista estäviä kannustinloukkuja eikä tueta työntekijän työllistymismahdollisuuksia. Esityksessä ei pyritä aktiivisesti edistämään taikka lisäämään työttömyyspäivärahaa saavan henkilön työllistymismahdollisuuksia. Siinä ei myöskään huomioida suuria alueellisia eroja työpaikkojen määrissä tai työllistymismahdollisuuksissa, mistä johtuen työttömyyspäivärahakauden lyhentäminen asettaa henkilöt maantieteellisestä sijainnista riippuen toisistaan hyvin eriarvoiseen asemaan.

Hallituksen esityksen sijasta työttömyysrahakautta tulee kehittää työllistymistä edistävään suuntaan. Työttömyysetuus tulee ottaa aktiivikäyttöön ja samalla lisätä työllistymismahdollisuuksia. Elikkä työntekijän mahdollisuuksia vaikuttaa omaan työllistymiseensä tulee lisätä.

Kannatankin Antero Laukkasen esittämää lausumaa elikkä että "työntekijän mahdollisuuksia vaikuttaa omaan työllistymiseensä parannetaan työttömyysetuuden ottamisella aktiivikäyttöön siten, että ansiosidonnaisen työttömyysturvan saaja voisi halutessaan käyttää työttömyyspäivärahakaudesta viimeiset 100 päivää palkkatukeen tai starttirahaan". Minusta tämänkaltaisen olisi erittäin kannatettavaa ja työllistymistä edistävää ja vaikuttaisi samalla tavalla riippumatta asuinpaikkakunnasta.

18.59 Johanna Karimäki vihr: Arvoisa rouva puhemies! Hallitus esittää työttömyysturvan keston lyhentämistä tilanteessa, jossa työtä ei kaikille ole, jossa työstä on valtava tarjonnan puute.

Meillä vihreilläkin on pohdittu paljon työttömyysturvan kehittämistä, ja itse kannattaisin sellaista mallia, joka olisi porrastettu ansiosidonnaiselle työttömyysturvalle. Se olisi kannustavampi, mutta se pitäisi ottaa käyttöön sellaiseen suhdanneaikaan, jolloin työtä on tarjolla.

Työttömyysturvan aktiivinen käyttö työllistymiseen ja kouluttautumiseen olisi viisasta. Nyt pitäisi keskittyä luomaan työmahdollisuuksia, panostaa tutkimukseen ja koulutukseen sekä edistää yrittäjyyttä ja vientimahdollisuuksia. Hallituksen yksituumainen pelkästään leikkauksiin tähtäävä politiikka ei aja näitä tavoitteita.

Kannatan edustaja Kiljusen tekemää esitystä.

19.00 Leena Meri ps: Arvoisa rouva puhemies! Puhun täältä edelleen harvanevalle mutta sitäkin älykkäämmälle joukolle.

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

No, vakavuus päälle. Nimittäin täytyy itsekkin myöntää, että tässä hallituksessa me olemme joutuneet tekemään raskaitakin linjauksia. Ja me kaikki varmasti tiedämme, mistä tilanteesta me lähdemme. Minä uskon, että meillä on tilannekuva aika pitkälle sama: Vienti on ollut laskussa. Velka on ollut mittava. Työttömyys, erityisesti pitkäaikaistyöttömyys, on kasvanut valtavasti viime vuosina, viime laman jäljiltä ja kasvaa edelleen, ja siihen on ollut vaikea löytää mitään lääkkeitä.

Hallitus otti yhdeksi kärkihankkeekseen hallitusohjelmaansa työttömyys- ja sosiaaliturvan muuttamisen kannustavampaan suuntaan, ja siinä on, miten kukakin haluaa ottaa jonkun asian, keppiä ja porkkanaa. Kun on nyt esimerkiksi ollut tämä, että työttömiä tulee tavata ja haastatella ja ottaa heistä koppi kolmen kuukauden välein, niin toiset ovat kokeneet sen vähän piiskaamisena ja toiset taas kokevat sen niin, että se on erittäin hyvä. Esimerkiksi työ- ja tasa-arvovaliokunnassa kuulumme työvoimatoimiston psykologeja, ja he kertoivat siitä, kuinka nuoret mielellään haluavat henkilökohtaista palvelua, jos sen saavat valita, mikä oli minulle oikeastaan yllätys, kun ajattelen, että he ovat semmoisia nettikansalaisia, että he mielellään netissä asioisivat.

Mutta palatakseni tarkemmin tähän, joka on siis osa tätä kärkihanketta ja jolla tavoitellaan 200 miljoonan euron vuosittaista säästöä: Kyllä täällä silti ihan hyviäkin motivaatioita löytyy. Täällä on kuitenkin käyty läpi tätä tutkimusnäyttöä. Täällä todetaan esimerkiksi siitä, että työttömyysturvan keston muutos joidenkin tutkimusten mukaan osoittaa, että ansiosidonnaisen työttömyysturvan päättymisen lähestyessä, siis kun päättyminen lähestyy, myös työllisyyden todennäköisyys kasvaa. Se tietysti voi olla monestakin seikasta kiinni, mutta tuskin välttämättä sattumasta.

Edelleen täällä tuodaan esille, että työttömyysturvan enimmäiskeston esitetty lyhentäminen saa aikaan työttömyysjaksojen lyhentymisen kahdella viikolla ja lisää työllisyyttä tuossa tapauksessa noin 7 500 henkilötyövuotta. Täällä on myös arvioitu, että keston lyhentämisen ja ansioturvan tason yhteisvaikutus työllisyyteen olisi 9 000 henkilötyövuotta. Kaikki nämä tietysti ovat arvioita. Mitään varmasti ei tässä maailmassa voi eksaktisti ennustaa. En kuitenkaan pidä sitä ihan vähäpätöisenä. Jos ajatellaan, että meillä on viime vuosina tullut, jos ajatellaan viime hallituskautta, 100 000 uutta työtöntä lisää, niin 10 000 on paljon, yksikin työpaikka on paljon.

Työ- ja tasa-arvovaliokunnassa, johon kuulun, me olemme taas lausunnossamme todenneet saatujen selvitysten perusteella, että uudistuksen työllisyysvaikutukset voisivat olla, jos me olisimme noususuhdanteessa, vielä paremmat, mutta ne vaikuttavat myös laskusuhdanteessa, joskin nämä vaikutukset tulevat hieman jälkijunassa, vuonna 2018.

Katsoin vielä tuota... Edustaja Rehn-Kivi onkin lähtenyt täältä. Hän oli tuonut esille omissa perusteluissaan Tanskan mallia, ja hän toteaa, että työttömyysturvaa tulisi kehittää kannustavampaan suuntaan nostamalla päivärahan määrää ja samalla lyhentämällä tuen enimmäisaikaa. Hän ainakin tavallaan osittain hyväksyy tämän ajatuksen, hänhän ei esittänyt tätä hylättäväksi, ja toteaa, että Tanskassa on tällaisesta mallista hyviä kokemuksia ja että Suomessa tehdyt tutkimukset osoittavat, että suurin osa uudelleentyöllistyneistä saa työpaikan päivärahan ansainta-ajan alussa, niin että heillä on heti siinä työllisyysmahdollisuus, tai lopussa. Tällainenkin eriävä mielipide, vastalause, täältä löytyy, että tässä hyväksytään se ajatusmalli. Kukaan ei välttämättä näistä ole aina iloinen, kun joudutaan tasoihin puuttumaan. Kyllä minustakin olisi mukavaa, jos voisimme kaikkea lisätä, mutta meidän on pakko saada tätä tilannetta kääntymään. Toivon mukaan — ja onkin jo ilmapiirissä sitä — tämä kurssi on kääntynyt, niin että päästään pikaisesti sinne kasvun ja vauhdin

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

tielle ja voidaan joskus tuoda tänne semmoisia iloisiaakin — iloisempia, sanotaan näin — uudistuksia. Toivon mukaan oppositiokin on sitten niihin tyytyväinen.

19.05 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! On ihan totta, että hallituksen toimilla taittumista on yhteiskunnallisessa tilanteessa tapahtunut ja työpaikkoja syntyy ja se niin sanottu alaspäin kulkeva spiraali on saatu poikki ja nyt pientä käännettä on tapahtunut.

Tämän lain valiokuntakäsittelyssä kävi ilmi, että tämä työttömyysturvaleikkauslaki on lähinnä säästölaki, jonka vaikutukseen työttömyyden vähentymiseen ei edes ministeriö itse uskonut. Siis toistan: ei edes ministeriö uskonut, että tällä lopulta olisi työttömyyteen vaikutus. Myöskään tälle 9 000 uuden työpaikan syntymiselle tämän leikkauksen seurauksena ei löytynyt vakavasti otettavia perusteita. Kaikissa lausunnoissa se jäi vähän ilmaan, eikä kukaan uskaltanut suoraan sanoa, luvata, mitä tästä syntyy.

Sen sijaan Kanadassa, kun 2000-luvun taitteessa Kanadassa oli voimakkaasti kasvava työttömyys, toteutettiin hyvin yksinkertainen malli, jossa yrittäjyyteen rohkaistiin tavalla, jossa alle viiden hengen yrityksiltä poistettiin kaikki yhteiskunnalliset velvoitteet määräajaksi, ja kahden vuoden sisällä koko työttömyys taitettiin. Jonkinlaista tämäntyyppistä aktiivista työttömyyspolitiikkaa odottaisin hallitukselta. Tämä työttömyysturvaa leikkaava laki ei kyllä tule luomaan työpaikkoja vaan kurjuutta.

19.08 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Kun edustaja Meri totesi, että tässä lakiesityksessä oletetaan, että tämä lisää työllisyyttä 9 000 henkilötyövuotta, myöskään sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, kun asiantuntijoilta kysyttiin, ei saatu varmuutta tähän asiaan. Sitä perusteltiin eräänlaisella taloustieteellisellä tutkimuksella, ja he olivat hyvin epävarmoja siitä, mitä tämä käytännössä myös tarkoittaa, ja sitten eri alan asiantuntijat totesivat, että hekään eivät usko tämän lainsäädännön työllistämiseen. Sen takia yhdyn kyllä edustaja Laukkanen näkemykseen myös siitä, että tämä on hyvin kyseenalainen esitys, tämä on lähinnä säästölaki, mikä sekin on hyvin kyseenalaista.

Erittäin harmillista on myös se, että hallitus ei tee tähän minkäntyyppistä kokonaisarviointia, mitä nämä leikkaukset aiheuttavat yksittäiselle ihmiselle, perheelle tai meidän koko sosiaaliturvalle tai meidän taloudelle. Kun ajatellaan, että ansiosidonnaista päivärahaa leikataan, kestoa lyhennetään, kun ihminen siirtyy työttömyyspäivärahalle, todennäköisesti hän saa myös asumistukea ja sen jälkeen hän saattaa siirtyä myös toimeentulotuen piiriin. Elikkä käytännössä kun toisesta päästä leikataan, niin kustannuksia tulee toiseen suuntaan, ja tämän seurauksena vielä ihmisen elämäntilanne vaikeutuu, työttömyys saattaa vaikeutua, ja siltä kohdin tämän lakiesityksen todellisia työllistämisaikutuksia on kyllä erittäin vaikea perustella. Sen takia minusta on ehdottoman tärkeätä, että hallitus keskittyisi pikemminkin kannustaviin toimenpiteisiin, vahvistaisi osaamista ja tutkimus- ja kehittämistyötä sekä uusia työpaikkoja, ja tästä syystä me olemme esittäneet tämän lainsäädännön hylkäämistä.

19.10 Leena Meri ps: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksellahan on myös paljon toimenpiteitä tähän kannustavaan työvoimapolitiikkaan, muun muassa työttömyysrahan käyttö starttirahaksi ja näin poispäin, sitä nyt ei vain tässä esityksessä ole käsitelty. Ja se on totta, että näitä on tosi monta, itsekin saa oikein välillä keskittyä, että mikä tässä on milloinkin menossa ja missä vaiheessa.

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

Edustaja Kiljuselle sanoisin, että tuossa jos katsoitte ja muistatte tämän työ- ja tasa-arvovaliokunnan lausunnon, joka teille lähetettiin, niin meidän edellytimme tässä kokonaisarviointia, koska ihan aidosti itsekkin, vaikka näihin kuinka perehtyy, on vaikea sitä mitenkään saada haltuun, että mikä se yhteisvaikutus välttämättä olisi. Se on hyvä katsoa yhdessä.

Mutta nyt hieman ihmettelen tuota edustaja Laukkasen sanomaa, että ministeri ei itse usko tähän. Minä katsoin meidän asiantuntijakuulemiset, ja meillä ei kyllä ministeriä ollut valiokunnassa... (Antero Laukkanen: Ministeriö!) — Ahaa. No, voin sanoa näin, että ministeriö on aina hyvin varovainen näissä arvioissaan. — Minä voisin vannon, että vaikka tähän laitettaisiin kuka tahansa fakiiri, niin kukaan ei meille tarkkaa lukua voisi kertoa, on niin paljon muuttujia: Suomen taloudellinen tilanne, Suomen väestö, Suomen viennin kehittyminen, muutokset, ansiosidonnainen päiväraha lyhenee ja muuta. Siis jos sinä saat sen koetilanteen käyttöön ja saat faktisen luvun aikaiseksi ja se vielä pitää paikkansa, niin olet ansainnut aika monta Nobelin palkintoa. Tarkoitan tällä sitä, että totta kai he sanovat, että tämä on varovainen arvio, että emme me voi sanoa, onko se 7 500 vai 7 900 vai 5 000. Mutta kyllä silti positiivisella puolella ollaan, eivät he sitä sanoneet, että he uskovat, että tällä on työllisyyttä laskevia vaikutuksia.

19.11 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Meren puheenvuoro oli siinä mielessä ihan, voisiko sanoa, hyvä, kun hän kuvasi sitä kokonaistilannetta, jota tässä laissa sekä myös edellisessä laissa käsiteltiin. Elikkä nyt tässä tilanteessa ministeriön virkamiehet eivät ole antaneet tälle laille tukea, he olivat hyvin neutraaleja, eivät antaneet tälle tukea, mutta totta kai valmistelevat lakiesitystä hallituksen toimeenpanemana. Asiantuntijat eivät antaneet tälle tukea, ja nyt, niin kuin sanoitte, myös valiokunta suhtautui tähän hyvin kriittisesti, koska todellisia arviointeja ei ole tehty. Ja vaaditte tässä myös arviointeja ja seurantaa sen takia, että tämän lain todellista tavoitetta ei pystytty osoittamaan.

Siltä osin tämä kuvaa minun mielestäni erittäin hyvin tämän hallituksen tekemää lainsäädäntövalmistelua, ja olen siitä todella pahoillani. Toivoisi, että kun lainsäädäntöä valmistellaan eduskuntaan, se lainsäädäntö on sellaista, että me voimme aidosti itsekkin luottaa siihen, että sillä pyritään parempaan suuntaan, ja meillä on tietoa siitä, mikä on sen lainsäädännön vaikuttavuus niin yksittäisiin kansalaisiin kuin myös koko meidän yhteiskuntaamme.

19.13 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Haluan vielä varmistaa sen, että tosiaan sanoin "ministeriö". (Leena Meri: Kuulin väärin!) — Joo, minusta se on tärkeää. Saatoin puhua epäselvästi myös. — Mutta he myös sanoivat, että kun hallitus edellytti heiltä 200 miljoonan säästämistä, siinä viestissä ei ollut mitään varsinaista sisältöä, miten se pitää tehdä, vaan ikään kuin ilmaistiin, että laji on vapaa, saatte itse päättää, mistä se säästö tulee. Eli tavallaan se motiivi tälle säästölle ei ole ollut niinkään se, että syntyy työpaikkoja, vaan annettiin ministeriölle ohje, että 200 miljoonan säästöt pitää löytyä. Valitettavasti tämä esitys ei ole hirveän kestävällä pohjalla.

Mutta minä kiitän myös edustaja Merta siitä, että hän käytti erittäin hyvän ja rehellisen puheenvuoron.

19.14 Leena Meri ps: Arvoisa rouva puhemies! Kiitän teitä kiitoksista ja totean, että voi olla sitten, että olin jotenkin epäselvä, mutta mielestäni en sanonut, että meillä oli työ- ja

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

tasa-arvovaliokunnassa kovin kriittinen lausunto. Totta kai me tuomme aina arvioinneissa nämä esille, mutta kyllä meillä myös ihan aidosti on usko, että tässä tulee uusia työpaikkoja. Emme me varmasti olisi mukana missään, jos me emme uskoisi, että tulee aitoja työpaikkoja lisää. Jos ilmoitettaisiin ihan, että tästä tulee suurin piirtein työttömyyttä, täytyisi olla kuin puolihullu, että suostuu sellaiseen. Ei semmoista ilmapiiriä kuitenkaan ollut.

Ja jos sanoisin ministeriön virkamiesten perusteluista yleensäkin valiokunnassa: He ovat hyvin varovaisia. He ovat hyvin erityyppisiä kuin meidän asiantuntijat. Asiantuntijoilla on hyvin tarkkaa aina se, että miten se ja näin ja näin. Virkamiehet haluavat olla vähän joka suuntaan, ja he eivät halua koskaan kauhean faktisia lukuja ja tämäntyyppisiä esittä.

Että en ole suinkaan arvostellut meidän hallitusta huonosta lainsäädäntötyöstä, vaan me olemme toivoneet työ- ja tasa-arvovaliokunnassa, kun näitä on jo niin paljon, että katsotaisiin, mikä yhteisvaikutus tästä tulee. Mutta tietenkään sitä ei voi etukäteen olla, ja sitäkin ministeriön edustaja Oivo esimerkiksi on meille monta kertaa kertonut. He ovat kyllä itsekin havainneet, että heidän täytyy tehdä tätä tarkastelua, mutta hän on sanonut sitä, että ei sitä aloiteta siinä heti vaan että täytyy mennä hetken aikaa, että se laki on voimassa, ja sitten ruvetaan tarkastelemaan ja saadaan sen vaikutusarvio nimenomaan Suomessa ja Suomen taloudellisessa tilanteessa. Sitä yritin sanoa aikaisemmassa puheenvuorossa, että jos me vaadimme aina kauhean eksaktia tietoa ennen kuin me voimme mitään säätää, että se on tyyliin yhden henkilön tarkkuudella, niin emme me ikinä voi säätää mitään lakia. Aina meillä on sitten semmoinen, että vaikutusarviointi on liian heppoinen.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle tartuntatautilaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 13/2016 vp

Toimenpidealoite TPA 16/2016 vp

Valiokunnan mietintö StVM 24/2016 vp

Toinen käsittely, ainoa käsittely

Puhemies Maria Lohela: Toiseen käsittelyyn ja ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Nyt voidaan toisessa käsittelyssä hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toimenpidealoitteesta.

Keskustelu

19.16 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä tartuntatautilain kokonaisuudistus on erittäin odotettu lakiesitys ja odotettu nimenomaan siitä syystä, että meillä ei ole selkeitä toimintakäytäntöohjeita eikä lainsäädäntöä, miten toimia eri tilanteissa. Hyvin kuvaavaa oli se, että kun tätä asiaa käsiteltiin valiokunnassa ja kuulumme eri tahoilla olevia tartuntatautilain parissa työskenteleviä asiantuntijoita ja sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoita, niin käytännöt eri puolilla Suomea olivat hyvin erilaisia. Tästä syystä kenttä on odottanut selkeämpää lakia, kuinka tätä tartuntatautilainsäädäntöä tulee toteuttaa. Nyt on tämä ohjeistus ja pystytään näissä eri poikkeustilanteissakin toteuttamaan tätä entistä paremmin.

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

Mutta hyvin kuvaavaa oli myös se, että sitten osa meidän valiokunnan jäsenistä ja edustajista näki, että tähän pitäisi sisällyttää lausumia juuri sen perusteella, mitä valiokunnassa tuli esille, mutta me sosialidemokraatit ja muutamat muut ryhmät — niin vihreät kuin vasemmistoliitto ja RKP — näimme, että näihin lausumaehdotuksiin ei ole tarvetta yhtyä, minkä takia me esitämme näiden lausumien hylkäämistä ja poistamista.

19.18 Johanna Karimäki vihr: Arvoisa rouva puhemies! Kannatan edustaja Kiljusen tekemää esitystä.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle veroasioita koskevasta tiedonvaihdesta Yhdistyneiden Arabiemiirikuntien kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Hallituksen esitys HE 166/2016 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 15/2016 vp

Osittain ainoa, osittain toinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Osittain ainoaan, osittain toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Ensin päätetään valtiovarainvaliokunnan mietinnön VaVM 15/2016 vp pohjalta ainoassa käsittelyssä sopimuksesta ja sitten toisessa käsittelyssä lakiehdotuksesta.

Keskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esityksessä HE 166/2016 vp tarkoitetun sopimuksen. Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 166/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Sopimuksen ainoa ja lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion virkamieslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 90/2016 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 17/2016 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 90/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Pelastusopistosta annetun lain ja Poliisiammatikorkeakoulusta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 157/2016 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 18/2016 vp

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 157/2016 vp sisältyvät 1.—2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi elintarvikelain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 104/2016 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 12/2016 vp

Toinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

19.19 Johanna Karimäki vihr: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on elintarvikelain muutos. Lakiehdotuksella elintarvikevalvonnan keskusvirastojen valvontaohjelmia ja kunnallisia valvontasuunnitelmia koskevia säännöksiä kevennetään. Se myös vähentää kuntien tehtäviä. Valvonnan keventämisellä voidaan suunnata valvontaresursseja nykyistä paremmin riskiperusteisesti. On tärkeää, että osataan kohdentaa valvontaa ja tunnistaa riskit. Maa- ja metsätalousvaliokunta painottaakin mietinnössä sitä, että suunnitelmallisen valvonnan vähentyminen ei saa lisätä terveyshaittojen riskiä.

EU:n byrokratiatalkoot ovat pitkään olleet käynnissä. EU-byrokratiaa on paljon, ja osa siitä on kotikutoista. Liiallinen byrokratia ja valvonta tukahduttavat paikallista pienimuotoista yritystoimintaa ja ruokakulttuuria. Siksi tämä esitys, jonka maa- ja metsätalousvaliokunta yksimielisesti hyväksyi, on kannatettava.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 104/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi taimiaineistolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 126/2016 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 13/2016 vp

Toinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 17. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

Keskustelu

19.21 **Johanna Karimäki vihr:** Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on laki taimiaineistolain muuttamisesta. Se perustuu Euroopan unionin lainsäädäntöön. Laissa ehdotetaan säädettäväksi perussäännökset markkinoitavien puutarhakasvien taimiaineiston lajikeluettelosta. Elintarvikeeturvallisuusvirasto hyväksyisi lajikkeen lajikeluettelo. On tärkeää, että EU:n taimiaineslainsäädännön mukaisesti vanhoille lajikkeille säädetään kevyemmät vaatimukset kuin uusille lajikkeille. Vanhojen perinnelajien vaaliminen ja säilyttäminen on arvokasta. Ne ovat kulttuuriperintöämme. Lisäksi ilmastomuutoksen eteneminen saattaa lisätä tuholaisia. Vanhat perinnelajit ovat sitkeitä ja taudinkestäviä. Ne voivat nousta arvoon arvaamattomaan.

Kuten valiokunta toteaa mietinnössään, valiokunta pitää myönteisenä, että kasvilajikeluettelo voidaan merkitä kansalliset vaatimukset täyttävät lajikkeet myös ilman hakemusta. Kansallisesti markkinoitaville lajikkeille, jotka ovat vähämerkityksellisiä ammattimaisessa hedelmän- ja marjantuotannossa, riittää kevyempi lajikekuvausmenettely. Tämä edistää myös perinnöllisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kansallisten hedelmä- ja marjageenivarojen säilymistä. Suomalaisilla taimitarhoilla on tuotannossaan muun muassa suuri ja ainutlaatuinen vanhojen omenalajikkeiden kokoelma. Pidän tärkeänä, että jatkossa tätä seurataan ja pidetään huoli siitä, että vanhat perinnelajimme säilyvät.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 126/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

18. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 144/2016 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 14/2016 vp

Toinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 18. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

19.23 **Johanna Karimäki vihr:** Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on laki maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain muuttamisesta. Tuottajaorganisaatioiden hyväksyminen olisi jatkossa mahdollista kaikilla markkinajärjestöjen kattamilla tuotealoilla. Tuottajaorganisaatiot ovat tuottajien aloitteesta perustettuja organisaatioita, jotka toteuttavat maataloustuotteiden tuotantoon ja markkinoille saattamiseen liittyviä tehtäviä.

Maataloustuottajien neuvotteluvoima elintarvikeketjussa on yleensä heikko. Maa- ja metsätalousvaliokunta mietinnössään katsoo, että toimialaorganisaatiot luovat mahdolli-

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

suuden yhteisiin markkinointikampanjoihin ja tutkimuksen ja tuotekehityksen edistämiseen, josta ainakin osalla aloista on selvä puute. Toimialaorganisaatioiden avulla voidaan myös vaikuttaa vähittäiskauppaan. Kaupan osuus voitoista tuotantoketjussa onkin nyt kohtuuttoman suuri, ja uudet keinot löytää suoramarkkinoita ovat mitä kannatettavimpia. Esimerkiksi kaupunkien yleistyvät ruokapiirit ovat hyvää kehitystä. Viime kaudellahan tehtiin myös kilpailulain muutos, jonka tarkoitus oli purkaa tai vähentää kaupan suurta asemaa, mutta nyt olisi syytä selvittää, onko viime kaudella tehty muutos sittenkään riittävä. Maataloushan on nyt historiallisen syvässä kriisissä, ja on myös tärkeätä, että eduskunnassa hiljan hyväksyttiin yksimielisesti laki, jolla valtio takaa lainoja tiloille, jotka ovat tilapäisissä maksuvaikeuksissa.

Vihreät kannattavat myös uusia ansaintakeinoja maaseudulle. Esimerkiksi uudet innovatiiviset tuotteet Nyhtökaura ja Härkis viedään kaupan hyllyiltä, ja myös energiaremontilla voidaan antaa vauhtia maaseudulle, uutta virtaa, tukemalla muun muassa maatilakoluokan (Puhemies koputtaa) biokaasulaitoksia.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 144/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

19. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta

Hallituksen esitys HE 40/2016 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 19/2016 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 40/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

20. Hallituksen esitys eduskunnalle hissiturvallisuuslaiksi

Hallituksen esitys HE 23/2016 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 4/2016 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 23/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

21. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi räjähdysvaarallisissa tiloissa käytettäväksi tarkoitettujen laitteiden ja suojausjärjestelmien vaatimustenmukaisuudesta

Hallituksen esitys HE 19/2016 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 5/2016 vp

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 19/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

22. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi räjähteiden vaatimustenmukaisuudesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 20/2016 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 7/2016 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 20/2016 vp sisältyvät 1.—4. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

23. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi mittauslaitelain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 30/2016 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 8/2016 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 30/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

24. Hallituksen esitys eduskunnalle painelaitelaiksi

Hallituksen esitys HE 117/2016 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 21/2016 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 117/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

25. Hallituksen esitys eduskunnalle sähköturvallisuuslaiksi ja laiksi eräitä tuoteryhmiä koskevista ilmoitetuista laitoksista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 116/2016 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 24/2016 vp

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 116/2016 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

26. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi luottolaitostoiminnasta annetun lain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 123/2016 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 23/2016 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 123/2016 vp sisältyvät 1.—4. lakiehdotuksen. Eduskunta hyväksyi valiokunnan mietinnössä ehdotetun uuden, 5. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

27. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työeläkelakien ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 120/2016 vp

Valiokunnan mietintö StVM 25/2016 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 120/2016 vp sisältyvät 1.—33. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

28. Hallituksen esitys eduskunnalle merityötä koskevan vuoden 2006 yleissopimuksen ohjeistoon vuonna 2014 tehtyjen muutosten hyväksymiseksi sekä laeiksi ohjeiston muutosten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja merityösopimuslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 167/2016 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 7/2016 vp

Osittain ainoa, osittain toinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Osittain ainoaan, osittain toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 28. asia. Ensin päätetään työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietinnön TyVM 7/2016 vp pohjalta ainoassa käsittelyssä sopimuksesta ja sitten toisessa käsittelyssä lakiehdotuksista.

Keskustelua ei syntynyt.

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

Eduskunta hyväksyi hallituksen esityksessä HE 167/2016 vp tarkoitetun merityötä koskevan vuoden 2006 yleissopimuksen ohjeistoon vuonna 2014 tehdyt muutokset. Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 167/2016 vp sisältyvät 1.—2. lakiehdotuksen. Sopimuksen ainoa ja lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

29. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työsuojeluun liittyvien arviointielimien hyväksymisestä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 183/2016 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 8/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 183/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

30. Lakialoite laiksi toimeentulotuesta annetun lain 7 b §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 63/2016 vp Anneli Kiljunen sd ym.

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 30. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu

19.30 **Anneli Kiljunen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyseessä on eduskunnan keliakiaverkoston tekemä lakialoite, jolla pyritään mahdollistamaan keliakiaa sairastavan asianmukainen hoito niille, jotka ovat taloudellisesti kaikkein heikoimmassa asemassa. Tällä lakimuutoksella taattaisiin yhdenvertainen asioiden käsittely riippumatta hakijan asuinkunnasta. Nyt keliakian hoidon aiheuttamien kustannusten huomioiminen toimeentulotuessa vaihtelee kunnittain. Heikossa taloudellisessa tilanteessa riski sairauden huonoon hoitoon kasvaa.

Arvoisa rouva puhemies! Keliakiaa sairastavilla henkilöillä täytyy olla mahdollisuus hoitaa sairauttaan myös heikossa taloudellisessa tilanteessa. Eduskunta lakkautti keliakiaa sairastaville maksettavan ruokavaliokorvauksen 1.1.2016 alkaen. Tämä on aiheuttanut suuria ongelmia niille keliakiaa sairastaville henkilöille, jotka ovat toimeentulotuen asiakkaita. Sairausten hoitoon ei ole tällä hetkellä saatavissa lainkaan yhteiskunnan tukea.

Keliakia on lääketieteellisesti todettu elinikäinen autoimmuunisairaus, jonka ainoa hoito on koko elämän kestävä ehdoton gluteeniton ruokavalio. Ruokavaliota tulee noudattaa tarkasti joka päivä. Keliakian hoito vaatii ehdotonta tarkkuutta niin elintarvikkeiden valinnassa kuin ruuan valmistuksessa sekä kodin ulkopuolella ruokailutilanteissa.

Mikäli keliakiaa sairastava henkilö ei noudata gluteenitonta ruokavaliota, seurauksena on ohutsuolen tulehdusreaktio ja suolinukan vaurio. Toistuvat altistumiset gluteenille ylläpitävät tulehdusreaktiota ohutsuolessa. Tämän seurauksena keliakiaa sairastavalle henkilölle suurella todennäköisyydellä kehittyy lisäsairauksia, kuten ravintoaineiden puutostilo-

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

ja, osteoporoosi, anemia, lapsettomuutta, masennusta tai pahimmassa tapauksessa ohutsuolen pahanlaatuinen syöpä, lymfooma. Edellä mainituista sairauksista koituu yhteiskunnalle runsaasti ylimääräisiä kustannuksia terveydenhuollon menoina. Oikealla hoidolla keliakikko pysyy toiminta- ja työkykyisenä.

Toimeentulotuessa keliakian gluteenittoman ruokavaliohoidon kustannukset kuuluvat täydentävän toimeentulotuen piiriin. Täydentävään toimeentulotukeen hyväksyttävät kustannukset linjataan kunnissa itsenäisesti. Tästä johtuen keliakian ruokavaliohoidon aiheuttamien kustannusten hyväksyminen toimeentulotukihakemuksessa vaihtelee asuinkunnan mukaan. Tämä asettaa ihmiset eriarvoiseen asemaan asuinpaikan mukaan ja vaarantaa mahdollisuuden sairauden hoitoon.

Toimeentulotuen ratkaisujen yhteydessä on noussut esiin, että keliakiaa sairautena ei tunneta. Keliakian hoitoon lääkärin määräämää elinikäistä gluteenitonta ruokavaliota ei ole osattu rinnastaa reseptillä määrättyyn lääkehoitoon. Useisiin muihin autoimmuunisairauksiin on olemassa lääkehoito, johon yhteiskunta myöntää tukea lääkekorvausjärjestelmän kautta. Nämä kustannukset myös hyväksytään lähes poikkeuksetta toimeentulotukihakemuksessa hakijan menoina.

Vuonna 2014 tehdyn hintaselvityksen mukaan keliakian ruokavaliohoito aiheuttaa ylimääräisiä kustannuksia 68 euroa kuukaudessa. Kustannukset ovat pysyviä ja toistuvat joka kuukausi. Toimeentulotukea saavan keliakikon sairauden hoidon turvaamiseksi on erittäin tarpeellista, että keliakiaruokavaliohoidon aiheuttamat ylimääräiset kustannukset huomioidaan toimeentulotuen perusosassa. Tällöin keliakikot ovat myös tasavertaisessa asemassa lääkärin määräämiä reseptilääkkeitä sairauksiensa hoitoon käyttävien kanssa.

Vuoden 2017 alusta perustoimeentulotuen ratkaisutyö ja maksaminen siirtyvät Kelan hoidettavaksi. Perusosan lisäksi muina perusmenoina otetaan tarpeellisen suuruusina huomioon laissa toimeentulotuesta kohdassa 7 b mainitut menot. Kelasta maksettavaan tukeen siirretään täydentävästä toimeentulotuesta sellaisia menoeriä, jotka toistuvat usein ja edellyttävät vähäisempää harkintaa. Keliakia ja sen vaatima ruokavaliohoito on yksiselitteisesti todennettavissa lääkärinlausunnon avulla, eikä siihen liity harkintaa. Kelan hoitamina kustannukset otettaisiin huomioon kaikkialla samalla tavoin. Tällä tavoin varmistetaan, että kaikki keliakiaa sairastavat henkilöt saavat yhdenvertaisen kohtelun eri puolilla Suomea. Tämä myös vapauttaa sosiaalityöntekijöiden resursseja vaativampiin tehtäviin.

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki toimeentulotuesta annetun lain 7 b §:n muuttamisesta, 4 kohta: "muut kuin perusosaan sisältyvät terveydenhuoltomenot sekä lääkärin diagnosoimasta keliakiasta johtuvat gluteenittomasta ruokavaliosta aiheutuvat ylimääräiset menot".

Esitämme, että tämä 4 kohta muutetaan esittämällämme tavalla.

19.35 Johanna Karimäki vihr: Arvoisa puhemies! Keliakikko ei voi syödä muruakaan gluteenia. Keliakia on elinikäinen sairaus, jota ei voi rinnastaa ruoka-aineallergiaan. Ainoa käypä hoito on tiukka gluteenittoman ruokavalion noudattaminen. Muuten seuraukset terveydelle ovat hyvin vakavat. Mikäli keliakiaa sairastava henkilö ei noudata gluteenitonta ruokavaliota, seurauksena on ohutsuolen tulehdusreaktio ja suolinukan vaurio. Toistuvat altistumiset gluteenille ylläpitävät tulehdusreaktiota ohutsuolessa. Tämän seurauksena keliakiaa sairastavalle henkilölle suurella todennäköisyydellä kehittyy lisäsairauksia, kuten

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

ravintoaineiden puutostiloja, osteoporoosi, anemia, lapsettomuutta, masennusta tai pahimassa tapauksessa ohutsuolen pahanlaatuinen syöpä, lymfooma.

Hallitus poisti kokonaan keliakiaa sairastaville maksettavan ruokavaliokorvauksen, jota maksettiin 23,60 euroa kuukaudessa vuonna 2015. Tämä on aiheuttanut suuria ongelmia niille keliakiaa sairastaville henkilöille, jotka ovat toimeentulotuen asiakkaita. Sairauden hoitoon ei ole tällä hetkellä saatavissa mitään tukea.

Keliakialiitto on tehnyt laajan kyselyn ruokavaliokorvauksen lakkautuksen seurauksista. Kysymykseen "minkälaisia ajatuksia korvauksen maksamisen lakkauttaminen herätti" saatiin vastauksiksi suurta huolta pärjäämisestä. Yksi vastaajista totesi: "Olin järkyttynyt. Tuntuu siltä, että päätöksen tehneet eivät ymmärrä keliakian vakavuutta sairautena." Ja toinen: "Koen olevani alempiarvoinen sairauteni kanssa."

Arvoisa puhemies! Tällä keliakiaryhmän lakialoitteella on tarkoitus varmistaa, että ne ihmiset, joiden taloudellinen tilanne on erittäin heikko, pystyisivät hoitamaan sairauttaan lääkärin määräämällä tarkkuudella. Tällä hetkellä toimeentulotukihakemuksessa keliakian hoidon aiheuttamat kustannukset kuuluvat täydentävän toimeentulotuen piiriin. Tuen myöntäminen vaihtelee asuinpaikan mukaan, ja siksi moni jää vaille tukea. Jos kustannukset siirrettäisiin toimeentulotuen perusmenoihin, voitaisiin taata tasavertainen kohtelu asuinpaikkakunnasta riippumatta.

Keliakia on pysyvä sairaus, ja sen vaatima hoito on elinikäistä, ja myös sairaudesta johtuvat kustannukset ovat jatkuvia. Gluteeniton, tasapainoinen ruokavalio tulee kalliiksi. Myös keliakikko tarvitsee ruoka-aineympyrän mukaisia viljatuotteita, mutta vain harva viljavalmiste on gluteeniton ja sopiva. Tuotteiden tulee olla juuri keliakikoille valmistettuja, sillä valmistusprosessista ei saa jäädä hiventäkään, muruakaan aineksia, jotka sisältävät gluteenia.

Toimeentulotuen asiakkaina on vain hyvin pieni osa keliakiaa sairastavista henkilöistä. Tämän lakimuutoksen taloudelliset kustannukset jäisivät yhteiskunnalle hyvin pieniksi. Takaamalla mahdollisuus sairauden hyvään hoitoon voidaan lisäksi estää merkittävien lisäsairauksien synty, joiden hoitokustannukset tulisivat erityisen kalliiksi.

Toivon, että eduskunta hyväksyy tämän aloitteen. Nyt kyse ei ole vain rahasta, vaan tahdosta ja tasa-arvosta suomalaisessa yhteiskunnassa.

19.40 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä laki keliakiaa sairastavien tukemisesta on kristillisdemokraateille erityisen läheinen laki, sillä se tuli eduskunnan hyväksymäksi aikanaan kristillisdemokraattien kansanedustajan, Marja-Leena Kemppaisen, lakialoitteen seurauksena. Siksi olemme myös erittäin pettyneitä hallitukseen, kun se tämän pienen tuen lakkautti. Se leikkaus tulee taatusti tuottamaan enemmän kuluja kuin säästöjä. Leikkaus oli epäinhimillinen, ja vakavimmin se kohdistuu pienituloisiin sairaisiin. Siksi tämä eduskunnan keliakiaryhmän tekemä lakialoite on mitä tervetullein, ja koko kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä on sen myös allekirjoittanut. Pidämme erittäin tärkeänä, että tämä aloite saisi ansaitsemansa huomion ja korjaisi tältä osin ainakin tämän tehdyn virheen, että nämä kaikista pienituloisimmat, jotka toimeentulotuen kautta yrittävät näitä korvauksia saada, saisivat ne alueellisesti tasapuolisesti — ei tarvitsisi ikään kuin olla siellä toimeentuloluukulla kerjäämässä armopaloja vaan saisi todella sen tuen, jonka ansaitsee. Tämän tuen pitäisi olla moninkertainen.

Toinenkin tällainen samanlainen aloite on tällä hetkellä vireillä: siinä leikataan kakkosluokan diabeteksen hoitokulukorvausta ja lääkekorvausta, ja myös se tulee tuottamaan

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

enemmän kuluja kuin säästöjä. Tuntuu jotenkin kummalliselta nykyaikana, kun nämä asiat on helppo todeta, miten ihmeessä mikään hallitus — tämä tai edellinen tai mikään koskaan tai tämän jälkeen tulevat hallitukset — tuottaa sellaista lainsäädäntöä, josta jo lähtöruudussa näkee, että se tuottaa enemmän kuluja kuin säästöjä. Näin ei pitäisi olla.

19.42 Leena Meri ps: Arvoisa rouva puhemies! Heti kärkeen totean, että Eduskunnan keliakiaverkoston jäsenenä olen allekirjoittanut tämän aloitteen ja kannatan sitä ja toivon lämpimästi, että se menee läpi.

Kuten täällä on käyty läpi, keliakia on elinikäinen autoimmuunisairaus ja se sekoitetaan usein, erittäin usein, allergiaan. Itselläni on lähipiirissä henkilöitä, jotka sairastavat keliakiaa, ja tiedän, että yksi murenakin gluteenia sisältävää ruokaa aiheuttaa valtavia kipuja, koska se aiheuttaa ohutsuolessa tulehdusreaktion ja pitkäaikaisena suolinukan vaurion. Ja on tosiaankin niin, että sitä ei saa olla pientä muruakaan. Itselläni on laktoosi-intoleranssi, ja kestan jonkun verran maitotuotteita, mutta gluteenittomassa ruokavaliossa on todellakin nollatoleranssi, se ei kestä sitä yhtään.

Katselin tuossa, mitä erilaisia sairauksia hoitamattomana keliakia aiheuttaa. Se on tosiaan ohutsuolen vaurio, ja se altistaa lisäsairauksille, sellaisille kuin osteoporoosi — eräälle läheiselleni on tämä sairaus tullut keliakian johdosta — anemia, masennus, lapsettomuus — aika yllättävää, moni kärsii lapsettomuudesta, voisiko olla taustalla tämäkin? — ja pahimpana tietysti lymfooma eli syöpä.

Tässä lakialoitteessa tosiaan ehdotetaan, että se siirtyisi tänne toimeentulotuen perusmenoihin, jolloin tämä korvaus ei vaihtelisi kunnittain, koska nyt toisinaan sitä myönnetään ja toisinaan ei.

On yllättävää, miten moneen ruokaan gluteenia lisätään. Olen kuullut niinkin sanottavan, että no eihän se nyt, ostaa sitten vähän niin kuin jotain tiettyä vain, eikä siinä paljon mitään ole, että kyllähän se nyt siitä, kun viljaa ei käytä. Mutta sitä on kaiken maailman ruokakastikkeissa ja jäätelöissä, ja ties mihin sitä lisätään. Se ilmeisesti jotenkin lisää säilyvyyttä, kuohkeutta, ulkonäköä. Sitä on hyvin monissa paikoissa, kaikissa tämmöisissä valmisruokatuotteissa.

Ja se, mikä on tosi oleellista, on se, että sitä ei pitäisi sekoittaa allergiaan. En ollenkaan vähättele allergiaa, itse kärsin esimerkiksi nokkosihottumasta, mutta siitä ei ole minulle mitään pysyviä vaurioita, antihistamiinilla saan sen hoidettua — se on erittäin kiusallinen, ja en tarkoita tällä sitä, että allergia ei ole ikävä sairaus.

Löysin tuosta Keliakialiiton teettämän kyselyn, jonka se oli nyt tänä vuonna teettänyt jäsenistölleen, ja 2 000 ihmistä oli saanut kyselyn ja 783 oli vastannut. Ja täällä oli kyllä yllättäviä tuloksia: esimerkiksi kysymykseen siitä, minkälaisia vaikutuksia korvauksen lakauttamisella on ollut gluteenittoman ruokavalioidon toteuttamiseen, 43 prosenttia ihmisistä on vastannut, että olen pystynyt ostamaan määrällisesti vähemmän gluteenittomia tuotteita. Ei ollenkaan hyvä suunta.

Sitten tässä on tämmöinenkin kysymys: "Arvioi hallituksen leikkausten ja säästötoimenpiteiden vaikutusta omaan talouteesi ja arjessa selviytymiseen." Vain 15,5 prosenttia on vastannut, että sillä ei ole mitään vaikutusta. Toki on varakkaita ihmisiä, joille tämän tyyppiset asiat eivät näy, koska sairaushan ei katso sitä varallisuustasoa. Se iskee kyllä ihan keeneen vain. On myös kysytty: "Oletko joutunut hakemaan toimeentulotukea?" 5,4 prosenttia on ilmoittanut, että "kyllä".

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

Meille annettiin tällöinen luku Kelasta, että noin 34 000 yli 16-vuotiaasta on aikaisemmin, vuoden 2005 lopussa, saanut Kelan aikaisemmin maksamaa ruokavaliokorvausta. Elikkä tämän arvion mukaan, jos tämän tutkimuksen mukaan katsoisi, noin 5 prosenttia saisi tätä toimeentulotukea, se pyörisi siinä 1 500—2 000 henkilössä. Riippuu nyt vähän siitä, kuinka moni heistä sitten sitä hakisi.

Sitten tässä tutkimuksessa olisi vielä muutamia mielenkiintoisia kohtia, kun minä vielä ne tuolta löydän. Täällä oli semmoisia suusanallisia kommentteja. Tässä oli tällöinen: "Onko keliakian gluteenittoman ruokavalioidon kustannukset huomioitu toimeentulotukipäätöksessä?" Elikkä henkilö on käynyt hakemassa kunnasta toimeentulotukea. Tässä on todettu, että 7 prosentissa ne on huomioitu ja 93 prosentissa ei ole huomioitu. Sitten täällä on tällöisiä muutaman asiakkaan vastauksia: "Hain tukea kesäkuussa, keskusteltiin kyllä ruokavalioidon aiheuttamien kulujen huomioimisesta, mutta määräykset ovat, että niitä ei huomioida." Ja sitten taas toisissa kunnissa on määräykset, että ne huomioidaan. Tämä viimeinen oli minun oma lisäykseni. Sitten joku toinen sanoo: "Monia kertoja olen anonut, mutta kieltävä vastaus on aina tullut." Sitten yksi henkilö sanoo: "Ei aiheuta suurentuneita ruokakuluja." Näin kertoo henkilö, että päätöksessä oli lukenut, vaikka asiasta erikseen laittoi selostuksen.

Elikkä tästä huomaa, että tätä sairautta ei ymmärretä, ja tämä on erittäin tarpeellista saada toimeentulolakiin.

Vielä on semmoinenkin ihan hyvä muistaa, mitä tässä yhtenä päivänä mietin, kun ajoin erään ruokajonon ohi, että onkohan näissä ruokakasseissa, mitä on, riittävästi gluteenitonta ruokavaliota saatavilla. Tämä on ainoa keino saada heille kompensoitua tavalla tai toisella ja yhdenmukaisesti kunnasta riippumatta.

19.48 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Lakialoite on erittäin kannatettava. Keliakiatuen palauttaminen edes heikoimmassa asemassa oleville toimeentulotuen kautta on kannatettava ratkaisu sairaudenhoidon turvaamiseksi. Vasemmistoliitto esittää kuitenkin vaihtoehtobudjetissaan, että keliakiakorvaus palautettaisiin täysimääräisesti. Hallituksen lakkauttama 23,6 euron keliakikoiden ruokavaliokorvaus on valtiontalouden kannalta melko mitätön summa, mutta sairastaville itselleen kyseinen summa voi olla merkittävä, vaikkei se erikoisruokavaliosta koituvia lisäkustannuksia yleensä riitäkään läheskään täysimääräisesti korvaamaan.

Hallituksen tapa ottaa yksittäisiä potilasryhmiä hampaisiinsa ja leikkausten kohteeksi — nyt keliakikot ja kakkostyypin diabeetikot — on erittäin kohtuuton näiden ihmisten kannalta, ja sitä on kyllä vaikea perustella. Täytyy myös muistaa, että näiltä ihmisiltä ja heidän lääkekorvauksistaan leikkaaminen voi tulla kalliiksi, sillä jos näitä sairauksia ei hoideta asianmukaisesti vaan sairaus pääsee pahenemaan, se tulee aiheuttamaan liitännäisongelmia, ja niiden hoitaminen tulee yhteiskunnalle erittäin kalliiksi. Eli toivottavasti tämä lakialoite saa kannatusta ja etenee.

19.49 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Kuten täällä on todettu, kyseessä on lääketieteellisesti perusteltu autoimmuunisairaus, ja siltä osin on kohtuutonta, että meillä on yksi sairausryhmä, joka ei saa tässä valtakunnassa sitä hoitoa, mitä tarvitsisi. Sitten on ollut hämmästyttävää se, että tätä on perusteltu allergiana eikä ole nähty sitä sellaisena sairautena, että sen ainoa hoitomuoto on täysi nollatoleranssi, gluteenittoman ruokavalioidon noudattaminen.

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

Sitten kun täällä on sanottu, että ihminenhan voisi jättää vaikka jauhot pois tai pastat pois tai kaurat pois, niin meillä on valtion ravitsemusneuvottelukunta, joka on määritellyt meille kaikille kansalaisille yhteiset ravintosuositusohjeet, joissa on määritelty meidän energiatasomme ja meidän ruokavaliotoiveemme. Kun tältä osin katsotaan keliakikoille tulevia kustannuksia, voidaan osoittaa, että gluteenittomat jauhot ovat noin 9 kertaa kalliimpia kuin vehnäjauhot, pastavalmisteet ovat 6,5 kertaa kalliimpia kuin makaronit ja spagetit, kaurahiutaleet ja puuroainekset ovat 4,5 kertaa kalliimpia kuin tavalliset kaurahiutaleet. Tässä on vain esimerkkejä niistä tavallisista tuotteista, joita tällä hetkellä me jokainen syömmme ihan normaalisti arkipäivänä, ja niitä suosittelee myös valtion ravitsemusneuvottelukunta.

Se, mikä tässä on ollut harmillista, on se, että nyt kun meillä toimeentulotuki siirtyy Keelaan, niin tämä olisi hyvin yksinkertaista siirtää osaksi meidän toimeentulotuen perusosaa. Kuten tässä meidän yhteisessä lakialoitteessamme todettiin, 7 §:ssä perustellaan muut perusmenot, ja siellä on muun muassa taloussähkö, kotivakuutus, lasten päivähoitomenot, välttämättömät henkilötodistukset ja sitten muun muassa välttämättömät terveydenhuoltomenot, joihinka voitaisiin sisällyttää nämä gluteenittomasta ruuasta aiheutuvat lisäkustannukset. Tämä on teknisesti helppo suorittaa, kyse on ainoastaan poliittisesta tahdosta, ja sen takia, kun meillä on tämä meidän läpileikkaava keliakiaverkosto, joka kattaa kaikki eduskuntaryhmät, toivoisin, että arvostettaisiin tätä meidän näkemystämme ja tätä asiaa vietäisiin eteenpäin.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

31. Lakialoite laiksi sairausvakuutuslain 11 luvun 8 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 70/2016 vp Saara-Sofia Sirén kok ym.

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 31. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu

19.52 **Saara-Sofia Sirén kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä lakialoitteeni koskee sairausvakuutuslain 11 luvun 8 §:ää ja liittyy kunnallisten luottamustehtävien hoidosta saatavien kokouspalkkioiden vaikutukseen vanhempainetuuksiin. Sairausvakuutuslaissahan siis säädetään äitiysrahan, isyysrahan ja vanhempainrahan määräytymisperusteista, ja näillä etuuksilla on tarkoitus huolehtia siitä, että vanhemmuuden kustannukset eivät olisi kenellekään kohtuuttomia. Voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti päivärahatsuksien määrä laskee vähimmäistasoon, mikäli lapsen vanhempi samanaikaisesti on ansiotyössä päivärahakauden aikana.

Tässä syksyn aikana on tullut esille sellaisia tapauksia, joissa kunnallisen luottamustehtävän hoitamisesta saadut palkkiot on tulkittu ansiotuloksi, luottamustehtävän hoitaminen on tulkittu työksi ja kokouspäiviltä maksettu vanhempainetuus on sitten maksettu minimi-

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

määräisesti. Tämän lakialoitteen pontimena toimi erään kokoomuslaisen kaupunginvaltuutetun kokemus, jossa näin oli käynyt, ja kun kyseinen valtuutettu sattui olemaan asialleen omistautunut juristi, niin hän selvitti asian juurta jaksaen, vei niin sanotusti loppuun asti, ja kävi ilmi, että tästä saatiin tällainen tapaus, joka paljasti nykyisessä lainsäädännössä olevan epäkohdan. Vaikuttaa myös siltä, että tästä asiasta on erilaisia käytäntöjä, ja siksikin lakia on syytä tältä osin, näiden yksityiskohtien osalta, tarkentaa.

Toimeentuloturva-asioiden muutoksenhakuelimet, sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta ja vakuutusosoikeus ovat ratkaisukäytännössään katsoneet, että voimassa olevan lainsäädännön mukaan kunnallisen luottamustoimen hoitaminen on sairausvakuutuslakia sovellettaessa rinnastettava ansiotyöhön. Näin on siis tulkittu. Kunnalliset luottamushenkilöt eivät kuitenkaan ole työ- tai virkasuhteessa kuntaan, eikä luottamustoimipalkkioista kerry lomaoikeutta tai eläkettä. Ansiotyötulojen tarkoituksena on tarjota toimeentulo, kun taas kunnallisista luottamustoimista maksettavien palkkioiden tarkoituksena on korvata tehtävään kuluva aikaa pitäen tämän perustuslaillisen oikeuden toteuttamisen mahdollisimman suuressa määrin kaikkien ulottuvilla, jotta kaikilla olisi mahdollisuus osallistua kunnalliseen päätöksentekoon. Tästä huolimatta, kuten edellä on todettu, luottamustoimipalkkioita on tulkittu vanhempainetuksia pienentävänä.

Nykyinen hallintokäytäntö luottamustoimesta maksettavien palkkioiden vaikutuksesta erilaisiin etuuksiin myös vaihtelee. Esimerkiksi työttömyysetuuksien kohdalla luottamustoimesta saatu kokouspalkkio ei vähennä työttömyysetuuden määrää, mutta vanhempainetuuksien osalta näin on siis käynyt. Kunnallisista luottamustoimista maksettavien palkkioiden kohtelua eri etuuslajeissa olisikin tarkoituksenmukaista yhtenäistää.

Arvoisa puhemies! Perhe-etuuksien tarkoituksena on turvata lapsen kotona tapahtuva hoito. Se ei kuitenkaan voi tarkoittaa sitä, että pienten lasten vanhemmat joutuisivat eriarvoiseen asemaan osallistuessaan kunnallisen luottamustoimen hoitoon tai politiikkaan. Lapsiperheiden arjessa on paljon muitakin sellaisia tilanteita, joissa hoitoapua saadaan esimerkiksi perhepiiristä silloin, kun vanhemmilla on henkilökohtaisia menoja, eivätkä tällaiset järjestelyt — edes silloin, kun ne ovat säännöllisiä — johda etuuksien maksamiseen miniminä. Huomionarvoista on myös se, että kunnallisiin luottamustehtäviin ja kunnallispolitiikkaan liittyvät kokoukset ovat yleensä monesti iltaiikään, jolloin — jos perheessä on kaksi vanhempaa — voisi ajatella, että toinen vanhempi voisi osallistua niihin kokouksiin ja se olisi tulkittavissa ikään kuin harrastuksena, siinä missä moni muukin harrastus.

Moni meistä itseni mukaan lukien tietää ihan omakohtaisesti, että pienten lasten vanhempien osallistuminen politiikkaan on varsin haastavaa arjen suunnittelua ja sitä pitäisi nimenomaan edistää ja helpottaa eikä luoda sellaisia kannustinloukkuja, joita joutuu vielä sitten erikseen pohtimaan. Pienten lasten vanhempia tulisi päinvastoin kannustaa mukaan ja pyrkiä aktiivisesti purkamaan osallistumisen esteitä. Yhteiskunnan on viestittävä lainsäädännön keinoin, että pienten lasten vanhemmat ovat haluttuja ja tervetulleita mukaan politiikkaan ja että pienten lasten vanhempien, ihan siinä kuin kaiken ikäisten ja kaiken taustaisten ihmisten, pitää voida kokea, että heillä on ihan yhtäläiset oikeudet osallistua päätöksentekoon.

Kunnallisten luottamustehtävien hoitaminen on lainsäädännössä turvattu oikeus ja monelta osin myös velvollisuus, eikä niiden rinnastaminen ansiotyöhön siten ole mielestäni perusteltua. Poliittinen toiminta on jokaisen yhdenvertainen oikeus, ja yhteiskunnan täytyy tätä oikeutta kannustaa käyttämään. Meillä ei ole varaa siihen, että pienten lasten vanhemmat eivät osallistu yhteisten asioiden suunnitteluun ja niistä päättämiseen. Lapsiper-

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

heissä ollaan sitä paitsi monien keskeisten yhteiskunnan palveluiden suurkuluttajia, joten jo senkin takia olisi tärkeää saada pienten lasten vanhempien mielipiteet, näkemykset ja kokemukset mukaan siihen kunnalliseen päätöksentekoon.

Jotta pienten lasten vanhempia kannustettaisiin nykyistä paremmin kunnallisten luottamustehtävien hoitamiseen, olisi sairausvakuutuslakia perusteltua muuttaa siten, että kunnallisista luottamustehtävistä maksettavia palkkioita ei huomioitaisi päivärahoja alentavana tulona. Tämä on ajankohtainen keskustelu senkin vuoksi, että parhaillaan monessa puolueessa yritetään kerätä ehdokaslistoja kunnallisvaaleja varten ja tämän aiheen noustua julkisuuteen tässä syksyn aikana on hyvin vaikea perustella pienten lasten vanhemmalle, että juuri sinun panostasi tarvitaan, siihen halutaan kannustaa ja nyt kannattaa nimenomaan lähteä mukaan, kun siinä on paljon muitakin pohdittavia asioita. Kun ison päätöksen politiikkaan mukaan lähdöstä tekee, niin ei pitäisi joutua pohtimaan myöskin tätä omaan toimeentuloonsa liittyvää kysymystä.

Tein aiheesta syksyllä kirjallisen kysymyksen, ja sosiaali- ja terveysministeri Mattila siihen vastasi. Hän totesi vastauksessaan, että nykyisellä käytännöllä ottaen huomioon luottamustoimesta saadut tulot vanhempainpäivärahojen arvioinnissa saattaa olla joissakin tapauksissa vaikutusta siihen, kuinka kansalaiset osallistuvat yhteiskunnalliseen toimintaan. Ministeri siis vastauksessaan totesi, että tällaisia tapauksia on ja ihmiset saattavat arvioida osallistumismahdollisuuksiaan tämän epäkohdan perusteella. Tätä ei Mattilan vastauksen mukaan kuitenkaan pidetty riittävänä perusteena muuttaa lainsäädäntöä siten, ettei luottamustehtävistä saatu palkkio koskaan vaikuttaisi maksettaviin sosiaalietuuksiin, joten tältä pohjalta valmisteltiin tämä kyseessä oleva lakialoite, jossa ehdotetaan, että lainsäädäntöä muutettaisiin siten, että sairausvakuutuslain mukaisten vanhempainpäivärahojen määrän arvioinnissa ei jatkossa huomioitaisi kunnallisista luottamustehtävistä saatavia kokouspalkkioita.

Selkeyden vuoksi olisi perusteltua kuitenkin rajata joiltakin osin tätä linjausta. Tässä lakialoitteessani ehdotan, että rajoitettaisiin tätä poikkeusta siten, että huomioitaisiin vain kuntalain mukaisista tehtävistä maksettavat palkkiot eikä esimerkiksi kuntien omistamien osakeyhtiöiden maksamia palkkioita. Tämän lisäksi olisi perusteltua määritellä, että tätä sovelletaan vain osa-aikaisesti hoidettaviin kunnallisiin luottamustoimiin eikä esimerkiksi kuntalain mukaisen pormestarin tai vastaavan täysipäiväisen kunnallisen luottamustehtävän hoitamiseen, kuten esimerkiksi täysipäiväinen kaupunginhallituksen puheenjohtaja joissakin kunnissa on. Silloin kun kysymyksessä on selkeästi kunnallinen luottamustehtävä esimerkiksi kaupunginvaltuustossa, niin nämä palkkiot eivät näihin vanhempainpäivärahoihin sitten vaikuttaisi.

Tarkoituksena on mahdollistaa myös pienten lasten vanhempien nykyistä paremmat mahdollisuudet osallistua kunnalliseen päätöksentekoon. Se on tärkeää, se on perusteltua, ja tällä pienellä lakimuutoksella voitaisiin tämä pieni epäkohta korjata.

20.03 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Lakialoite on kannatettava, ja kiitoksia edustaja Sirénille sen tekemisestä. Kunnallisen luottamustehtävän hoitamisesta saatava palkkio ei saisi vaikuttaa leikkaavasti vanhempainpäivärahaan, sillä kunnallista luottamustehtävää ei voi rinnastaa ansiotyöhön. Lainsäädännön on oltava selkeää, ja yhteiskunnallisesta aktiivisuudesta ei saa rangaista.

Tämä esiin nostettu epäkohta koskee erityisen paljon naisia, sillä naiset käyttävät enemmistön vanhempainetuuksista, joten kyseessä on myös tasa-arvoasia.

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

Nykyinen laintila rankaisee pienten lasten vanhempia yhteiskunnallisesta aktiivisuudesta, ja näin ei kyllä saa olla, ja näin ei voi olla, sillä kaikkien tulee pystyä osallistumaan luottamustehtävien hoitoon yhtäläisesti, ja pienten lasten vanhempien osallistuminen on ilman tätäkin kannustinloukkua riittävän haasteellista erilaisten käytännön järjestelyiden takia.

Arvoisa puhemies! Toivon todella, että tätä laintilaa selkeytetään ja tämä lakialoite otetaan todella käsittelyyn. Tämänmukaista lainmuutosta ovat useat naisjärjestöt laajasti kannattaneet, joten toivon tälle kyllä menestystä.

20.05 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Olin jo lähdössä, mutta kun kuulin tämän lakiesityksen sisällön, jäin tänne vielä sanomaan oman näkemykseni.

Haluan myös osaltani kiittää edustaja Siréniä tästä lakiesityksestä. Tämä on erittäin hyvä ja kannatettava. Ei voi olla, että meillä on joku joukko ihmisiä, väestöryhmä, joka ei voi osallistua yhteiskunnalliseen päätöksentekoon ja toteuttaa sitä luottamustehtävää kuten muut kansalaiset voivat, ja siltä osin olin myös iloinen, kun olitte tehneet lakialoitteen ja perustelleet sitä hyvin monipuolisesti myös näitten rajausten osalta. Toivon myös omalta osaltani, että tämä lakialoite menestyy näissä meidän prosesseissamme. Ja jos ei menesty, niin tämä on varmaan semmoinen asia, jota kannattaa sitten ennen seuraavaa hallitusohjelmaa lähteä rummuttamaan, että tällöinen epäkohta sitten poistetaan lopullisesti. — Kiitoksia vain teille.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

32. Lakialoite laiksi terveydenhuoltolain 13 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 79/2016 vp Hanna Sarkkinen vas ym.

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 32. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu

20.06 Hanna Sarkkinen vas (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lakialoitteessa terveydenhuoltolain 13 §:n muuttamiseksi esitetään kunnille säädettäväksi velvollisuus tarjota maksutonta ehkäisyä kaikille alle 25-vuotiaille nuorille. Lakialoitteen tavoitteena on parantaa nuorten seksuaali- ja lisääntymisterveyttä, vähentää ei-toivottuja raskauksia ja raskaudenkeskeytyksiä sekä vähentää sukupuolitauditartuntoja. Velvoite maksuttoman ehkäisyn tarjoamisesta voitaisiin sote-uudistuksen jälkeen siirtää kunnilta maakunnille, samalla kun muukin järjestämisvastuu siirtyy.

Lakialoitteessa esitetään kunnille velvollisuutta tarjota kaikille alle 25-vuotiaille maksutonta ehkäisyneuvontaa ja ehkäisyvälineet. Lakialoitteessa ei täsmennetä, mitä ehkäisyvalikoimaa kuntien pitää tarjota, vaan se jää asetuksella tarkemmin määriteltäväksi. Selvää kuitenkin on, että myös kondomien tulee olla mukana valikoimassa. Kondomeja tulee tarjota hormonaalisen ehkäisyn rinnalla, jotta sukupuolitauteja ehkäistäisiin tehokkaammin ja

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

jotta vastuu ehkäisystä jakautuisi tasaisemmin sekä tytöille että pojille ja jotta nuorilla olisi valittavana myös ei-hormonaalisia ehkäisymenetelmiä.

Lakialoitteen mukaan maksutonta ehkäisyä tarjottaisiin kuntien terveyskeskuksissa ja opiskelija- ja koululaisterveydenhuollossa. Väestöliitto sekä useat nuoriso- ja opiskelijajärjestöt ovat tukeneet aloitteen mukaista lainmuutosta. Maksuttoman ehkäisyn tarjoaminen nuorille voisi pienentää terveydenhuoltojärjestelmän kustannuksia, kun raskaudenkeskeytykset, sukupuolitaudit ja muut terveysongelmat vähentyisivät. Tärkeintä on kuitenkin, että nuoret pysyisivät terveisinä ja hyvinvoivina, saisivat tarvitsemansa ehkäisypalvelut, välttyisivät ei-toivotuilta raskauksilta eivätkä joutuisi läpikäymään raskaudenkeskeytyksiä. Maksuton ehkäisy voisi vähentää erityisesti uusinta-abortteja. Eniten raskaudenkeskeytyksiä tehdään 20—24-vuotiaiden ikäluokassa. Tämän ikäluokan nuoret ovat usein vähävaraisia opiskelijoita, joille ehkäisyn hankkiminen voi olla tuloihin nähden kohtuuttoman kallista, ja ryhmä, jossa myös ilmenee riskikäyttäytymistä. Näin ollen on perusteltua, että maksuton ehkäisy tarjottaisiin kaikille sitä tarvitseville alle 25-vuotiaille. Maksuttomien ehkäisyvälineiden lisäksi nuorten olisi saatava nykyistä helpommin palveluita, tietoa ja neuvontaa.

Arvoisa puhemies! Ehkäisyn hinta muodostaa monelle nuorelle valitettavasti kynnyksiä ehkäisyn käyttöön. Erityisesti korkea hankintahinta estää pitkäkestoisten ehkäisymenetelmien käyttöä, kuten kapselien ja kierukoiden, vaikka ne sinällään olisivatkin nuorelle paras ja kustannustehokkain ratkaisu raskauden ehkäisyyn. Ehkäisyn korkea hinta on usein esteenä myös ehkäisyn käytön jatkamiselle. Nuorten pieniin tuloihin nähden on ehkäisy Suomessa kallista ja kustannus tulee usein yksin tyttöjen maksettavaksi. E-pillereiden kuukausihinta on lähes 10 euroa, pitkävaikutteisten ehkäisyimplanttien ja kierukoiden hinnat nousevat pitkälti yli 100 euroon, ja kondomien kappalehintaa on lähes euron. Ymmärrettävästi opiskelija- ja koululaisbudjetilla on ehkäisyn hinta kova, varsinkin kun intiimimenoihin rahan pyytäminen vanhemmilta voi olla vaikeaa ja usein myös mahdotonta.

Monilla mittareilla mitattuna Suomessa on tehty hienoa ja edistyksellistä työtä seksuaali- ja lisääntymisterveysasioissa. Kuitenkin ehkäisyn korkea hinta ja siitä muodostuva käyttökynnys on maamme seksuaali- ja lisääntymisterveyspolitiikan ongelmakohta. Monissa Euroopan maissa joitain ehkäisymenetelmiä tarjotaan ilmaiseksi koko väestölle, ehkäisyä subventoidaan voimakkaasti tai maksutonta ehkäisyä tarjotaan tietyille väestöryhmille, kuten nuorille. Suomi on siis monia Euroopan maita jäljessä tässä suhteessa, kun Suomessa ei minkäänlaista subventiota ole.

Maksuttoman ehkäisyn on todettu lisäävän nuorten ehkäisyn käyttöä. Jossain muodossa maksutonta ehkäisyä tarjoavissa Suomen kunnissa nuorten tekemien raskaudenkeskeytysten määrä on laskenut ja sukupuolitauditartuntojen määrä on vähentynyt ja jopa rahaa on säästetty. Hyviä kokemuksia on esimerkiksi Raumalta, Tervolasta, Vantaalta ja Torniossa. Kuntakohtaisten kokemusten perusteella lakialoitteen kustannusvaikutukset ovat todennäköisesti joko neutraalit tai julkisia menoja säästävät. Esimerkiksi Raumalla on arvioitu, että nuorille tarjottu maksuton ehkäisy säästää vuosittain 100 000 euroa. Lisäkuluja syntyy ehkäisyvälineiden tarjoamisesta, mutta säästöä syntyy vähentyneistä sukupuolitautihoidoista ja raskaudenkeskeytyksistä sekä niiden aiheuttamista psykososiaalisista ongelmista.

Arvoisa puhemies! Lakialoitteen terveysvaikutukset olisivat positiivisia, kun nuorten seksuaali- ja lisääntymisterveys parantuisi sukupuolitautilien ja ei-toivottujen raskauksien vähentyessä. Pääsy maksuttoman ehkäisyn piiriin toisi nuoria samalla ammattilaisten vastaanotolle ja saattaisi näin jopa vähentää riskikäyttäytymistä, ja samalla muut terveyson-

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

gelmat ja kysymykset voisivat tulla huomatuiksi ja vastatuiksi. Lakialoitteen vaikutukset olisivat terveyseroja kaventavia, kun lakimuutos auttaisi toteutuessaan erityisesti vähävaraisia nuoria ja helpottaisi heidän talousongelmiaan. Lakialoitteen sukupuolivaikutukset olisivat sukupuolten epätasa-arvoa kaventavat, sillä vastuu ehkäisystä ja sen kustannuksista jää usein tyttöjen ja naisten kannettavaksi.

Tulossa oleva sote-uudistus vaarantaa edelläkävijäkunnissa tehdyn tärkeän ja kustannusvaikuttavan kansanterveystyön, kun ne ovat tarjonneet maksutonta ehkäisyä nuorille. Siksi olisikin perusteltua, että sen sijaan, että näiden kuntien hyvä käytäntö uhkaa loppua sote-uudistuksen myötä, onnistunut ja kustannustehokas käytäntö laajennettaisiin koko Suomen käyttöön tällä lakimuutoksella.

Arvoisa puhemies! Toivon, että sosiaali- ja terveysvaliokunta harkitsee aidosti lakialoitteen tai ainakin lakialoitteen hengen mukaista lainmuutosta.

20.12 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! Asia on oikein tärkeä edelleenkin, vaikka varsin tuoreiden tilastotietojen mukaan raskaudenkeskeytykset ovat ilahduttavasti edelleen olleet laskusuuntaisia erityisesti nuorilla, alle 20-vuotiailla, mutta myöskin sitä vanhemmilla. On ilahduttavaa, että raskaudenkeskeytysten määrä on itse asiassa viime vuonna ollut pienempi kuin kertaakaan sitten 70-luvun.

Toisaalta sitten taas toistuvat keskeytykset ovat lisääntyneet. Niiden määrä on kasvanut, ja iso osa, lähemmäs 40 prosenttia, raskaudenkeskeytyksistä tehtiin naisille, joilla on jo aikaisempi raskaudenkeskeytys. Onkin aika mielenkiintoista ajatella, minkälainen merkitys näillä ehkäisyn kustannuksilla on tässä etenkin silloin, jos kysymyksessä on toistuva keskeytys.

Kuten edustaja Sarkkinen puheenvuorossaan sanoikin, tästä maksuttomasta ehkäisystä on jo hyviä kokemuksia joistakin kunnista. Ennen kaikkea Rauma on ollut esillä, ja tämä on hyvä esimerkki sellaisesta kuntapolitiikasta, josta hyviä käytäntöjä soisi sitten leviävän muihinkin kuntiin. Kaiken kaikkiaan satsaukset ennaltaehkäisyyn aina kannattavat — ja tässä kysymyksessä on vielä kirjaimellisestikin satsaus ehkäisyyn. Uskon, että se kyllä kannattaa, niin kuin tämä Rauman esimerkkikin osoittaa, myös taloudellisesti, kun näitä kustannuksia vähenee, mutta samalla myöskin paranee tämä inhimillinen puoli etenkin niiden nuorten osalta, jotka joutuvat sitten sairauksia tai tämän raskaudenkeskeytyksen käymään läpi.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

33. Hallituksen esitys eduskunnalle valmiste- ja autoverotustehtävien siirtämistä Verohallinnolle koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 159/2016 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 17/2016 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 16.11.2016 pidettävään täysistuntoon.

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

34. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi verotusmenettelystä annetun lain sekä hallinnollisesta yhteistyöstä verotuksen alalla ja direktiivin 77/799/ETY kumoamisesta annetun neuvoston direktiivin lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja direktiivin soveltamisesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hallinnollisesta yhteistyöstä verotuksen alalla ja direktiivin 77/799/ETY kumoamisesta annetun neuvoston direktiivin lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja direktiivin soveltamisesta annetun lain muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 142/2016 vp

Hallituksen esitys HE 203/2016 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 18/2016 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 16.11.2016 pidettävään täysistuntoon.

35. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi järjestyslain 22 §:n väliaikaisesta muuttamisesta ja yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 28 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 101/2016 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 19/2016 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 16.11.2016 pidettävään täysistuntoon.

36. Hallituksen esitys eduskunnalle turvallisuusluokitellun tiedon vastavuoroisesta suojaamisesta Suomen ja Belgian välillä tehdyn sopimuksen hyväksymisestä sekä laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Hallituksen esitys HE 186/2016 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 20/2016 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 16.11.2016 pidettävään täysistuntoon.

37. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rautatielain 4 ja 57 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 181/2016 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 25/2016 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 16.11.2016 pidettävään täysistuntoon.

38. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi energiatehokkuuslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 162/2016 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 25/2016 vp

Pöytäkirja PTK 114/2016 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 16.11.2016 pidettävään täysistuntoon.

39. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ympäristönsuojelulain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 173/2016 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 14/2016 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 16.11.2016 pidettävään täysistuntoon.

40. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 16.11.2016 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 20.15.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola